

บทความวิชาการ

โดย พชรสถิตย์ กนิษฐเสนา

ประชาธิปไตย

ที่ไกลเกินเอื้อม

บทความรับเชิญ

เจือปน ประวัติศาสตร์ศึกษาหัวเชียงใหม่

คลีโอพัตราราชินีกุลอียิปต์-เชียงใหม่

มิติคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย

โดย ศักดิ์ ส.รัตนชัย

บทความวิจัย

- จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในเพลงของสลา คุณวุฒิ
โดย พระมหาเจียง ช่วยสุมาน, พรธาดา สุวีธนวนิช, พระครูปลัดสุวัฒนธีรคุณ
- ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับการพัฒนา
: กรณีศึกษาบ้านทุ่ง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
โดย ชัยนันทธีรณี ขาวงาม
- การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ
โดย จิตรกร เต็มคลอง
- การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือและภาพสะท้อนทางสังคม
จากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย
โดย ขวัญฤทัย นันทธีธนวนิช, พรธาดา สุวีธนวนิช, สมเกียรติ คู่ทวีกุล
- การเปรียบเทียบองค์ประกอบและภาพสะท้อนทางสังคม
เพื่อศึกษาการแปลงนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายสู่ละครโทรทัศน์
โดย นิตยา มุลปิโนใจ

ปริทรรศน์วรรณกรรม

- น้ำเพียงดิน มุมมองความงามและปรัชญาคุณค่า
โดย ชัยเนตร ชนกุลคุณ

ลำปางหลวง วารสาร

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2556

ISSN 2350-9473

วารสารวิชาการ ราย 6 เดือน ของคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยด้าน
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของคณาจารย์และนักศึกษา ตลอดจน
บุคคลทั่วไป

2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทาง
วิชาการที่มีเนื้อหาลักษณะสหวิทยาการด้านภาษา - ภาษาศาสตร์,
วรรณกรรม - วรรณคดี, ศิลปะและวัฒนธรรม, สังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา ฯลฯ อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการด้าน
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เข้มแข็ง

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

สถานที่ติดต่อ กองบรรณาธิการวารสารลำปางหลวง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ต.ชมพู อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง 52100

E-mail: Lampangluang@gmail.com

โทรศัพท์ - โทรสาร 0 5431 6154

การตีพิมพ์ซ้ำ บทความใดๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของ
ผู้เขียน หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจาก
ผู้เขียนก่อน

* ข้อมูล ความรู้ตลอดจนข้อคิดเห็นใดๆ เป็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และกองบรรณาธิการวารสารลำปางหลวง
ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

ที่ปรึกษา

ผศ.ศิริ พรหมดี

ผศ.ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม

อ.อำนาจ สงวนกลาง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ชูติมา เวทการ

รศ.ดร.วิลาศ พุ่มพิมล

รศ.ดร.บุญทวารธน์ วิงวอน

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รศ.ดร.สนม ครุฑเมือง

รศ.ดร.ประจักษ์ สายแสง

รศ.วนิดา บำรุงไทย

รศ.ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์

รศ.ดร.สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์

รศ.ดร.วัฒนา พัดเกตุ

รศ.ประทีป นักปี

บรรณาธิการ

ผศ.ประหยัด ช่วยงาน

กองบรรณาธิการ

อ.ภาณุวัฒน์ สุกุลสีบ

อ.ตุลาภรณ์ แสนปรน

ผศ.วิไลลักษณ์ พรหมเสน

อ.ภิญญาพันธุ์ พจนะลาวัฒน์

อ.ดร.สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล

ผศ.ว่าที่ ร.ต. ดร.นิรันดร์ ภัคดี

อ.เอื้อมพร พุฒิมวงค์

อ.จตุรนต์ วรรณนวล

อ.ชลาลัย อนุกิจ

พิมพ์ที่

กิจเจริญการพิมพ์ โทร 0 5422 1576

บทบรรณาธิการ

วารสารลำปางหลวง ได้เวลาเปิดตัวปฐมบรรพ ด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจจะให้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีวารสารวิชาการเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของคณาจารย์และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป อีกทั้งเพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการที่มีเนื้อหาในลักษณะสหวิทยาการ ด้านภาษา - ภาษาศาสตร์, วรรณกรรม - วรรณคดี, ศิลปะและวัฒนธรรม, สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ฯลฯ อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เข้มแข็ง

วารสารลำปางหลวง ปฐมบรรพนี้ได้นำเสนอบทความถึง 8 บทความด้วยกัน ประกอบด้วยบทความวิชาการ *ประชาธิปไตย ที่ไกลเกินเอื้อม* บทความรับเชิญ *เงื่อนไขประวัติศาสตร์ศึกษาอ่าวเชียงแสนคลีโอพัตราราชินีกุลอียิปต์ - เชียงแสน มิติคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย* บทความวิจัย *จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในเพลงของสลา คุณวุฒิ*, ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับการพัฒนา : กรณีศึกษาบ้านทุ่ง อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง, *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ, การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือและภาพสะท้อนทางสังคม จากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย และการเปรียบเทียบองค์ประกอบและภาพสะท้อนทางสังคมเพื่อศึกษาการแปลงนวนิยาย เรื่องมัลลีสมาชายสู่ละครโทรทัศน์* บทความปริทัศน์ *น้ำเพียงดิน : มุมมองความงามและปรัชญาคุณค่า*

กว่าจะเปิดตัวปฐมบรรพออกมาได้ก็ล่วงเลยเวลามากพอสมควร ในนามบรรณาธิการต้องขอเรียนว่าการคิดเริ่มต้นสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สวยงาม โดยเฉพาะการสร้างสรรค์สนามวิชาการให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่ผ่านการกลั่นกรองเป็นตัวอักษรอย่างดีแล้ว มาโลดแล่นสู่สายตาผู้อ่านในสังคมวงกว้าง แต่การเริ่มจากความว่างเปล่าไม่ใช่เรื่องง่าย อย่างไรก็ตาม ลำปางหลวง ได้อวดโฉมออกมาแล้ว สิ่งที่ทำทนายต่อไปคือทำอย่างไรจะให้ลำปางหลวงคงอยู่ตลอดไป

ขอขอบคุณท่าน ผศ.ศิริ พรหมดี คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในมหาวิทยาลัยและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก นักเขียน กองบรรณาธิการ อาจารย์ชลาพันธุ์ อุปกิจ ออกแบบปกอย่างสวยงาม ตลอดจนทีมงานสาขาภาษาไทย สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วารสารลำปางหลวงได้ถือกำเนิดเป็นปฐมบรรพ

ผศ. ประหยัด ช่วยงาน

บรรณาธิการ

ลำปางหลวง วารสาร

สารบัญ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2556

ประชาธิปไตย ที่ไกลเกินเอื้อม พัชรสุุษดี กนิษฐเสน	1
เงื่อนไขประวัติศาสตร์ศึกษาอ่าวเชียงแสนคลีโอพัตรา ราชนิกุลอียิปต์-เชียงแสน มิตคิดใหม่ ในประวัติศาสตร์ไทย ศักดิ์ ส.รัตนชัย	15
จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในเพลงของสลา คุณวุฒิ พระมหาเจียง ช่วยสุมาน, ดร. พรธาดา สุวัธนวิช พระครูปลัดสุวัฒนธีรคุณ	25
ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับการพัฒนา : กรณีศึกษบ้านทุ่ง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ชัยนันทธรณ์ ขาวงาม	37
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ จิตรกร แต้มคลอง	47
การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือและภาพสะท้อนทางสังคม จากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย ขวัญฤทัย นันท์ธนะวานิช, ดร. พรธาดา สุวัธนวิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล	55
การเปรียบเทียบองค์ประกอบและภาพสะท้อนทางสังคมเพื่อศึกษาการแปลงนวนิยาย เรื่องมาลัยสามชายสู่ละครโทรทัศน์ นิตยา มูลปินใจ	69
น้ำเพียงดิน : มุมมองความงามและปรัชญาคุณค่า ชัยเนตร ชนกคุณ	81
การส่งบทความลงตีพิมพ์	91

ประชาธิปไตย ที่ไกลเกินเอื้อม

'OUT OF REACH' DEMOCRACY

พัชรสฤทธ์ กนิษฐเสน¹

Pacharasalid Kanittasen

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย ไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ว่ายังมีกลุ่มพลังต่างๆ มากมาย ก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิด ผู้เขียนได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ได้แก่ การได้มาของผู้แทนราษฎร นโยบายของรัฐบาล การมีส่วนร่วมของประชาชน การลงประชามติ การชุมนุมประท้วง การคอร์รัปชัน และปัญหาจากการบริหารงานผิดพลาด ตลอดจนการไม่สามารถเข้าถึงนักรการเมืองซึ่งเป็นผู้แทนของตนเอง ประชาธิปไตยของไทย จึงไม่ได้เป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ดังอมตพจน์ของอับราฮัม ลินคอล์น แต่เป็นระบอบการปกครองของผู้มีอำนาจ โดยผู้มีอำนาจ เพื่อผู้มีอำนาจ หรือการปกครองของกลุ่มผลประโยชน์ โดยกลุ่มผลประโยชน์ และเพื่อกลุ่มผลประโยชน์ ปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้ เกิดขึ้นในสังคมประชาธิปไตยทั่วโลก

คำสำคัญ : ประชาธิปไตย, กลุ่มผลประโยชน์, อำนาจ, การเมือง

Abstract

This article presents that a change of Thai government to complete democracy upon to power groups that causes disharmony of thought. The author talks to representative derivation, governmental policy, people participation, referendum, protest, corruption, problems of mistaken administration, and inaccessible to representatives of people. Thai democracy is not the same to Abraham quote 'democracy is the government of the people, by the people, for the people' but it is a government for benefit that occurs with worldwide democracy.

Keywords: democracy, benefit group, power, politics.

¹ อาจารย์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยตลอดเวลา 78 ปีที่ผ่านมาหากจะเปรียบเป็นชีวิตคน ก็เป็นถนนแห่งชีวิตที่เต็มไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม บางครั้งเดินไปได้ 2 ก้าวก็ต้องสะดุดก้อนหิน บางครั้งเดินไปได้ระยะอีกสักหน่อยก็พลาดตกลงไปในหลุมลึก กระทั่งบางครั้ง มองเห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์รำไร แต่กลับต้องเผชิญกับกำแพงใหญ่ที่ขวางหน้า จนต้องถอยหลังกลับเสียก่อน ความขัดแย้งกันของพลังกลุ่มต่างๆ นับตั้งแต่ปีแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่เคยลดน้อยถอยลง มีแต่ความพยายามจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปะทะที่ไม่สร้างสรรค์ของกลุ่มพลังต่างๆ มากขึ้น นับตั้งแต่พลังของกลุ่มศักดินาและข้าราชการพลั้งของกลุ่มรัฐธรรมนูญนิยม พลังของกลุ่มอำนาจนิยม พลังของกลุ่มอนุรักษนิยม พลังของกลุ่มฝ่ายขวา พลังของกลุ่มฝ่ายซ้าย พลังของกลุ่มธุรกิจ พลังของกลุ่มการเมือง พลังของกลุ่มอิทธิพล พลังของกลุ่มข้าราชการ พลังของสื่อ พลังของทหาร พลังของท้องถิ่น พลังของรากหญ้า การเติบโตพลังในกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ เป็นธรรมชาติที่ต้องเกิดขึ้น ภายใต้สภาพสังคมเศรษฐกิจการเมืองที่ทวีความซับซ้อน การพัฒนาที่ขาดดุลยภาพจนทำให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ยิ่งเพิ่มพูนความขัดแย้งของพลังกลุ่มต่างๆ ทวีความรุนแรงมากขึ้น จนดูประหนึ่งว่าเราพัฒนาประชาธิปไตยไปสู่ความขัดแย้งโดยแท้

กระทั่งการเมืองอเมริกันที่เรามองจากภายนอกดูเหมือนมีประสิทธิภาพ เพราะเต็มไปด้วยกลุ่มอันเป็นตัวแทนของผลประโยชน์อยู่มาก และกลุ่มเหล่านี้ต่างมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบาย ตั้งแต่ในช่วงการเลือกตั้งระดับต่างๆ ไปจนกระทั่งในเวลา

บริหารงาน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของเจมส์ เมดิสัน ซึ่งมุ่งหวังว่าการแข่งขันของกลุ่มผลประโยชน์ ให้ผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมผลประโยชน์ส่วนตัว การแข่งขันของกลุ่มต่างๆ จะนำมาซึ่งการคานอำนาจซึ่งกันและกัน การแข่งขันของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ นั้น จะผลักดันให้รัฐบาลพยายามหาจุดสมดุลและมีนโยบายที่เป็นผลดีต่อส่วนรวมมากที่สุด โดยเชื่อว่าการแข่งขันเป็นเรื่องที่ดี เพราะสิ่งที่ดีที่สุดมีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จ ตามหลักเศรษฐศาสตร์ของอดัม สมิท ซึ่งส่งผลกระทบต่อทฤษฎีประชาธิปไตย เมดิสันคงคาดไม่ถึงว่าเวลาผ่านไปร้อยปี กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้เองที่ใช้การลอบบีในการผูกขาดการมีส่วนร่วมในทางนโยบายของประเทศ และกลายเป็นตัวผลักดันประชาชนอเมริกันส่วนใหญ่ที่ไม่ได้สังกัดอยู่ในกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้ห่างเหินกระทั่งหลุดออกจากวงจรการเมือง

ปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้ เกิดขึ้นในสังคมประชาธิปไตยทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่การเมืองไทย ประชาชนถูกทำให้กลายเป็นเพียงผู้บริโภคนทางการเมือง ด้วยฝีมือของกลุ่มผู้มีบทบาททางการเมือง อาทิ กลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง ข้าราชการ และทหาร พรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน เกิดการจกรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ของชนชั้นสูง และกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่น เป็นการรวมตัวกันโดยผ่านเครือข่ายอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์ ไม่ได้เป็นการรวมตัวของกลุ่มอุดมการณ์ นักการเมืองถูกมองว่าเป็นเพียงนักเลือกตั้ง ประชาชนจะเข้าถึงนักการเมืองได้ก็ในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น พรรคการเมืองไทยจึงกลายเป็นเพียงตัวแทนกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มธุรกิจที่หนุนหลังเท่านั้น ไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชน

ชนชั้นกลางคือฐานนโยบาย...?

ในงานชิ้นสำคัญของ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ คือสองนคราประชาธิปไตย พยายามอธิบายว่าปัญหา มูลฐานของประชาธิปไตยไทย มีรากเหง้ามาจากความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ระหว่างชนชั้นกลางหรือคนในเขตเมือง กับชาวชนบทหรือชาวไร่ชาวนา ก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิด ความต้องการและพฤติกรรม

ชาวไร่ชาวนาเป็น “ฐานเสียง” ของพรรคการเมือง คือเป็นผู้ทำให้พรรคการเมืองได้รับเลือกเข้ามาบริหารประเทศ จึงเรียกว่าเป็น “ผู้ตั้งรัฐบาล” ในขณะที่ชนชั้นกลางเป็น “ฐานนโยบาย” และมักจะ เป็น “ผู้ล้มรัฐบาล” โดยการวิพากษ์วิจารณ์และก่อ กระทบกดดัน ประท้วง ขับไล่รัฐบาล อันมีสาเหตุมาก จาก “ฐานเสียง” กับ “ฐานนโยบาย” มีแนวคิด ไม่ตรงกัน นิยมชมชอบนักการเมืองและรัฐบาลต่างกัน

ผู้ตั้งรัฐบาลมักจะกำหนดความอยู่รอดและ การสิ้นสุดของรัฐบาลไม่ได้ ส่วนผู้ล้มรัฐบาลเมื่อล้ม รัฐบาลเก่าไปแล้ว ก็มักตั้งรัฐบาลใหม่ที่มีผู้นำและ นโยบายอย่างที่ตนเองต้องการ อาจารย์อเนกเชื่อว่า ชนชั้นกลางนิยมใช้มาตรฐานตะวันตกในการมอง ประชาธิปไตย ให้ความสำคัญกับนโยบาย อุดมการณ์ คุณธรรม ความสามารถของพรรค และนักการเมือง ในการนำพาประเทศชาติ นอกจากนั้น ยังถือว่าการ ลงคะแนนเสียงของประชาชนต้องกระทำในฐานะ บังเอิญคนผู้ใช้วิจารณญาณทางการเมือง โดยไม่ คำนึงถึงความผูกพันหรือหนี้บุญคุณที่มีผู้สมัครรับ เลือกตั้ง และไม่คำนึงถึงอำิสสินจ้าง

หากเราพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า ชนชั้น กลางในเมืองไม่ได้เป็นฐานนโยบาย นั่นเพราะชนชั้น กลางในเมืองโดยทั่วไป ไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มนโยบายเลย

ผู้ที่สร้างนโยบายจริงๆ คือ นักการเมือง ข้าราชการ ระดับสูง และกลุ่มผลประโยชน์ต่างหาก ชนชั้นกลาง ในเมืองเป็นเพียงผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์ ที่เสียงดังกว่าคน ในชนบทเท่านั้น และเมื่ออยู่ใกล้มากพอ มีเสียงดังพอ จนเกิดกระแสกดดัน ทำให้นักการเมืองต้องพยายาม ปรับเปลี่ยนท่าทีเสียก่อนที่จะไม่สามารถครองอำนาจ อยู่ได้ เช่น ทบทวนนโยบาย ให้มีการตรวจสอบ หรือ ปรับคณะรัฐมนตรี การกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อลด ความกดดัน กล่าวได้ว่าเป็นการกระทำโดยมีเหตุจูงใจ ในการรักษาอำนาจเท่านั้น ไม่ได้ตอบสนองในด้าน นโยบายใดๆ ดังนั้นชนชั้นกลางในเมือง จึงไม่ได้เป็น “ฐานนโยบาย”

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี ได้ เคยแสดงความคิดเห็นไว้ว่า โดยส่วนตัวแล้วเขาเชื่อว่าการ เลือกตั้งเขตใหญ่แบบเรียงเบอร์ ซึ่งจะมีผู้ที่มี โอกาสได้รับเลือกหลายคนในหนึ่งเขตนั่น มีความ เหมาะสมกว่าการเลือกตั้งแบบหนึ่งคนหนึ่งเสียง โดยมี เขตเลือกตั้งเล็ก ประการหนึ่งเพราะการแข่งขัน ระหว่างผู้สมัครจะเป็นไปแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย และจะ ไม่รุนแรงเท่าการแข่งขันแบบเขตเดียวคนเดียว อีก ประการหนึ่งคือ การที่เขตใหญ่ทำให้ผู้สมัครรับ เลือกตั้งกับผู้ใช้สิทธิ์มีความห่างเหินกัน ดังนั้นผู้ใช้สิทธิ์ จึงมีแนวโน้มจะเลือกตามนโยบาย ตามอุดมการณ์ มากกว่าจะเลือกผู้แทนจากความสัมพันธ์ใกล้ชิด

สิ่งที่ควรพิจารณาในคำกล่าวนี้ก็คือ เป็นเรื่อง เหมาะสมแล้วหรือไม่ ที่เราพยายามจะทำให้ผู้แทน ห่างเหินกับประชาชนมากขึ้น ในเมื่อปัญหาสำคัญของ เราก็คือ การที่ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมกับการเมือง การมุ่งหวังให้ประชาชนตัดสินใจ เพียง เพราะเชื่อในนโยบายที่แถลง ไม่ต่างกับการบังคับให้ เชื่อในสิ่งที่ผู้สมัครพูดโดยขาดการไตร่ตรอง เพราะเป็น การยากยิ่งที่ผู้ใช้สิทธิ์จะวัดได้ว่าข้อเสนอเชิงนโยบาย

ของนักการเมือง จะได้รับการปฏิบัติจริงหรือไม่ หรือ ผู้สมัครที่ได้รับเลือกจะเป็นผู้ความสามารถ มีความตั้งใจในการทำหน้าที่ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด การตัดสินใจในภาวะห่างเหิน ก็ไม่ต่างจากการตั้งความหวังในความมืด เพราะผู้ใช้สิทธิไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ในการใช้วิจารณ์ญาณ และตัดสินใจแม้แต่น้อย

ทัศนคติที่มองเพียงหลักการที่ว่า ผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายเพียงอย่างเดียว จึงเป็นทัศนคติที่แบ่งแยกประชาชนกับรัฐ มองประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลของนโยบาย ขวางกั้นประชาชนในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ไม่เห็นความสำคัญของผู้แทนในฐานะที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ และผู้ส่งต่อความคิดเห็นของประชาชน ด้วยเหตุนี้มุมมองดังกล่าวจึงไม่น่าเหมาะสมนัก สำหรับการพัฒนาการเมืองไทย

มองในอีกด้านหนึ่ง คนในสังคมเมืองดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้สภาพเศรษฐกิจ และสังคมต้องเร่งรีบทำมาหากิน อยู่กันแบบตัวใครตัวมัน ทำให้คนในเมืองมีระยะห่างจากผู้แทนของตนสูง ความที่ไม่รู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใกล้ชิด ทำให้คนในเมืองจำต้องพิจารณาผู้สมัครจากเปลือกนอก อาทิ ความนิยมการศึกษา พุดจาดี ดูท่าทางเป็นคนดี หรือภาพลักษณ์ดี โดยผ่านทางสื่อมวลชน ซึ่งไม่ได้หมายความว่า จะเป็นจริงตามที่คาดหวัง การพิจารณาไปตามกระแสสังคมนั้น เป็นข้อจำกัดในการใช้วิจารณ์ญาณ มากกว่าข้อได้เปรียบ จะเห็นได้ว่า แม้ชนชั้นกลางจะตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมาได้ ก็ยังไม่ได้แก้การเมืองหรือพรรคการเมืองที่ดีตั้งที่หวัง ยังคงมีการคอร์รัปชัน และปัญหาจากการบริหารงานผิดพลาดอยู่ตลอดมา หากชนชั้นกลางสามารถตั้งรัฐบาล โดยพิจารณาจากหลักการประชาธิปไตย หลักคุณธรรม หลักการความรู้หรือ

ความสามารถได้จริง การพัฒนาประชาธิปไตยไทยในปัจจุบันคงจะก้าวหน้าไปมากกว่าที่เป็นอยู่

จากการศึกษาของ ศาสตราจารย์ โรเบิร์ต ซี อัลบริทตัน และ ดร. ถวิลวดี บุรีกุล เกี่ยวกับประชาสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2544 กล่าวว่า ที่ผ่านมามีแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งเชื่อว่าควรพัฒนาภาคประชาสังคมด้วยการนำของชนชั้นนำ หรือบางแนวคิดก็เชื่อว่าภาคประชาสังคมของไทยควรจะนำโดยชนชั้นกลาง ดังนั้นคำถามสำคัญประการหนึ่งของงานชิ้นนี้ก็คือ “คนชั้นกลางมีส่วนร่วมทางสังคมในระดับสูง มากกว่าคนที่อยู่ในสถานะทางสังคมที่ต่ำกว่าหรือไม่” ซึ่งผลออกมาสอดคล้องกับแนวคิดของผู้เขียนคือ ระดับการมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมของไชนั้นมีอยู่สูงในเขตชนบท และค่อยๆ ลดลงในพื้นที่ซึ่งสภาพสังคมมีความเป็นเมืองมากขึ้น ดังตารางที่แสดงไว้ด้านล่าง

ตาราง 1 การมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคม แยกตามตำแหน่งที่ตั้งในชนบทหรือในเมือง

การมีส่วนร่วมในประชาสังคม	ตำแหน่งที่อยู่ของผู้ตอบแบบสอบถาม				รวม
	ชนบท	เมือง	ปริมณฑล	กรุงเทพมหานคร	
0	472 48.4%	103 75.7%	220 82.7%	158 94.0%	953 61.0%
1	289 29.6%	18 13.2%	29 10.9%	7 4.2%	343 22.2%
2	148 15.2%	6 4.4%	11 4.1%	3 1.8%	168 10.9%
3	41 4.2%	7 5.1%			48 3.1%
4	13 1.3%	1 .7%	3 1.1%		17 1.1%
5	13 1.3%	1 .7%	3 1.1%		17 1.1%
รวม	976 100%	136 100%	266 100%	168 100%	1546 100%
Chi-square = 218.8	Sig. = .000	Eta = .293	Gamma = -.627	Tau-c = -.238	

ระดับการมีส่วนร่วม 0 หมายถึง ไม่มีส่วนร่วมเลย และ 5 หมายถึงการมีส่วนร่วมมาก เราจะเห็นว่า คนชนบทที่ไม่มีส่วนร่วมเลย มี 48.4 เปอร์เซ็นต์ และคนในเมือง 75.7 เปอร์เซ็นต์ ปริมณฑล 82.7 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพฯ ที่ไม่มีส่วนร่วมเลยมีมากที่สุด คือ 94.0 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ในงานวิจัยดังกล่าวนี้ยังพบว่า

การมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และผู้สูงวัยมีส่วนร่วมมากกว่าคนอายุน้อย ขณะที่ผู้มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าจะมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมน้อยกว่าผู้มีสถานะทางสังคมต่ำกว่า ซึ่งตรงข้ามกับแนวคิดด้านพัฒนาการทางการเมืองของตะวันตกที่เคยเชื่อถือกันมา อย่างไรก็ตามงานชิ้นนี้เป็นการศึกษาในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ความแตกแยกในสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นแนวโน้มต่างๆ อาจมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ หากได้ทำการศึกษาวิจัยอีกครั้งในขณะนี้

งานอีกชิ้นหนึ่งคือ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองช่วงปลายรัฐบาลทักษิณ” ของ กฤติยา ยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีการศึกษาอย่างน่าสนใจคือ พบว่า นักศึกษามีการติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง รวมทั้งมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการเมือง ควรเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับกลางหรือค่อนข้างสูง แต่ผลการศึกษากลับบ่งชี้ไปในทางตรงกันข้าม คือแม้นักศึกษาจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยเป็นอย่างดี แต่กลับมีส่วนร่วมทางการเมืองในอัตราที่ต่ำมาก

นี่ไม่ได้หมายความว่าชนชั้นกลางไม่มีวิจรรณญาณ หรือไม่มีจิตสาธารณะ มีชนชั้นกลางทั้งรุ่นใหม่ รุ่นเก่า กระทั่งรุ่นเก่าจำนวนมาก ที่เป็นพลังสำคัญในการทำงานเพื่อสาธารณะ ดำเนินธุรกิจเพื่อส่วนรวม ร่วมเป็นพลังในการผลักดันการเมืองสาธารณะ หากสำหรับคนเมืองจำนวนมากแล้ว สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ร่อยรัถ ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การแข่งขันที่รุนแรง ไม่เอื้อต่อเป้าหมายเช่นนั้นมากนัก ทำให้คนเมืองส่วนใหญ่ที่มีความ

ต้องการในใจลึกๆ ที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มองไม่เห็นทางออก ยังไม่ต้องกล่าวถึงหลุมดำของโลกออนไลน์ ที่ดึงดูดผู้คนจากความสัมพันธ์แบบต่อน้ำไปสู่อะไรก็ตามที่ก้าวร้าวมากขึ้นในโลกโซเชียล ก่อนจะถูกผลักให้ร่วงหล่นลงไปบนกระแสปราศกฏการณ์ Snob (การดูแคลนคนบ้านนอก หรือคนฐานะต่ำ) ซึ่งเพิ่มพูนการตัดสินใจโดยไร้เหตุผล ขาดการใคร่ครวญสุดโต่ง และส่งผลเป็นความขัดแย้งรุนแรงในที่สุด

อาจกล่าวได้ว่ามุมมองในทฤษฎีตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักรัฐศาสตร์สายการพัฒนาทางการเมือง ไม่ได้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยไปเสียทั้งหมด แน่แน่นอนว่าพลังของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social mobilization) มีส่วนในการพัฒนาการเมือง หากวิถีดั้งเดิมวัฒนธรรมสังคมแบบประเพณีของไทย และผลกระทบที่ประชาชนได้รับโดยตรงจากปัญหา ก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน หรืออาจเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งกว่าเสียด้วยซ้ำ ในด้านการพัฒนาความเป็นพลเมือง หรือการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมไทย

เชื่อว่าปัญหาของชนชั้นกลางในเมืองจะไร้ทางแก้โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมเมือง เป็นสังคมที่ประชากรมีความหลากหลาย มีแนวโน้มจะรวมกลุ่มตามวิถีชีวิตและความสนใจเฉพาะตัว มีความเชื่อมโยงกับข้อมูลข่าวสารและโลกาภิวัตน์สูง ดังนั้นจึงเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยคนที่มีความหลากหลาย หากเราสามารถชักนำศักยภาพนั้น มุ่งไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสม ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างยิ่ง เป้าหมายที่ว่านั้นก็คือ การขยายพลังทางสังคมของกลุ่มก้อนเล็กๆ ให้มีจำนวนมากขึ้น ผสานรวมวิถีชีวิตแบบทุนนิยม และกิจการเพื่อสังคม กลายเป็นทุนนิยมแบบสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การแบ่งปัน การเอื้ออาทร และการพัฒนาทุนนิยมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

คนชนบทคือตัวการของปัญหา...?

สำหรับคนในชนบทซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นปัญหาของประชาธิปไตยตลอดมา แม้ผู้เขียนจะเห็นด้วยกับแนวคิดบางส่วนของอาจารย์อเนก ที่ว่า “การที่ชาวไร่ชาวนาจะสนับสนุนนักการเมืองคนใด จึงขึ้นอยู่กับบุญคุณของผู้สมัครที่มีต่อตนเองและครอบครัว หรือพวกพ้องในอดีตเป็นสำคัญ รวมทั้งความคาดหวังจะได้รับความช่วยเหลือและคุ้มครองในอนาคตจากผู้สมัครและบริวาร” และ “คนชนบทเป็นฐานเสียง ไม่ได้เป็นฐานนโยบาย” ซึ่งหากเราพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้ว ในอดีตประชาชนไทยโดยส่วนใหญ่ไม่ว่ากลุ่มใด ก็แทบไม่เคยเป็นฐานนโยบายเลย เพราะนโยบายของไทยในอดีตล้วนก่อกำเนิดขึ้นมาจากภาคราชการและชนชั้นนำเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งในช่วงสิบปีที่ผ่านมาเอง ที่เพิ่งจะมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อพรรคการเมืองเริ่มมีการแข่งขันทางนโยบายมากขึ้น จำต้องพยายามค้นหาความสำเร็จจากนโยบายของภาคประชาชนมาเป็นต้นแบบ หรือค้นหาความต้องการที่แท้จริงของภาคประชาชน มาจัดทำเป็นนโยบายเพื่อเอาชนะในการแข่งขันทางการเมือง

กระนั้นก็ตาม ผู้เขียนยังมองเห็นโอกาสในความสัมพันธ์ทางการเมืองของชาวชนบทยิ่งกว่าแนวทางการพัฒนาภาคประชาสังคม ภายใต้การนำของชนชั้นนำหรือชนชั้นกลาง เนื่องจากคนในชนบทมีความใกล้ชิดกับการเมืองยิ่งกว่าที่หลายคนคิด มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่บ่งชี้ว่า การที่ผู้มีสิทธิตัดสินใจเลือกใครนั้น ไม่ใช่เลือกเพียงเพราะรับเงินซื้อเสียงมาเท่านั้น หากยังขึ้นอยู่กับปัจจัย และความสัมพันธ์อื่นๆที่หลากหลาย เช่น ความเชื่อใจในหัวหน้าคน การที่ผู้สมัครเป็นคนท้องถิ่น ความใจกว้าง

การพึ่งพาได้ ความสามารถในการชักนํ้างบประมาณและความใกล้ชิดกับพื้นที่เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นข้อพิจารณาสำคัญในการตัดสินใจลงคะแนนให้ผู้สมัคร

ปัญหาสำคัญคือ ระบบการเมืองประชาธิปไตยแบบตัวแทน ทำให้คนชนบทมีอำนาจต่อรองอยู่ในช่วงเวลาเลือกตั้งเท่านั้น แม้จะเข้าใจดีว่าผู้สมัครที่ซื้อเสียงยอมเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์ แต่ด้วยการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุล ชาวชนบทซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอยู่แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจนัก หากจะมีผู้คานึงถึงผลประโยชน์เฉพาะหน้า เลือกผู้สมัครที่เข้าถึงพื้นที่ ผู้สมัครที่ไว้วางใจได้ และสามารถชักนํ้างบประมาณสู่ท้องถิ่นได้ไววก่อนที่จะไม่ได้อะไรเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ที่ผู้สมัครทั้ง 2 ฝ่าย ต่างก็ซื้อเสียงเช่นเดียวกัน ดังนั้นเราจึงเห็นนักการเมืองผูกขาดหลายปี หรือผูกขาดตระกูลจนกลายเป็นผู้มีอิทธิพลทางการเมือง

อย่างไรก็ดี นี่ไม่ใช่ความภักดีโดยไร้ขอบเขตที่จะสามารถอธิบายด้วยมุมมองง่ายๆ เช่นว่าคนชนบทโง่ ซื่อ ไร้การศึกษา จึงเห็นแก่เงินไม่ก็ร้อยหรือไม่กี่พันก็ยอมขายสิทธิ์ขายเสียงของตน

อันที่จริงคนชนบทสามารถเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของตนได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับผลกระทบของปัญหาที่มีต่อตนเองโดยตรงเป็นสำคัญ เราจะเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นจากการเมืองท้องถิ่น เช่นการเลือกตั้ง อบต. หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งหากการบริหารงานและโครงการของ อบต. ส่งผลกระทบในด้านลบต่อชาวบ้านอย่างรุนแรง เขาก็พร้อมจะเทคะแนนให้นักการเมืองกลุ่มอื่นได้ในทันที

นอกจากนั้น ความแตกต่างในด้านระดับความทันสมัยในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

วิจารณ์ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน หรือพิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างไปในทางตรงข้ามดังที่คิด หากแต่มีความเห็นสอดคล้องกันไปเป็นไปในทางเดียวกัน และมีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากการผลสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จากกรรมการชุดของ สมบัติ อารังธัญวงศ์ ดังตารางทั้งสองซึ่งยกมาพอสังเขป

ตาราง 3 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ควรจะมีการจัดตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สสร.) ทำนองเดียวกับ สสร. ปี 2540 และภาค

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สสร.)	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
เห็นด้วย	45.2	44.8	36.2	53.0	46.4	48.3
ไม่เห็นด้วย	9.9	13.6	12.8	7.5	7.2	12.1
ไม่มีความคิดเห็น	44.9	41.6	51.0	39.5	46.4	39.6

ตาราง 3 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของสภา (มาตรา 190) และภาค

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำหนังสือสัญญา (มาตรา 190)	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
• เห็นด้วยกับสาระที่ไม่ใช่	46.4	48.2	42.1	51.2	45.5	48.4
• เห็นด้วยกับสาระเดิมไม่ใช่อื่น	17.9	18.7	17.7	16.8	16.0	23.9
• ไม่เห็นด้วยทั้งสาระที่ไม่ใช่ และสาระเดิม	0.7	1.2	0.7	0.9	0.6	0.6
• ไม่มีความคิดเห็น	35.0	31.9	39.5	31.1	37.9	27.1

จะเห็นได้ว่าประชาชนในทุกพื้นที่ ล้วนมีความคิดเห็นไปในทางที่สอดคล้องกัน ความแตกต่างของวิจารณ์ยุทธศาสตร์ระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบทจึงไม่ได้พลิกเป็นคนละขั้วดังที่คิด แม้ว่าแนวทางในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครของชาวชนบทบางส่วน ไม่ใช่วิธีที่เหมาะสมต่อการพัฒนาประชาธิปไตย แต่หากเรามองอีกแง่หนึ่งจะพบว่า ชาวชนบทคุ้นเคยกับการต่อรองกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจอันหลากหลายในการเมืองท้องถิ่น นั่นหมายถึงคนชนบทมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงยิ่งกว่าชาวเมือง เท่ากับว่าเขาเหล่านั้นมีสิ่งเร้าอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง

แนวทางการตัดสินใจในการคัดเลือกนักการเมืองที่มีคุณภาพดีขึ้นได้ หากชาวชนบทเข้าใจถึงความเป็นพลเมือง มีวิจารณ์ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และมีวิสัยทัศน์กว้างขวาง ก้าวพ้นขอบเขตของพื้นที่ สู่ปัญหาในระดับประเทศ โดยเฉพาะวิถีชีวิตแบบสังคมประเพณีดั้งเดิมของไทยนั้น เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็น “ฐานนโยบาย” ได้ง่ายยิ่งกว่าวิถีชีวิตแบบตัวใครตัวมันของคนในเมือง

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปัญหาประการสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นชนชั้นกลางในเมืองหรือคนชนบทในต่างจังหวัด ต่างก็ต้องเผชิญ เช่นเดียวกันก็คือ การไม่สามารถเข้าถึงนักการเมืองอันเป็นตัวแทนของพวกเขาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักการเมืองผู้มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบาย ประชาชนไม่มีโอกาสในการแบ่งปันความคิด หรือเสนอแนะนโยบายให้ผู้แทนของตนรับรู้มากนัก โดยเฉพาะนักการเมืองระดับชาติ มักถีบตัวออกห่างประชาชนทันทีที่ได้รับตำแหน่ง และต้องรอคอยกระทั่งใกล้จะมีการเลือกตั้งครั้งใหม่ สายลมจึงจะหวนกลับมาอีกครั้ง

นอกจากนักการเมืองแล้ว กลุ่มผู้มีบทบาททางการเมือง และผู้มีส่วนในทางนโยบาย (Policy stakeholders) อื่นๆ ก็มีส่วนสำคัญในการผลักดันประชาชนออกจากการเมืองเช่นกัน

สำหรับข้าราชการ ผู้ซึ่งมีส่วนสำคัญที่สุดในการกำหนดนโยบายของประเทศตลอดถึงศตวรรษที่ผ่านมา มีปัญหาสำคัญซึ่งทุกคนทราบกันดีก็คือ ระบบราชการอันใหญ่โต เทอะทะ กฎระเบียบที่กลายอุปสรรคในการทำงาน มากกว่าจะเป็นเครื่องมือในการทำงาน ข้าราชการระดับสูงผู้ซึ่งทำหน้าที่วางนโยบาย โดยมากเป็นข้าราชการระดับ 8 ขึ้นไป แม้จะผ่านประสบการณ์ในการทำงานมายาวนาน หาก

ความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการทำงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของเจ้านายและหน่วยงาน ทำให้เป้าหมาย วิธีคิด รวมไปถึงแนวคิดเชิงนโยบายห่างไกลจากสภาพความต้องการที่แท้จริงในชุมชน ก่อให้เกิดความคับข้องใจ ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้านยังมีต้องกล่าวถึงการทุจริตประพตมิชอบในวงราชการ ซึ่งบางกรณีเป็นการทำร้ายชาวบ้านและทำลายวิถีชีวิตชุมชนโดยตรง เช่นความขัดแย้งด้านที่ดินในจังหวัดลำพูน หรือความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาเหล่านี้ยิ่งทำให้บ้านขาดความไว้วางใจต่อข้าราชการ นโยบายต่างๆ จึงมักถูกตั้งข้อสงสัย และไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

ขณะเดียวกัน ในสายตาของข้าราชการบางส่วน ก็เห็นประชาชนเป็นตัวปัญหา นอกจากจะเป็นภาระที่ต้องคอยดูแลแล้ว ยังมักจะมีข้อเรียกร้องสร้างความวุ่นวายอย่างไม่มีเหตุผล คอยจับผิดการทำงาน รวมทั้งขัดขวางการผลักดันนโยบายของรัฐ มุมมองด้านลบของทั้ง 2 ฝ่ายนี้เอง นำไปสู่ความขัดแย้งและปัญหานานัปการที่ติดตามมาระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน แม้ว่าจะมีความพยายามในการปรับวิสัยทัศน์ของข้าราชการให้เป็นผู้รับใช้ประชาชน และมีข้าราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่นจำนวนมาก ที่ทำงานด้วยความทุ่มเท ทำงานด้วยความเข้าใจประชาชน หากก็ต้องยอมรับว่ายังมีข้าราชการอีกส่วนหนึ่ง ที่ยังคงเป็นผู้รับใช้ประโยชน์ของตัวเอง ผู้รับใช้ประโยชน์ของนาย และผู้รับใช้ระบบราชการมากกว่าผู้รับใช้ประชาชนอยู่นั่นเอง

ในด้านผู้นำกองทัพ การศึกษาเรื่องความคิดทางการเมืองของพลเอกสุจินดา คราประยูร ของวาสนา นาน่วม เป็นตัวอย่างอันดีในการอธิบายความคิดของผู้นำทางทหารของไทยว่า ความคิดทาง

การเมืองของผู้นำทหารนั้น เป็นผลจากสาเหตุสำคัญสองประการคือ

1. กระบวนการกล่อมเกลாதองศาสังคม จากสถาบันการศึกษาของทหาร และสังคมทหารที่มีการถ่ายทอดปลูกฝังความคิดความเชื่อแบบทหาร
2. ประสบการณ์ทางการเมืองของผู้นำทหารคนนั่นเอง

ผู้นำทหารถูกสร้างให้มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กระทั่งบางคนสูงจนเกินขอบเขตถึงระดับสุดโต่งจนเชื่อว่าสิ่งที่ตนเลือกคือสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเองมากที่สุด เป็นสิ่งทีประชาชนต้องพอใจยอมรับและควรปฏิบัติตาม การยึดอำนาจของฝ่ายทหารในการเมืองไทยตลอดมา บังคับถึงวัฒนธรรมทางการเมืองข้อนี้ได้เป็นอย่างดี การปฏิวัตินั้นไม่ได้เป็นไปเพราะผลประโยชน์ของผู้นำและกองทัพขัดแย้งกับรัฐบาลในขณะนั้นเท่านั้น หากปัจจัยสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ก็คืออุดมการณ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกบ่มเพาะขึ้น จนมีความภาคภูมิใจในสถาบันทหาร มองนักการเมืองในแง่ไม่ดีนัก รวมไปถึงความเชื่อและแนวคิดทางการเมืองของทหาร ที่เป็นไปในแนวทาง Praetorian soldier คือ เชื่อว่าทหารมีหน้าที่รับผิดชอบอนาคต และความมั่นคงของประเทศ ต้องคลี่คลายความวุ่นวายทางการเมือง เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเข้มแข็งของสถาบัน กระทั่งเข้าควบคุมให้เป็นไปตามแนวทางในอุดมคติ และความเชื่ออย่างทีตนคิดว่าควรเป็น ไม่ว่าจะต้องใช้วิธีการทางกฎหมาย เล่ห์กลทางการเมือง การโฆษณาชวนเชื่อ ยึดอำนาจ ปราบปรามด้วยกำลังอาวุธ กระทั่งการลอบสังหาร สถาบันทางทหารและสังคมทหารมีอิทธิพลในการหล่อหลอมความคิดของเหล่าผู้นำทางทหารเป็นอย่างยิ่ง เห็นได้จากแนวคิดของบรรดาผู้นำทหาร ซึ่งทำการปฏิวัติรัฐประหาร แม้จะ

ต่างรุ่นหลากหลายกระทั้งคนละยุค แต่กลับเป็นไปในแนวทางเดียวกันราวกับนักเรียนลอกข้อสอบ ดังนั้นหลักการความเป็นทหารอาชีพ หรือทหารภายใต้การเมือง อันเป็นสิ่งที่หลายคนหวังจะได้เห็น และคิดว่าเคยมีอยู่ในช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จึงเป็นเพียงเปลือกนอกที่ห่อหุ้มเนื้อในของอำนาจนิยมปิตาธิปไตยเอาไว้ เพื่อรอวันหวนคืน จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจนัก ที่ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ความเป็นทหารอาชีพ จะจางหายไปอย่างรวดเร็วราวกับหยดน้ำในเม็ดทราย และไม่ได้เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่เลย ในความคิดของผู้นำทหารปัจจุบัน

ด้านกลุ่มผลประโยชน์ของไทยก็เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง นั่นเพราะกลุ่มผลประโยชน์ของไทย ถูกแบ่งเป็นระดับชั้น กลุ่มผลประโยชน์ภาคประชาชน เช่น สหภาพแรงงาน กลุ่ม สมาคม ยังขาดความเข้มแข็ง และขาดเอกภาพในการเคลื่อนไหว และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีเจตนาธรรมเฉพาะเรื่อง มักถูกละเลยจากนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ ถูกมองว่าไม่มีความสำคัญ เป็นกลุ่มระดับล่างที่มุ่งตั้งข้อเรียกร้อง จึงถูกกีดกันออกห่างจากกระบวนการนโยบาย ในขณะที่กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจของนักธุรกิจ นักการเมือง ทั้งในระดับสูงและระดับท้องถิ่น เป็นกลุ่มผลประโยชน์ชั้นสูง ที่จะได้รับความสำคัญสามารถเข้าถึงนักการเมือง และผู้มีอิทธิพลในกระบวนการนโยบาย และโครงการต่างๆ อย่างใกล้ชิดรวมทั้งเป็นฐานการเงินให้กับพรรคการเมือง และนักการเมือง จึงมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะทางนโยบาย รวมทั้งแบ่งปันผลประโยชน์ในโครงการของรัฐ

ด้วยเหตุนี้นโยบายสาธารณะจำนวนมาก จึงไม่ได้เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เสียงของประชาชนไม่ได้เป็นเสียงสวรรค์

แต่เป็นเสียงกระซิบของนักธุรกิจ หรือพวกพ้องผู้มีอิทธิพล อันจะสามารถแบ่งปันผลประโยชน์ให้ต่างหากเล่า ที่นักการเมืองยินดีที่จะเงี้ยวหุบฟัง สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เสียงของประชาชน ถูกลดระดับให้ด้อยค่ากว่าเงินทองและผลประโยชน์ นักการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน จึงไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนผู้ใช้สิทธิอย่างแท้จริงตามที่ควรจะมีคำกล่าวที่ว่า ประชาธิปไตยของไทย ไม่ได้เป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ดังอมตพจน์ของอับราฮัม ลินคอล์น แต่เป็นระบอบการปกครองของผู้มีอำนาจ โดยผู้มีอำนาจ เพื่อผู้มีอำนาจ หรืออีกอย่างคือ เป็นระบอบการปกครองของกลุ่มผลประโยชน์ โดยกลุ่มผลประโยชน์ และเพื่อกลุ่มผลประโยชน์เสียมากกว่า

กลไกการมีส่วนร่วม = เครื่องจักรที่ไร้ประสิทธิภาพ

เครื่องมือของประชาชน อันเป็นช่องทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่าที่มีอยู่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก นอกจากกระบวนการเลือกตั้งผู้แทน ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นและกลไกอื่นๆ ก็ยังมีปัญหาเช่นกัน เช่น

อำนาจในการเสนอกฎหมาย หรือ แก้ไขรัฐธรรมนูญของประชาชน แม้จะเป็นสิทธิตามกฎหมาย แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะผ่านการพิจารณาของสภา หรือคณะรัฐมนตรี นั่นเพราะความขัดแย้งทางการเมือง และน้ำหนักของกลุ่มผลประโยชน์อื่น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐสูงกว่า ดังจะเห็นได้จากการเสนอพระราชบัญญัติสืบประรดแห่งชาติสมัยรัฐบาลทักษิณ ซึ่งแม้จะผ่านคณะรัฐมนตรี แต่ก็ต้องตกไปภายหลังกลุ่มโรงงานรวมตัวกันล๊อบบี้ หรือกรณีการยื่นแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉบับ นพ. เหวง โตจิราการ ที่ถูก

ดองไว้กว่า 3 ปี และต้องตกไปโดยที่แทบไม่มีการพิจารณาเนื้อหาสาระ ดังนั้นช่องทางที่มีส่วนร่วมในการเสนอกฎหมายนี้ จึงเป็นเหมือนกับดักหนูที่สามารถ เสนอเข้าไปได้แต่ออกมาไม่ได้ เพราะผู้มีอำนาจในขณะนั้นไม่เปิดช่องทางออกให้

การทำโพล หรือการสำรวจความคิดเห็นสาธารณะก็มีปัญหาเช่นกัน นอกจากปัญหาในด้านกระบวนการวิจัยแล้ว ปัญหาประการสำคัญก็คือความเห็นของสาธารณะมักเป็นความเห็นที่ได้รับอิทธิพลจากความรู้สึก กระแสสังคม และข่าวสารจากสื่อมวลชนในขณะนั้น มากกว่าที่เป็นความเห็นจากการได้รับข้อมูลข้อเท็จจริงครบถ้วนทุกด้าน ผ่านการขบคิดโดยใช้วิจญาณซึ่งนำหนัทางเลือกโดยรอบคอบแล้วจึงตัดสินใจ ดังจะเห็นได้จากโพลที่ทำการสำรวจในเรื่องเดียวกัน ดังจะได้อธิบายจากตารางที่ยกมาข้างล่างนี้

ตารางแรก เป็นผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการชุดของ สมบัติ อารังธัญวงศ์ โดยเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างวันที่ 1 - 12 ตุลาคม 2553 จากกลุ่มตัวอย่างทุกจังหวัดทั่วประเทศ

ตาราง 4 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้ง และภาค

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การแบ่งเขตเลือกตั้ง	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (นครน. กทม.)	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
• เห็นด้วยกับสาระที่แก้ไข	39.7	41.3	37.2	44.3	38.7	39.2
• เห็นด้วยกับสาระเดิมไม่แก้ไข	33.0	32.3	32.6	31.9	32.5	37.1
• ไม่เห็นด้วยทั้งสาระที่แก้ไข และสาระเดิม	0.9	1.7	0.8	0.8	0.8	0.7
• ไม่มีความคิดเห็น	26.4	24.7	29.4	23.0	28.0	23.0

ตารางถัดมาเป็นผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม 6 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างของนครสวรรค์ จากมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2553

ตาราง 5 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว

ไม่เห็นด้วย (44.3%)	เห็นด้วย (36.2%)	ไม่แน่ใจ (19.3%)	ไม่ตอบ (0.2%)
เกิดการผูกขาด 54.9%	สะดวก ยุติธรรม 43.3%		
ชื่อเสียงได้ง่าย 16.1%	ลดความขัดแย้ง 15.5%		
ไม่เกิดประโยชน์ 6.3%	รู้จักผู้สมัครอย่างดี 14.2%		
เกิดความสับสน 3.8%	ชื่อเสียงได้ยาก 9.4%		
ไม่ระบุเหตุผล 18.9%	ไม่ระบุเหตุผล 17.6%	ไม่ระบุเหตุผล 19.3%	ไม่ระบุเหตุผล 0.2%

สาระเดิม : ระบุว่า ส.ส. ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 480 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตเดียวหลายคน จำนวน 400 คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มจังหวัด กลุ่มจังหวัดละ 10 คน

สาระที่แก้ไข : เสนอให้มี ส.ส. ทั้งหมด จำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียว จำนวน 375 คน และจากบัญชีรายชื่อโดยทั่วไปรายชื่อเพียงบัญชีเดียวทั้งหมด จำนวน 125 คน โดยไม่มีการกำหนดเกณฑ์คะแนนเสียงขั้นต่ำสำหรับบัญชีรายชื่อ

แม้ว่าขอบเขตในการศึกษา และช่วงเวลาของการสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ฉบับจะไม่ได้เป็นช่วงเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ชุดของสมบัติ อารังธัญวงศ์ ทำการสำรวจจากทั่วประเทศ ขณะที่นครสวรรค์เป็นการสำรวจเฉพาะกลุ่มภาคเหนือตอนล่างอันเป็นข้อจำกัดในการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามการสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 นี้ก็ยังสามารถแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มสำคัญๆ บางประการได้

ในที่นี้จะนำผลการสำรวจฉบับของสมบัติ อารังธัญวงศ์ โดยนำผลการสำรวจในเขตภาคเหนือทั้งหมด กับผลการสำรวจของนครสวรรค์ซึ่งทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มภาคเหนือตอนล่างมาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขตภาคเหนือ จากชุดของสมบัติ อารังธัญวงศ์ พบว่าเห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งร้อยละ 44.3 และเห็นด้วยกับสาระเดิม คือไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขร้อยละ 31.9 โดยมีประชาชนที่ไม่แสดงความคิดเห็นร้อยละ 23 ขณะที่ผลนครสวรรค์ซึ่งทำการสำรวจในช่วงที่มีการประชุมร่วม 2 สภาเพื่อพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญพอดี ให้ผลไปในทาง

ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง คือ มีประชาชนเห็นด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้งร้อยละ 36.2 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 44.3 โดยมีประชาชนที่ไม่แสดงความคิดเห็น ร้อยละ 19.3 คำถามคือ เพราะเหตุใดความคิดเห็นของประชาชน จึงแตกต่างกันเป็นคนละด้านของเหรียญได้เช่นนั้น ทั้งที่ระยะเวลาของการสำรวจห่างกันเพียงไม่ถึง 2 เดือนเท่านั้น

เหตุผลประการแรกก็คือ สภาพแวดล้อมทางการเมืองในห้วงเวลาที่สำรวจนั้นแตกต่างกัน การสำรวจของสมบัตินี้ ดำรงรัฐวงศ์ เป็นการสำรวจในห้วงเวลาปกติ คือยังไม่ได้มีสื่อมวลชน หรือมีกระแสสังคมในการคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ขณะที่การสำรวจของนเรศวรโพล เป็นการดำเนินการในช่วงเวลาที่กำลังมีการอภิปรายการแก้ไขรัฐธรรมนูญวาระแรกในสภา ซึ่งถูกโจมตีจากสื่อ ฝ่ายค้าน วุฒิสมาชิกบางส่วน จากมวลชนหลายฝ่าย รวมทั้งมีการชุมนุมประท้วงที่หน้ารัฐสภาอีกด้วย เสียงของความไม่เห็นด้วยนี้เอง ส่งผลให้การสำรวจของนเรศวรโพล เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผลการสำรวจของคณะอนุกรรมการชุดสมบัตินี้ ดำรงรัฐวงศ์ นั้นบ่งชี้ว่าความคิดเห็นของประชาชน ในการสำรวจความคิดเห็น มีแนวโน้มที่จะคล้อยตามกระแสข่าว และกระแสสังคมในช่วงเวลานั้นๆ สูง

ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะ เหตุผลประการที่สองคือ ประชาชนได้รับข้อมูลในการตัดสินใจไม่ครบถ้วนหรือแสดงความคิดเห็น โดยไม่ได้มีการพิจารณาที่รอบคอบเพียงพอ ดังจะเห็นได้จากการให้เหตุผลบางข้อของประชาชนจากนเรศวรโพล อาทิ ผู้ที่ไม่เห็นด้วยซึ่งให้เหตุผลว่า จะเกิดการผูกขาดและซื้อเสียงได้ง่าย อาจไม่ทราบข้อมูลว่า ในการแก้ไขมีการลดจำนวนส.ส. เขตลง และจะมีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อลดปัญหาการซื้อเสียงของเขตเล็ก ขณะที่

ก็ยังมีความเป็นธรรมคือทุกคนมีสิทธิในการเลือกผู้สมัครเพียงคนเดียวเท่านั้นทุกคน อีกด้านหนึ่ง ผู้ที่เห็นด้วยกับการแก้ไข ซึ่งแสดงความเห็นว่า เป็นการลดความขัดแย้ง ทั้งที่ในข้อเท็จจริงแล้ว การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว จะทำให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงกว่า เพราะผู้สมัครที่จะได้รับเลือกในแต่ละเขตมีได้เพียงคนเดียวเท่านั้น

นี่เป็นเพียงตัวอย่างในประเด็นที่ประชาชนมีความคุ้นเคยอยู่แล้ว คือในเรื่องระบบการเลือกตั้ง ยังแสดงให้เห็นถึงความสับสน และปัญหาของการใช้โพลได้เป็นอย่างดี ซึ่งถ้าหากเราพิจารณาเปรียบเทียบการให้เหตุผลในอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องไกลตัวจากประชาชน คือ ประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องการทำสัญญากับต่างประเทศของรัฐบาลที่ต้องผ่านสภาแล้ว ความสับสนในการให้เหตุผล จะมีมากขึ้นกว่าในกรณีนี้ เพราะประชาชนมีข้อมูลในการตัดสินใจน้อยกว่า

นอกจากนั้น ผลการสำรวจจากชุดของสมบัตินี้ ดำรงรัฐวงศ์ เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องรัฐธรรมนูญยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญปี 50 น้อย ซึ่งเป็นข้อยืนยันได้ดีว่า ประชาชนซึ่งให้ความเห็นในโพลยังขาดข้อมูลในการตัดสินใจที่เพียงพอขอณะให้ความเห็น

ตาราง 6 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และภาค

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง	เหนือ	ค.อ.บ.	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
• มาก	2.1	4.1	1.3	2.8	1.8	1.7
• ปานกลาง	22.9	28.9	20.5	26.1	18.9	27.8
• น้อย	37.7	40.0	38.2	35.3	36.1	42.4
• ไม่มีความรู้/ไม่เข้าใจ	37.3	27.0	40.0	35.8	43.2	28.1

ด้วยเหตุที่โพลจะมีความโน้มเอียงไปตาม กระแสสังคม รวมทั้งเป็นการแสดงความคิดเห็นโดย ไม่ได้ชี้แจงน้ำหนักผลดีผลเสียอย่างเพียงพอนี้เอง โพลหรือความเห็นสาธารณะ จึงเป็นได้เพียงเครื่องมือ วัดกระแสสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจเชิง นโยบาย โดยเหมารวมเอาว่าประชาชนเห็นด้วยหรือ คัดค้าน เพราะข้อมูลจากภาคประชาชน ที่จะใช้ ประกอบในการตัดสินใจเชิงนโยบายได้นั้น ต้องเป็น ความเห็นที่มาจากวิจรรย์ญาณที่แท้จริง คือเป็น ความเห็นจากการได้รับข้อมูลที่เพียงพอในทุกด้าน ผ่านการกลั่นกรองอย่างมีเหตุมีผล ชี้แจงน้ำหนักถึงผลได้ ผลเสีย กระทั่งตกผลึกเป็นข้อคิดเห็นของสังคม หรือ ข้อเสนอของสังคมในที่สุด

การลงประชามติ แม้จะเป็นวิถีทางที่มี ประโยชน์ ในฐานะที่เป็นช่องทางเพื่อให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรืออย่างน้อยก็เป็นการส่ง เสียงสะท้อนที่มีผลต่อการตัดสินใจในเชิงนโยบายได้ โดยตรง อย่างไรก็ตามการลงประชามติก็ไม่เกิด ประโยชน์อย่างเต็มที่ตามหลักการที่ควรจะเป็น เพราะ การลงประชามติก็มีปัญหาในลักษณะเดียวกันกับการ ทำโพลคือ เป็นการตัดสินใจเพื่อเลือกตามทางเลือกที่ ถูกกำหนดมา โดยประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูล และการใช้วิจรรย์ญาณที่เพียงพอ รวมทั้งอาจถูกโน้มน้าว และกดดันให้เลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งได้ ซึ่งปัญหานี้เป็นที่ทราบดีของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการทำประชามติครั้ง แรกและครั้งเดียวที่ผ่านมาของไทย คือการทำ ประชามติเพื่อรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญปี 50 ซึ่งไม่ เพียงแต่จะมีการโน้มน้าว การโฆษณาชวนเชื่อ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลที่มีแต่ด้านดีของรัฐธรรมนูญฉบับ ใหม่ การส่งทหารเข้าไปตามชุมชนต่างๆ เพื่อชักจูง

พยายามใช้การเลือกตั้งเพื่อกดดันประชาชน ด้วยการ บอกให้ยอมรับไปก่อนค่อยมาแก้ไขทีหลัง หรือกระทั่ง ใช้การข่มขู่ เช่นกล่าวว่าหากประชาชนไม่รับ รัฐธรรมนูญฉบับปี 50 จะนำรัฐธรรมนูญฉบับใดๆ ก็ได้ ที่ผ่านมา มาใช้แทน ทั้งหมดนี้เองทำให้ประชามติของ ประชาชน ที่ควรจะเป็นเสียงซึ่งเกิดจากการตัดสินใจ ด้วยเหตุด้วยผล แปรเปลี่ยนไปเป็นเพียงเครื่องมือ สร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับกลุ่มผู้มี อำนาจทางการเมืองเท่านั้น

การชุมนุมประท้วง เป็นข้อบ่งชี้สำคัญ ถึง ความไร้ประสิทธิภาพทางการเมือง และการบริหาร ราชการแผ่นดินของไทย เพราะการชุมนุมประท้วง ย่อมแสดงให้เห็นว่า รัฐไม่สามารถตอบสนองความ ต้องการของประชาชนได้ กระทั่งประชาชนไม่เหลือ ทางออก และไม่เห็นช่องทางอื่น อันจะนำไปสู่การ แก้ปัญหา ดังนั้นจึงคิดว่าทางเดียวที่รัฐจะรับฟัง คือ ต้องทำเสียงของตนเองให้ดังที่สุดเท่าที่จะทำได้ รวมไปถึง การกดดันรัฐให้ยินยอมทำตาม อีกนัยหนึ่งการ ชุมนุมประท้วงแสดงให้เห็นถึงความสิ้นหวังของ ประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง และระบบราชการ การรวมศูนย์อำนาจบริหาร การพัฒนาที่ไร้คุณภาพ ตลอดเวลาที่ผ่านมา เพราะหากไม่มีความจำเป็นถึง ที่สุดแล้ว คงไม่มีใครอยากมานอนกลางถนนร้อนๆ กลางกรุง หรือหน้าสภาเป็นแน่

ประชาชนที่สิ้นหวัง

ภายใต้ระบบการเมืองที่มีปัญหาดังกล่าว ได้ ผลักดันการเมืองไปอยู่ในจุดที่ประชาชนคนธรรมดา เอือมเอิบไม่ถึง ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ประชาชนรู้สึกท้อแท้และ เสียงของตนไม่มีคุณค่า ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไร ให้ดีขึ้นได้ ไม่ว่าจะพยายามมาเพียงไหนก็ตาม นำไปสู่

ความเบื่อหน่ายการเมือง กระทั่งสิ้นหวังต่อระบบการเมืองไปในที่สุด บางคนระบายนามณ์ด้วยการก่นด่านักการเมือง แต่การก่นด่าไม่ใช่ทางออก เพราะไม่ว่าจะเสียน้ำลายเท่าไร ปัญหาของระบบการเมืองก็ยังเป็นเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง บางคนรู้ว่าเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ก็กระโจนเข้าไปมีส่วนร่วมกับการคอร์ปชั่น การติดสินบน การใช้เส้นสาย การซื้อสิทธิขายเสียงกระทั่งสนับสนุนอำนาจอันไม่ชอบธรรมเสียเอง โดยคิดว่าอย่างน้อยก็ได้ผลประโยชน์กลับคืนมาบางส่วน หรือบ้างก็คิดว่าการกลายเป็นส่วนหนึ่งของเจ้ามือทางการเมือง ยังดีเสียกว่าเป็นแค่ผู้เล่น ที่จุดจบมืออยู่อย่างเดียวคือ...เสียจนหมดตัว...ไม่วันใดก็วันหนึ่ง

บางคนก็หาทางออกของตนด้วยการหันเหเข้าร่วมชุมนุม หรือใช้ความรุนแรงต่อต้านรัฐ นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าวิกฤตการเมืองที่ผ่านมา นั้นมีข้อดีอยู่อย่างหนึ่ง คือทำให้คนมีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น นั่นอาจเป็นคำกล่าวที่เป็นจริงเพียงครั้งเดียว เพราะการมีส่วนร่วมด้วยการ “ตื่นตัว” เพียงอย่างเดียวมันไม่เพียงพอ การตื่นตัวและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยขาดการพิจารณาถึงความเป็นเหตุเป็นผล และซึ่งน้ำหนักข้อเท็จจริงอย่างถ่องแท้ นั้น ย่อมนำมาซึ่งความไร้เสถียรภาพและความปั่นป่วนทางการเมือง ดังที่ ฮันติงตัน นักรัฐศาสตร์สายพัฒนาการเมืองได้กล่าวไว้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ชุมนุมทั้งหลายก็ไม่มีสีทั้งหลาย มีแนวโน้มที่จะกระทำการต่างๆ ไปตามคำชักจูงของผู้นำการชุมนุม ซึ่งบางครั้งไม่ได้เป็นไปโดยมีเหตุผลรองรับ หรือมีมุมมองที่หลากหลายเพียงพอแก่การพิจารณา จนนำไปสู่ความวุ่นวาย กระทั่งผู้คนที่ไม่ได้ร่วมการชุมนุมก็มีแนวโน้มจะเอนเอียงไปตามสื่อที่ตนเสพ ไม่ว่าจะเชื่อตามสื่อฝ่ายผู้ชุมนุม หรือเชื่อคำโฆษณาของ

รัฐบาลจนออกไปอนุญาตฆ่าคนให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยไม่ตั้งใจก็ตามที ล้วนเป็นการมอบอำนาจนอกรอบของความชอบธรรมให้ตกอยู่ในมือของสิ่งมีชีวิตผู้เสพอำนาจทั้งหลาย อันจะนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพของบ้านเมืองทั้งสิ้น หากจะมีข้อดีอยู่บ้างในเหตุวิกฤตการเมืองที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ ก็คงเป็นเพราะมันทำให้เราได้เห็นว่า สิ่งมีชีวิตที่ดำรงอยู่ได้ด้วยอำนาจทั้งหลายนั้น อำมหิตโหดเหี้ยมได้มากเพียงใด

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่จะนำไปสู่การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยนั้น ลำพังแค่เพียงความตื่นตัวยังไม่เพียงพอ หากยังต้องตื่นรู้ รู้ว่าการวิพากษ์วิจารณ์ระดับประชาชน ชัดแย้งกันไม่ช่วยอะไร รู้ว่าเรามีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว ต่อชุมชน ต่อเมืองของเรา และต่อประเทศของเรา เราต้องตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณเพื่อคุณค่าโดยรวมของสังคม รู้ว่าปัญหาเกิดจากพวกเราเอง ที่ปล่อยปละละเลยให้ทุกอย่างมันเป็นไป ปล่อยให้ นักการเมือง ทหาร ชนชั้นนำ ข้าราชการบริหารทั้งหลาย ฉ้อฉล แก่งแย่งช่วงชิงอำนาจโดยใช้เลือด ชีวิต และ น้ำตาของประชาชนเป็นเครื่องสังเวย รู้ว่าคนที่แก้ปัญหามาของเราได้ คือพวกเราเอง และรู้ว่าเราทุกคนมีศักยภาพ ที่จะสร้างอำนาจสาธารณะในการแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ได้

นั่นคือคนไทยจะเป็นเพียงประชาชนคนธรรมดาไม่ได้อีกต่อไป หากยังต้องเป็นพลเมือง คือผู้เป็นกำลังของเมือง เป็นคนที่มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีอิสระ มีความรู้ มีเหตุผล และมีส่วนร่วมในกระบวนการสาธารณะ แนวคิดเรื่องพลเมืองนี้มีมาตั้งแต่ยุคแรกเริ่มของระบอบประชาธิปไตย และไม่ใช่เรื่องไกลตัว เพราะมันแทรกอยู่ในประชาธิปไตยแบบชุมชนดั้งเดิมแทบทุกวัฒนธรรมในโลกรวมทั้งวัฒนธรรมไทยด้วย ความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งที่คนไทย

คืนเคยอยู่แล้ว เพียงแต่เราถูกความเปลี่ยนแปลงของสังคม ถูกอำนาจรัฐที่กดทับเอาไว้ตลอดเวลาอันยาวนานนับร้อยปี จนอาจจะหลงลืมไป กระนั้นเรายังยังสามารถฟื้นฟูจิตวิญญาณนั้นขึ้นมาใหม่ได้ ดังที่หลายๆ ชุมชนในประเทศไทยเป็นอยู่ในขณะนี้ คือเป็นชุมชนที่สามารถทวงคืนอำนาจของตน กลับมาจากรัฐได้สำเร็จ และมีอำนาจในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองอย่างแท้จริง วิธีการนั้นเรียกว่า “กระบวนการวิจารณ์ญาณสาธารณะ” ซึ่งคงต้องยกไปกล่าวในบทความถัดไป

บรรณานุกรม

กฤติยา ยั่งยืน. (2549). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ในวิกฤตการณ์ทางการเมืองยุคปลายรัฐบาลทักษิณ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการอำนวยการเพื่อจัดการศึกษาประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ. (2549). ประมวลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

มานพ ถนอมศรี. (2542). สารคดีชุดบุคคลและเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์โลก เจาอดีต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อนแกรมมี่.

วาสนา นาน่วม. (2555). บันทึกคำให้การ สุจินดา คราประยูร กำเนิดและอวสาน รสช. กรุงเทพฯ : มติชน.

สมบัติ อ่างรังธัญวงศ์. (2553). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการ

แก้ไขรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ :

คณะกรรมการพิจารณาแนวทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญ.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). สองนครา

ประชาธิปไตย = Two Democracies in Thailand. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : คบไฟ.

อัลบริทตัน, โรเบิร์ต บี และถวิลวดี บุรีกุล. (2553).

“บทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการเมืองในด้านการเลือกตั้งของประเทศไทย”

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.kpi.ac.th/kpith/index.php?option=com_content&task=view&id=708&Itemid=254. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม

เงื่อนไขประวัติศาสตร์ศึกษาอ้วเชียงแสนคลีโอพัตรา ราชินิกุลอียิปต์-เชียงแสน มิตินิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย

ศักดิ์ ส.รัตนชัย*

Sakdi (S) Rattanachai

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นมิตินิดของ ศักดิ์ ส. รัตนชัย ได้นำเสนอเงื่อนไขประวัติศาสตร์ราชินิกุลอียิปต์ คลีโอพัตรา กับ อ้วเชียงแสน ในประวัติศาสตร์ไทยยุคโยนกเชียงแสน โดยอ้างอิงพงศาวดาร ภาค 61 พระยาร่วงเป็นชู้กับนางอ้วเชียงแสน ซึ่งเป็นเมียของพระยงำเมือง เทียบกับคลีโอพัตรา ยุคอียิปต์เป็นเมืองขึ้นโรมัน ที่ขุนพลมาร์ค แอนโทนี่ เป็นชู้กับคลีโอพัตรา

คำสำคัญ : อ้วเชียงแสน, คลีโอพัตรา

Abstract

This is an opinion of Sakdi (S) Rattanachai who presents historical clues of Cleopatra and Auo Chiangsaen, Yonok of Thai. Refer to annals 61, Praya Ruang commits adultery with Auo Chiangsaen who is a wife of Praya Ngammuang comparing to Cleopatra and Mark Anthony in a period of Egypt belongs to Roman.

Keywords: Auo Chiangsaen, Cleopatra

* ครุภูมิปัญญาไทย 2549 จตุตถดิเรกคุณาภรณ์ 2548 เบญจมดิเรกคุณาภรณ์ 2540

คติโอภัตรา ซีซ่าแอนโทนีในบทหนัง บทจริงพะเยาของใคร ? ระหว่างเชียงราย-เชียงใหม่-พระร่วง?

เนื่องในการประชุมล่องเรือเหนือเขื่อนกิ่วลมของคณะนายกสมาคม สมาพันธ์ท่องเที่ยว 16 จังหวัด ภาคเหนือ ในรอบ 12 วันก่อนหน้าเดือนเดียวกัน ผู้เขียนได้ มี โอกาส นำเรื่องพร้อมภาพประกอบมาฉายในวาระบรรยายสรุปของจังหวัดลำปาง แต่ คณาจารย์และนักศึกษา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปรอ.)รุ่น52 และ ปรอ.รุ่น 22 ฟังบรรยายสรุป ณ วันที่ 25 มีนาคม 2553 ณ ห้อง

มิตินิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย

จากผลศึกษาอารยธรรมประวัติศาสตร์ยุคโยนก เชียงแสน งานสำรวจของสแคนดิเนเวียน แห่งเดนมาร์ก โดยแผนที่มิติทางอากาศ และการศึกษาภาคพื้นดินของนักโบราณคดีประวัติศาสตร์ไทยเป็นข้อมูลสังสม ร่องน้ำแม่วังในเขตจังหวัดลำปางตอนเหนือเขื่อนกิ่วลมขึ้นไป คืออาณาจักรโยนกเชียงแสนโบราณ โดยภูมิพงศาวดารยุคกษัตริย์ไทยโยนกเชียงแสน แบ่งเป็น 2 ราชวงศ์ คือราชวงศ์สิริชัยเชียงแสนวงศ์เชียงราย อพยพลงไปที่ตั้งจักรวงศ์ไทยที่กำแพงเพชร ครั้นต่อมาอาณาเขตพื้นที่ตั้งจักรวงศ์โยนกภาคพื้นเชียงแสนฝ่ายเหนือเกิดถล่มจมน้ำ สิ้นราชวงศ์ที่เหลือแต่วงศ์เสนามาตย์เก่าตั้งเวียงปรีภษา สู่

ประชุม กฟผ. แม่เมาะลำปางมีเรื่อง เงื่อนประวัติศาสตร์ศึกษา อ้าวเชียงแสนคลีโอพัตรา ราชินิกุลอียิปต์- เชียงแสน เป็น ปฐมเหตุ

ยุคขุนนางอามาตยาธิปไตยไทย ฝ่ายเหนือ แทนจักรวงศ์สิงหนวัติกุมาร กษัตริย์ที่จมน้ำ ตามความในพงศาวดารภาคที่ 61 (ศรีศกดิ์ วัลลิโกดม. : 2532)

ศิลาจารึกมีหลักฐานใหม่ โดยเฉพาะ พ.ศ.1710 และพระนามกษัตริย์ศรีธรรมมาโคกราช ซึ่งเป็นนามที่ไม่ปรากฏในนามกษัตริย์ขอม ณ เมืองพระนคร พระมหากษัตริย์องค์นี้ น่าจะทรงครองอยู่ ณ เมืองลพบุรี หรือไม่กี่ทริภุชยหรือลำพูน ซึ่ให้เห็นว่าดวง (แม่นางเมือง) เป็นอิสระทางการเมืองของขอม...

การเมืองของรัฐทั้งสี่ กล่าวคือ รัฐสุพรรณภูมิสามารถผนวกรวมนครศรีธรรมราชเข้าไว้ได้ คือต่อมาก็ได้ร่วมกันกับรัฐละโว้อันเนื่องมาจากอภิเชกสมรสระหว่างสมเด็จพระรามธิบดี (พระเจ้าอู่ทอง) ของรัฐละโว้กับราชธิดาของผู้ปกครองกษัตริย์สุพรรณภูมิ

“ขุนเจือง ความสำนึกร่วมทางวัฒนธรรมของคนลุ่มโขงตอนบน ของท่านศรีศกดิ์ วัลลิโกดม เปรียบเทียบพระนางจามเทวีปฐมกษัตริย์ทริภุชยกับขุนเจือง “ภาพการเป็นผู้นำของขุนเจือง จึงมิใช่ผู้นำในการสร้างบ้านแปงเมืองเช่นพระเจ้าสิงหนวัติ

กุมาร หากเป็นผู้นำในการรวบรวมบ้านเมืองให้เป็น
ปึกแผ่น...โดยมีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่ตัวผู้นำเอง ซึ่งใน
ลักษณะเช่นนี้ บุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีความเป็น
กลางในเรื่องของเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์...การรับรู้เรื่อง
ของขุนเจืองนั้น กล่าวได้ว่าอยู่ในสำนึกร่วมของชนชาติ
หลายเผ่าในกลุ่มน้ำโขงตอนบนทีเดียว”

เอกสารจีนให้ชื่อจักรวงศ์ฝ่ายเหนือว่า “ป่าไปสี
ฟู” หมายถึงสะไห้ 800 ก็คือการสืบชาติตวยวงศาทาง
ราชินิกุล ในราชวงศ์ลาวจกหรือลาวจักรราชมีกษัตริย์
เป็นใหญ่โดยพระราชอำนาจจัดตั้งหนองแส ด้วยเรื่อง
ยุทธหัตถีซึ่งพระราชธิดาโศกา แพง และราชธิดาจันผง
ของกษัตริย์ซุนซิง รัชกาลนี้คือตัวอย่างศึกษา
พงศาวดารสืบโอรสาธิดวงศ์ที่จีนจะยอมรับ ให้เป็นหัว
ส่วยขึ้นพระราชอำนาจตรงต่อวังหลวง คือเงื่อนไขที่
ประดาลูกส่วยเมืองในเขตอิทธิพลของจีนจะต้องมาชิง
สองนางในยุทธหัตถีหน้าพระที่นั่ง กษัตริย์ซุนซิง

นี่คือเงื่อนไขที่กษัตริย์ประเทศทรง
แสนยานุภาพแห่งแหลมอินโดจีนชาติหนึ่งคือญวนหรือ
อันหน่าที่พงศาวดารภาค 61 เรียกว่าแคว จำต้องยก
ขบวนพยุหยาตรามาเพื่อกระทำสงครามยุทธหัตถีซึ่ง
ตำแหน่งเขยกษัตริย์เงินยาง ด้วยตนเอง เป็นยุทธหัตถี
ซึ่งตำแหน่งกษัตริย์หัวเมืองบรรณาการของฮ่องเต้

แต่แล้วผู้ชนะชิงตำแหน่งสองธิดาคือพระนาง
อามแพง และพระนางจันผง ได้ทั้งคู่คือ “ขุนเจือง”
แห่งพะเยา

ขณะที่มีผู้เข้าใจว่า ขุนเจืองเก่งกาจในฐานะ
ขุนพลชาญสนามรบสนามรัก แบบนิยาย ผู้ชนะสิบทิศ
แต่หลักฐานขุนเจืองในพงศาวดารภาค 61 กษัตริย์ 10
ทิศลุ่มโขงอินโดจีน ก็มาประจันหน้า และปราชัยแถม
ต้องยกธิดากษัตริย์ต่างๆ ให้ขุนเจือง ประเด็นศึกษา
ระบอบกลุ่มประเทศบริวารของอาณาจักรว่องหลวงใน
ฐานะบุคคลที่ 1 ดูจะพร่องต่อความสนใจ แม้เรื่อง

หนองแสมีสองแห่ง คือความรู้ใหม่ยังกระจายกันไม่
ทั่วถึง

หลังการสัมมนานานาชาติ เรื่องไทยศึกษาที่
นครคุนหมิง พ.ศ.2533 เอกสารชิ้นแรกที่เผยแพร่ในวง
แคบๆ คือ

หนองแสมีสองแห่ง แม่น้ำล้านช้างไม่มี ข้อมูล
ใหม่จากการสัมมนาไทยศึกษา คุนหมิง 11-13 พ.ค.
2533 กรุงเทพฯ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต) 19 มิย.
2540 โดยมี ศาสตราจารย์เจีย แยนจอง ศูนย์จีน
ศึกษาสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Mr.Guo Huszhong และProf.Cal Juaqi แห่ง
สถาบันชนกลุ่มน้อยยูนนาน หัวเรื่อง การศึกษาและ
วัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยมณฑลยูนนาน บันทึกพิมพ์
รูปเล่มโดยศักดิ์ ส.รัตนชัย ผอ.สถาบันศิลปวัฒนธรรม
วิทยาลัยโยนก และคະທ່ານเอกสารนิทรรศการ

ยุคฮ่องเต้ทรงพระราชอำนาจจัดตั้งตำแหน่ง
กษัตริย์หัวส่วยเมือง แทนกษัตริย์ซุนซิง ประดาลูก
ส่วยเมืองตั้งแต่ เวียดนาม ลาว พม่า น่าน แพร่ เชียง
รุ่ง ย่อมมีสิทธิสืบตำแหน่งหัวส่วยเมืองด้วยประเพณี
ยุทธหัตถี พงศาวดารภาค 61 ให้ความชัดเจนถึงตอน
ขุนเจืองชนะตำแหน่งชิงสองธิดาซุนซิง เมืองที่แพ้ก็
ต่างยกลูกสาวมาถวาย เพื่อสืบบำเหน็จตำแหน่งความ
เป็นลูกเมืองรัชทายาท ภาษาประวัติศาสตร์จีนเรียก
ตำแหน่งป่าไปสีฟู หรือสะไห้ 800 คือยุคพระราช
อำนาจจัดตั้งฮ่องเต้เพื่อให้หัวเมืองส่วยปฏิบัติต่อลูก
ส่วยเมืองทั้งหลายสอพงศาวดารทางอาณาจักรน่าน
เจ้าถึงยุทธศาสตร์ปกครองราชวงศ์ต่างๆ ต่ออำนาจคุม
หัวส่วยเมืองอันหนัม หรือแควหลวง มีอุปสรรคถูก
ปล้นทำลาย ปลอมราชสาส์น ฯ คือความสูญเสีย
มากกว่าการยกทัพไปตีเมืองแควอันหนัมแต่แรกๆ จึง
หันมาให้ความสำคัญลูกส่วยเมืองที่มีระบบขนส่งใกล้
กว่าปลอดภัยกว่า

โครงสร้างพงศาวดารน่านเจ้า ที่นักประวัติศาสตร์ไทยยุคหลังขาดการให้ความสำคัญต่อราชวงศ์สิงหนวัต เป็นรัชทายาทอันชอบธรรมนอกอำนาจ 6 เจ้าในยุคนานที่มีความบอบกษัตริย์พงศาวดารน่านเจ้าแต่แรก โอรสที่สองแห่งกษัตริย์หนองแสลงไปตั้งอาณาจักรโยนกเชียงแสนลุ่มโขง เจ้าพระยาเชียงราย และกำแพงเพชร

ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ในพระนิพนธ์ ประวัติชนชาติไทยในทัศนคติชาวต่างประเทศ สมัยมองโกลแผ่อำนาจในยุคนาน หลังจากยึดเมืองตาลี คือเมืองหลวงของแคว้นยุคนาน

ได้เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.1779 และปราบปรามแคว้นยูนนานราบคาบ พ.ศ.1800 (ค.ศ.1257) ก็คงจะเห็นว่าการตั้งแคว้นเล็กๆ น้อยๆ ไทยขึ้นแทนอารยธรรมอินเดียมาก่อน คงง่ายกว่าการที่จะควบคุมของประเทศจีน สถานการณ์เช่นนี้ จึงทำให้หัวหน้าชนชาติไทยเข้ายึดอำนาจได้

ยิ่งกว่านั้นคือความปั่นป่วนของประชาชนในแหลมอินโดจีนในขณะนั้น ในประเทศพม่า การที่กองทัพมองโกลเข้ายึดพุกามไว้ได้ใน พ.ศ.1830 (ค.ศ.1287) ก็ทำให้อำนาจพม่าเสื่อมสูญลงไปชั่วคราว และทำให้พม่าต้องแบ่งแยกออกไปหลายแคว้น

โครงสร้างประวัติศาสตร์ ใต้อำนาจมองโกล พ.ศ.1800 คือจุดเริ่มต้นรัฐไทย กษัตริย์ไทยสุโขทัยเผ่าภาษานับเลขยี่สิบว่าชาว มีคำรำเปิงที่หมายถึงรำพึงใช้ มีคำว่าแพ้ที่หมายถึงไชยชนะ ขณะที่วงศ์เสนา มาตย์

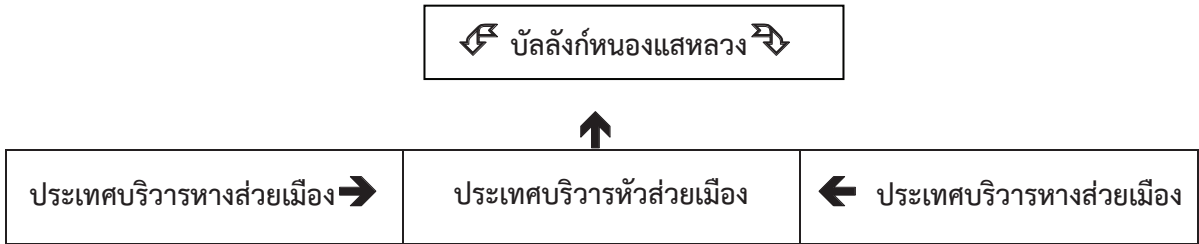
เชียงแสน ทำได้แค่ผลแห่งการสถาปนาตระกูลลาวจกครองพงศาวดาร ก็เหมือนมองโกลสร้างปึกถึงสุดท้ายด้วยวัฒนธรรมที่กลายเป็นจีน ก็เช่นเดียวกันกับราชวงศ์โยนกเชียงแสนมีราชวงศ์ลาวจกมา มีอำนาจชั่วคราว พ.ศ.1830 กองทัพมองโกลยึดพุกามพม่า จึงไม่แปลกอะไรที่กษัตริย์เมงรายจะมีโอกาสกวาดต้อนทรัพย์สินไพร่บริวารตระกูลช่าง และพระ

นางปายโค สุรัมฉัตรเชียงใหม่ พระยาเม็งรายแห่งตระกูลลาวจก ก็อิงราชินีกุลเชียงรุ่ง ขณะที่พญาเจ้าเมืองอิงราชีกุลเชียงแสนพะเยา

หลักฐานขุนเจ็องราชวงศ์ลาวจก ยกกองทัพไปตีเมืองแควหรืออันหนัม คือเวียงต๋นนาม แม้ด้วยเรื่องได้ครองเมืองแพร่ และเมืองน่าน ก็เพียงขณะ ขุนเจ็องจะต้องยกพลไปเยี่ยมเมืองบริวารลูกส่วย หลังชัยชนะตำแหน่งเขยกษัตริย์เมืองหลวงเงินยาง ไปตรวจเยี่ยมเมืองลูกส่วย เช่น แพร่ เช่น น่านก็ถวายราชธิดาเป็นไปตามกติกา ไม่มีความจำเป็นหรือปฏิกิริยาก่อขบถรบทัพจับศึกที่ขุนเจ็องจักต้องไปปราบ โดยผังวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการแบบกินเมืองดังนี้

1. ผังวิเคราะห์ตำนานระบบเศรษฐกิจน่านเจ้าแบบกินเมือง

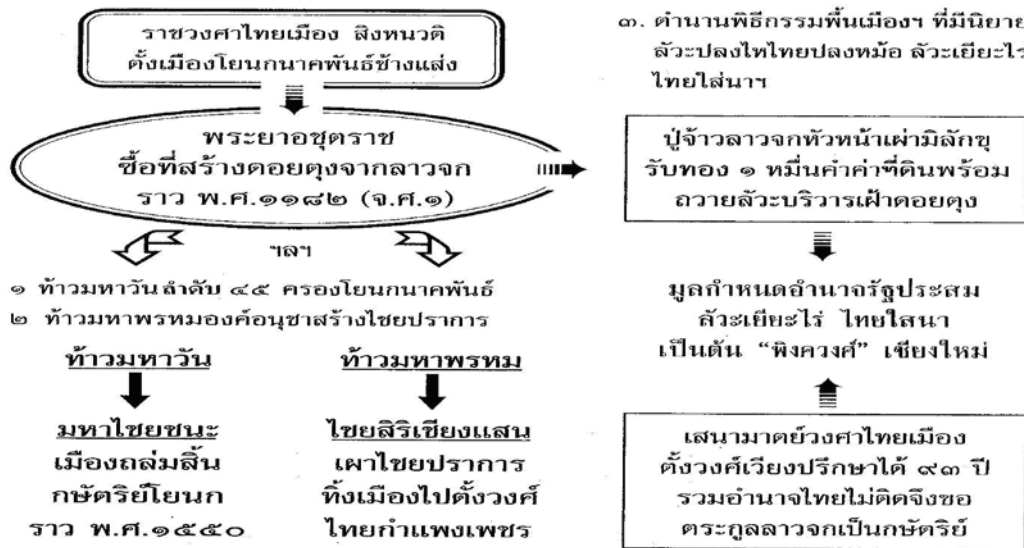
1. สิงหนวดกุมาร โอรสที่ 2 บัลลังก์หนองแสหลวง ผู้ตกทอดตำแหน่งเสนามมาตย์เวียงปรีक्षा เหตุเวียงกษัตริย์ถล่มจมหาย
2. เสนามมาตย์เวียงปรีक्षा ตั้งเวียงได้ 93 ปี รวมอำนาจไทยแบบไร้กษัตริย์ไม่ติดจึงร่วมสถาปนาวงศ์ลาวจากเป็นกษัตริย์
3. หัวเมืองบริวารขึ้นอำนาจจัดตั้งจากกษัตริย์หนองแสหลวงเป็นตำแหน่งประเทศบริวารต้องส่งส่วยราชบรรณาการเมือง

2. สายแหรกตระกูลวงศ์ ไทย-ลาว

ฉบับศักดิ์ (ส.)รัตนชัย ฐานนาอำนาจเป็นของไกล ราว พ.ศ.2530

ถอดเทียบ : พงศาวดารโยนก, พงศาวดารภาค ๖๑, ตำนานลัวะ-ไทย

1. พงศาวดารโยนกความเกี่ยวตำนานสิงหนวดกุมารจวบยุคที่วงศ์เวียงปรีक्षा
2. พงศ.ภาค ๖๑ คัดแต่ง ตำนานสิงหนวด ร่วมพงศาวดารท้าวบุญนครเงินยาง จบลงที่วงศ์ล้านช้างองค์ (๒๐๐๗๐-๒๓๐๒) (*๑ เล่ม ๑๔ น.๒๐๔/๘๐๖๒)

เอกสาร *11 Sakdi (S) Rattanachai Some Observation about Yonok Yunnan Proceeding the 4th International Conference on Thai Studies. Volume III. Khunming 11-13 May. 1990

ได้เสนอทฤษฎีแบ่งราชวงศ์อาณาจักรน่านเจ้า ตามความในพระราชพงศาวดารภาค ๖๑ กษัตริย์มีโอรสธิดา 60 พระองค์เสกสมรสกันเอง ต้องมีเมียมาก พระองค์ โอรสที่ 2 คือสิงหนวดกุมาร มีพระราชชนนีเป็นวงศ์ไทยเมือง แสดงเชื้อชาติข้างมารดา ปฐมขัตติยวงศ์ไทยเมืองสืบสายราชินีกุลอาณาจักร สู่สายแหรกราชวงศ์ไทยเมือง สิงหนวดตั้งเมืองโยนกนาคพันธ์ เชียงแสนข้างแสง ***

ข้อหาพระร่วงเป็นขู้พระนางอ้วเชียงแสน

ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ของคณะกรรมการ
จัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักพิมพ์
ทำเนียบรัฐบาล พ.ศ.2514

ศักดิ์ ส.รัตนชัย บัญชรศิลปะฯ ไทยลานนา
ฉบับวันที่ 15 วันที่ 20 และวันที่ 25 มิถุนายน 2514

1.1 พระยามังรายยกทัพเพื่อชิงพะเยา พ.ศ.
1829

“เจ้าพระยามังรายคะนิงใจว่า ... ในระหว่างอัน
นี้ เราควรไปปล้นเอาเมืองพญาวาชา ว่าอัน

แล้วก็ยกพลโยธาไปถึงที่หนึ่ง แดนเมือง
เชียงรายกับแดนพญาวาต่อกัน ที่นั้นชื่อว่าบ้านต่าย

พระยาจำเมืองก็ยกกริพลออกมา...ต่างยกกริพล
เข้าจู่กัน...ป๋อยรบกัน...พระยาจำเมือง...จึงฝากแคว้น
แก่พระยามังรายโพนปากนาหนึ่ง มีคน 500 หลังคา
เรือนแก่พระยามังราย

1.2 ประวัติพระยาร่วงกับการเกี่ยวพันนางเทวี
อ้วเชียงแสน

อุปปรภาค แต่นั้นมายังมีพระยาตนหนึ่ง ชื่อ
พระยาร่วงเป็นเจ้าเมืองสุโขทัย...เป็นลูกนางผีเสื้อชื่อ
กังลี นางหันนายพรานป่ามีรูปอ่อนงาม จึงกุมเอาเป็นผิว
จึงได้ลูกชายผู้หนึ่งได้มาเป็นพระยาร่วงกับ

พระยาจำเมืองก็เป็นมิตรรักกัน ไปมาหาสู่กัน
ไว้เนื้อเชื่อใจกัน พระยาร่วงเที่ยวร้อมไปค้าหัวขังแม่น้ำ
ของ

เอาช่างมาเป็นหมู่เป็นฝูง ผ่านเมืองญาวาไป
หนทางอันพระยาร่วงเอากริพลและหมู่ช่างม้าทั้งหลาย
มานั้น

เลยลิกเป็นแม่น้ำไป เมื่อภายหลังคนทั้งหลาย
เรียกว่า แม่น้ำขังต่อบัดนี้

เมื่อนั้นยังมีนางเทวีพระยาจำเมืองผู้หนึ่ง ชื่อ
นาง อ้วเชียงแสน มีรูปโฉมงามนัก

นางฝันมีใจเคียดแก่พระยาจำเมือง ด้วยเหตุ
ดังนี้ ยังมีอยู่วันหนึ่ง นางอ้วเชียงแสน กระทำสู่ขวัญ
พระยาจำเมือง พระยาทักว่า นางพระยามาสู่ขวัญ
ปางนี้ แกงอ่อมลำดี เทว่าถั่วปากกว้างน้ำแกงน้ไป
น้อยหนึ่งว่าอัน

นางพระยาเข้าใจว่าพระยาจำเมืองว่ามายาแก่
ตน เลยเคียดข่มกมหา พระยาตีเมืองเชียงแสน นางจึง
มีความยินดีใคร่รักพระยาร่วง อันเทียวมาค้าหัวและ
จอดย้อยอยู่นอกเวียง พระร่วงรู้ว่านางอ้วเชียงแสนมีใจ
รักตน ก็หย่องไปนอนกับนางอ้วเชียงแสนหลายทีนัก
ภายหลังพระยาจำเมืองรู้ว่า พระร่วงมาสู่เมียตน จึงพอง
เอาพระยา

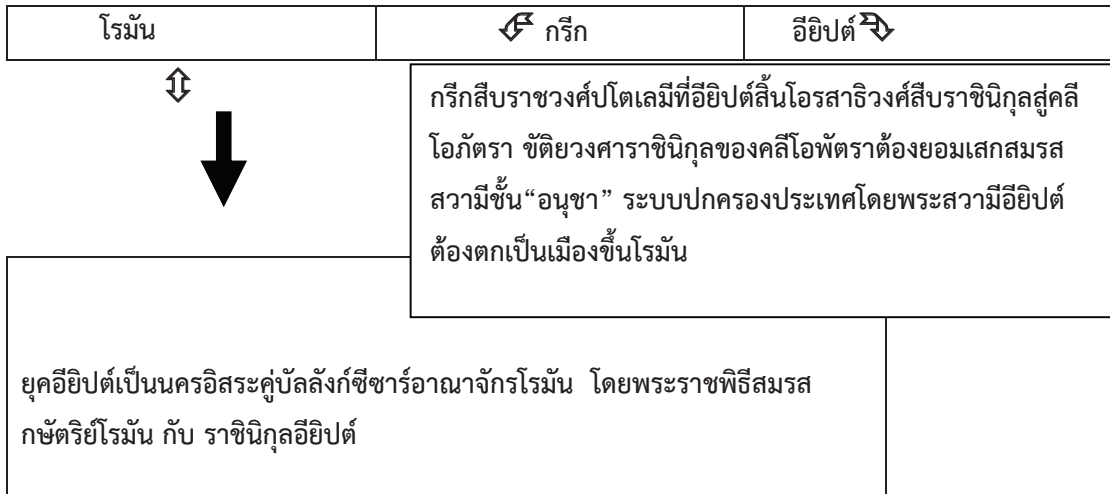
ร่วงด้วยดี จึงอุบายหื้อพระยาร่วงมากินแกล้ม
พระยาร่วงรู้คิงบ่มา จำคำตอบว่า พระยาจำเมืองเป็น
ผู้น้อยกว่า

กู ป๋อยจักหากูไปฉันนี้ไปละ ว่าอัน ...”

ความสำคัญตอนหนึ่งปรารถพระยามังราย
“อันหนึ่งพระยาศรีธรรมราชนครหลวง กับพระยาศร
ยุธิยาอันเป็นญาติพระยาร่วง” เรื่องกรณี 3 เส้า
กษัตริย์ 3 แควเจ้าพระยา ยุค 3 กษัตริย์ และ 3 เมือง
หลวง เทียบเหตุการณ์พุทธศตวรรษที่ 18 รัฐใหม่ๆเริ่ม
เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการเสื่อมของรัฐพุกาม กัมพูชา
รัฐแรกๆ กลุ่มพูดภาษาไทย คือรัฐโยนก และรัฐสุโขทัย
โดยเฉพาะรัฐโยนกนั้น สมัยต่อมาได้รวมกับร่วมกับหริ
ภุชยเป็นรัฐลานนาไทย (ศรีศักร) ภูมิหลัง 3 กษัตริย์
ยุคพระนางอ้วเชียงแสน

3. ผังวิเคราะห์ภาพนำเรื่องสู่ฝั่งภูมิราชนิกุลเปรียบเทียบ

ภาพ 1-2 ปรีศนาบริเวณเหนือแก่งกิ้วลมภายใน
 บน ให้เป็นที่เข้าใจแต่เบื้องต้นว่า ลำปางมีกิวสำคัญ
 ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ก่อนเข้าสู่ตัวเมืองโดย
 ถนนสายเด่นชัย-ลำปาง คือต้องผ่านกิวพระเจ้าเข้าสู่
 ตัวเมือง อีกกิวหนึ่งคือระหว่างชะงอกเขาช่องลมแม่น้ำ
 วังที่แบ่งอาณาจักรโยนกเชียงแสนสู่ยุคพะเยาโบราณ
 ทั้งหมดนี้เรายังขาดข้อมูลยุทธศาสตร์จัดตั้งอำนาจรัฐ
 กลุ่มเมืองกษัตริย์หญิง แห่งหนองแสม เพียงพอ เช่น มัง
 ราย (เมงราย)

งำเมืองแห่งวงศ์ลาวจากถ้วน คือสายเขยราชินิ
 กุลโยนกนาคนาคพันธุ์เชียงแสนเช่นราชินิกุลสายจามเทวี
 วงศ์ (เข้าไปสี่ฟุ-หนึ่งหวังกวอ)

แต่เมื่อสถาปนาเมงรายลาวจาก เขยเชียงรุ่ง นั
 เชียงราย งำเมืองลาวจาก เขยพะเยาแห่งราชินิกุลอ้ว
 เชียงแสน เมงรายเริ่มไม่เชื่อห้วงอุบบัลลังก์สหายยกทัพ

ไปพะเยา งำเมือง ยอมยกพื้นที่ส่วนหนึ่งของแผ่นดิน
 พร้อมชีวิตลูกพะเยาเป็นส่วยเมืองเชียงราย 500 ครัว
 ยุคนี้พะเยาก็คือหัวเมืองส่วยเชียงราย หากเพียงงำ
 เมืองต่อกรเมงรายจนเหลือแต่ชื่อ เมงรายเข้าครอง
 พะเยาแล้ว อ้วเชียงแสนจะหายไปไหน ?

แต่ยุทธศึกษาการเมืองตอนนี้ “กษัตริย์อ้ว
 เชียงแสนพะเยาก็ร่วมสุวรรณบัลลังก์ลับกับพระร่วง
 แล้ว?”

พระร่วงคือใคร? พระร่วงคือมหาจักรพรรดิที่
 แผ่นที่ประวัติศาสตร์ไทยยุคสุโขทัยรามคำแหง แม่คลุม
 มะลายูและบางส่วนของพุกาม จะถือเป็นขี้เยื้องสามัญ
 ขนได้อย่างไร คลีโอพัตรา ยุคอียิปต์เป็นเมืองขึ้นโรมัน
 ได้เป็นตำแหน่งเมืองหลวงคู่บัลลังก์กษัตริย์โรมันจูเลียส
 ซีซ่า คลีโอพัตราจากราชินิกุลสู่ตำแหน่งกษัตริย์เพื่อ
 อียิปต์ แม้ครั้งสุดท้ายมาร์คแอนโทนีซึ่งก็เป็นขุนพล

เอกผู้สำเร็จราชการโรมันต้องมายอมตายคู่คลีโอพัตรา เพื่อเทิดความเป็นกษัตริยาสุดท้ายราชวงศ์ปโตเลมี นครอเล็กซานเดรีย แห่งอียิปต์ จะถือว่ากษัตริย์จูเลียส

ซีซ่า โรมัน และขุนพลมาร์ค แอนโทนี่เป็นคู่คลีโอพัตรา เยี่ยงสามัญชนได้กระนั้นหรือ?

กษัตริย์โรมันจูเลียตซีซ่า วัย 54 กับพระนางคลีโอพัตรา ขณะทหารไพร่ซ่อนพระนางในม้วนพรมลาดท้องปลับปลาพระราชาคันตุกะโรมัน ขณะยึดครองอียิปต์ ด้วยลีลานางระบำสมัยท้าวเธอเจริญวัย เพียง 21 ปี โดยจากนี้เนื่อง ที่ทำให้อียิปต์ฟื้นสภาพเมืองขึ้น ในตำแหน่งราชินีโรมัน กษัตริยาสุดท้ายแห่งราชวงศ์ปโตเลมีอียิปต์ จวบมีพระราชโอรสสร้อยพระนามซีซาร์ สายโรมัน-อียิปต์.

↓ **มูมฝั่ง คลีโอพัตรา-อ้วเชียงแสน สักระยะที่ 2** ขณะที่ท้าวเธอคลีโอพัตรา ทรงพระชันษาเพียง 21 ปี พระนางต้องเสกสมรสกับอนุชชา ตำแหน่งสวามีถึง 2 พระองค์ทรงมีโอรสร่วมสายเลือดอียิปต์มาแล้ว แต่ต้องตกได้ตำแหน่งเมืองขึ้นโรมัน

↓ **มูมฝั่งสังเคราะห์ เปรียบเทียบ** ยุคสวามีพระนางอ้วเชียงแสน ต้องปล่อยให้พะเยาเป็นเมืองส่วยเชียงรายของกษัตริย์เมงราย แต่ขณะเดียวที่พระร่วงคือจักรพรรดิสุโขทัยที่มีดินแดนคลุมบางส่วนมลายูและพม่ามอญ โดยความในตำนานกล่าวถึง พระร่วงรู้ว่านางอ้วเชียงแสนมีใจมักคน ก็หย่องไปนอนกับนางอ้วเชียงแสนหลายทีนั่นก็คือ พฤติกรรมระหว่างนางพระยากับพระราชาคันตุกะ ซีซาร์ พบพระนางคลีโอพัตรา เพียงหากพระยากำเมืองหาญยุทธหัตถีกับพระยาเมงราย พระร่วงก็คือพระสวามีแห่งพระนางอ้วเชียงแสน แห่งบัลลังก์ราชวงศ์ไทยด้วยกัน ประโยคสำคัญ ของตำนานพื้นเชียงใหม่ พระยาร่วงเป็นเจ้าเมืองสุโขทัย...เป็นลูกนางผีเสื้อชื้อกั้งลี นางหันนายพรานป่ามีรูปอ้นงาม จึงกุมเอาเป็นผัว จึงได้ลูกชายผู้หนึ่งได้มาเป็นพระยาร่วง แสดงว่า ทั้งพระยาเมงรายและพระยากำเมือง ต่างเผ่าพงศ์พันธุ์กับ พระร่วงซึ่งเป็นคนไทย สืบบรรพบุรุษราชวงศ์สิงหนวัติกุมารโยนกเชียงแสน (ดูสายแหรกวงศา ภายไทยภายลัวะประกอบการสังเคราะห์ ***ยุคสมัย คลีโอพัตราราว พศ.ที่ 5 อ้วเชียงแสน ราว พศ.ที่ 20

ผู้เขียนกับหน้าตา
นักแสดงชาวอียิปต์ กับลักษณะ
การแต่งกายแบบชาวดินแดน
“คลีโอพัตรา” ในงานมหกรรม
การแสดงศิลปะพื้นบ้าน
นานาชาติในได้หวัน
ภาพจาก Google

คลายเครียดทำยบพ ☺☹☹☹*ตำนานไฟคลีโอพัตรา - อ้าวเชียงเชียงแสน

รูป 4-5 ผิดแน่นอนว่า กษัตริยาแห่งพะเยาจะส่อง
กระจกเปรียบเทียบกับกษัตริยาอียิปต์ หน้าคลีโอพัตรา
โดยอะลีซาเบทเทย์เลอร์ก็ฝึ่งเสนห์งามที่เม็ดไฟ ขณะที่
อุปราคาณ์เรื่อง 4 กษัตริยาปัตตานี ยุคนครปัตตานี
กำลังตั้งด้วยความงามแบบหนึ่ง งามแบบอ้าวเชียงแสน
คลีโอพัตรา ก็น่าจะแฝงเสนห์อยู่ที่เม็ดไฟ ?!

บรรณานุกรม

ถวิล อยู่เย็น. (ม.ป.ป.). เอกสารประวัติศาสตร์ ในแฟ้ม
สมาคมเพื่อการรักษาสมบัติและ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาลำปาง.
ประชากรกิจกรจักร, พระยา. (2507). **พงศาวดาร
โยนก**. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.
ประเสริฐ ฤ น นคร และปวงคำ ตู๋เขียว. (2537).
**ตำนานมูลศาสนา เชียงใหม่ เชียงตุง
สมาคมประวัติศาสตร์**.
ยอร์ช เซเดส. (2507). **ตำนานอักษรไทย**. กรุงเทพฯ
: องค์การค้าของคุรุสภา.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2532). **เมืองโบราณใน
อาณาจักรสุโขทัย**. กรุงเทพฯ : สถาบันไทย
คดีศึกษา
ศักดิ์ (ส) รัตนชัย. (2530). **ลานนา ล้านนา เป็นของ
ใคร**. ลำปาง : สมาคมเพื่อการรักษาสมบัติ
วัฒนธรรม (สรสว.)
_____. (2535). “ส่วนหักหายจากจารึก สท.น.ว.2,”
ศิลปากร. 35(4) :
_____. (2535). “ข้อสังเกตบางประการโยนก ยูน
นาน,” **ศิลปากร**. 35(5) :
_____. (2550). “ลำปางลุ่มโขงโยนกเชียงแสน
ศึกษา,” **มนุษยสังคมสาร**. 1(1) : 72-79 ;
_____. (2552). “เขลางค์-สองแคว-เขาพระวิหาร
เจ็อนพงศาวดารค้นพบใหม่,” **มนุษยสังคม
สาร**. 1(1) :
ศิลปากร, กรม. **ประชุมพงศาวดาร ฉบับหอสมุด
แห่งชาติ เล่ม 1-44**. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า
พ.ศ. 2506-2517.
_____. (2526). **หนังสือจารึกสมัยสุโขทัย ฉลอง
700 ปี**.

_____. (2550). พระธาตุเจ้าดอยตุง:บันทึกว่าด้วย
การอนุรักษ์และพัฒนา พิเศษ เจียจันทร์
พงษ์.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, มจ. ประวัติชนชาติไทยในทัศนคติ
ชาวต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : กรม
ศิลปากร.

Sakdi (S) Rattanachai. (1990). "Some
Observation about Yonok Yunnan
Proceeding of the 4th International
Conference on Thai Studies,"
Khunming. (3) : 11-13 May.

จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในเพลงของสลา คุณวุฒิ

BUDDHIST ETHICS IN SALA KHUNNAWUT'S SONGS

พระมหาเจี๊ยง ช่วยสุมาน¹, ดร. พรธาดา สุวัธนวิช², พระครูปลัดสุวัฒนธีรคุณ³

บทคัดย่อ

ปริยญาานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์จริยธรรมและกลวิธีการนำเสนอจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในเพลงของสลา คุณวุฒิ จากการศึกษ พบว่า มีจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา 4 ระดับ ได้แก่ จริยธรรมขั้นพื้นฐาน เป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้นของพุทธศาสนิกชน เรียกว่าไตรสิกขา มี 3 ประการ คือ ทาน ศีล ภavana จริยธรรมส่วนบุคคล เป็นหลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อความสุขของตนและผู้อื่น มี 17 ประการ คือ ความไม่ประมาท ศรัทธา สัจจะ จาคะ สติสัมปชัญญะ ทิริโอดตปปะ ชันติโสรัจจะ กตัญญูกตเวที ปัพพชชา อธิบัท 4 พรหมวิหาร 4 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ การวะ 6 อบายมุข 6 ทิศ 6 โลกธรรม 8 มงคล 38 จริยธรรม ส่วนรวม เป็นหลักปฏิบัติในการอยู่รวมกันในสังคม มี 2 ประการ คือ ความสามัคคี และความยุติธรรม จริยธรรม วิชาชีพ เป็นหลักปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพ มี 2 ประการ คือ จริยธรรมวิชาชีพครู และจริยธรรมวิชาชีพ พยาบาล ปรมัตถธรรม เป็นหลักธรรมขั้นสูง คือ สภาวธรรม พบ 2 ประการ คือ ไตรลักษณ์ และอริยสัจ 4 โดยจริยธรรมที่ปรากฏมากที่สุดคือ สัจจะ จริยธรรมที่สลา คุณวุฒิ ได้เน้นไว้ในเพลงคือ ศีล ความกตัญญูกตเวที ความอดทน ความขยัน ความสันโดษ อันเป็นหลักปฏิบัติที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ และดำรงไว้ซึ่งจิตสำนึกแห่งสถาบันครอบครัว

สลา คุณวุฒิ ได้ใช้กลวิธีอันหลากหลายเพื่อนำเสนอจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยใช้ทั้งกลวิธีการนำเสนอจริยธรรมโดยตรงและกลวิธีการนำเสนอจริยธรรมโดยอ้อม ด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่หลากหลาย ทำให้เพลงของสลา คุณวุฒิ มีความไพเราะและมีเนื้อหาส่งเสริมจริยธรรมอันดีงามของสังคม

คำสำคัญ: จริยธรรม, เพลงลูกทุ่ง, สลา คุณวุฒิ, กลวิธีการนำเสนอ.

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .โทร. 0858002961

E-mail. Ciaeng_1@hotmail.com

² อ.ด. (วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ). อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

³ พธ.ม. (พระพุทธศาสนา). อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Abstract

This thesis is aiming at the analysis of ethic and strategy of presentation of ethic according to the Buddhist principle as appeared in the songs of Sala Khunnawut, it is found that there are 4 stages of ethic according to the Buddhist principle, they are basic ethic as the primary practice principle of all Buddhists known as threefold training: Charity, precepts, and meditation. Personal ethic is the practice for self development for the happiness of oneself and other consisting of 17 of them, they are: Carefulness, faith, truthfulness, charity, mindfulness and awareness, moral shame and moral fear, patience and refinement, gratefulness, ordination, the Four Paths of Accomplishment, the four sentiments, present benefit, six appreciative actions, six directions, the eight worldly conditions, and thirty eight blessings. The ethic for common good is the practice principle for living together in the society consisting of unity and justice. The occupational ethic is the practice principle for conducting occupation consisting of teacher occupational ethic and Nursing occupational ethic. The ultimate Reality is the highest dhamma principle, that is the principle of nature consisting of the Three Signs of Being and the Four Noble Truths. The most appeared ethic is truthfulness. The ethic emphasized in Sala Khunnawut's songs are patience, diligence and contentment which are the practice principle relating to the self-development towards the success and the maintenance of consciousness of family institute.

Sala Khunnawut applied diversified strategies in presenting the ethic according to the Buddhist principle by using the direct and indirect presentation of ethic. With multiple strategies, Sala Khunnawut's songs are admired for their sweet-sounding and contents that promote the good morality for the society.

Keyword: Ethic, Folk Song, Sala Khunnawut.

คำนำ

สังคมไทยได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา มาช้านานตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ดังปรากฏข้อความในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง มหาราช (2514, หน้า 4) ว่า “คนในเมืองสุโขทัยนี้มัก ทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหง เจ้า เมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั่วท่วยทุกนาง ลูกเจ้าลูกขุนทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายผู้หญิง ผุ่งท่วย

มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน หลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นความศรัทธาอันมั่นคงใน พระพุทธศาสนาของบรรพบุรุษไทย ซึ่งนิยมบำเพ็ญ ทาน ศีล ภาวนาอยู่เป็นนิตย์ ด้วยเหตุที่ประชาชนตั้งมั่น ในศีลธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังกล่าว จึงทำให้ชาวสุโขทัยล้วนมีอชฌาศัยจิตใจงาม มีชีวิตที่ร่มเย็นเป็นสุข สามารถสร้างสรรค์คุณประโยชน์ นานับการ กลายเป็นมรดกตกทอดปรากฏเป็นประจักษ์ พยานตราบนิจปัจจุบัน เช่น ความงดงามทางด้านพุทธ

ศิลป์ เป็นต้น นับได้ว่าลักษณะสังคมสมัยสุโขทัยเป็นต้นแบบ เป็นสังคมในอุดมคติของชาวไทยตลอดมา แม้ในยุคปัจจุบันพระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นสถาบันหลักทางสังคม ประชาชนส่วนใหญ่ได้น้อมนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาประพฤติตามกำลังสติปัญญาของตน พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ถือเป็นรากฐานทางสังคม วัฒนธรรม จารีต และประเพณีอันดีงามของไทย

วรรณกรรมเพลงเป็นศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่งย่อมได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน อนึ่ง ครูเพลงส่วนมากเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา ย่อมต้องการถ่ายทอดเพลงที่มีทั้งความบันเทิง ทัศนคติ ตลอดจนอุทาหรณ์สอนใจต่างๆ อันจะกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดความคล้อยตามและปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ดังคำกล่าวของพระมหาสมชาย สิริวัฒนโน (2537, หน้า 3) ว่า ครูเพลงมองเห็นจุดประสงค์อันลึกซึ้งของพระพุทธศาสนา และบทบาทของบทเพลงว่ามีจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน ในแง่ของการส่งเสริมคุณธรรม จึงประพันธ์เพลงให้มีความหมายสอดคล้องกันด้วยศรัทธาและความเชื่อในหลักคำสอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหลักจริยธรรมที่ปรากฏในบทเพลงของสลา คุณวุฒิ
2. เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงของสลา คุณวุฒิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักจริยธรรมและกลวิธีการนำเสนอจริยธรรม ในเพลงของสลา คุณวุฒิ

ที่ได้รับการเผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 – 2552 โดยคัดเลือกเฉพาะเพลงที่ปรากฏจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา จำนวน 200 เพลง ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเสนอการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมบทเพลงและผลงานของสลา คุณวุฒิ
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงของสลา คุณวุฒิ
3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอจริยธรรมในวรรณกรรม
4. วิเคราะห์จริยธรรมที่ปรากฏในบทเพลงของสลา คุณวุฒิ
5. วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงของสลา คุณวุฒิ
6. เสนอผลการศึกษาโดยการพรรณนาวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงอีกแนวหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมจากผู้ฟังอย่างแพร่หลายมานับศตวรรษ เพลงประเภทนี้มีการสืบทอดมาจากเพลงพื้นบ้านในแต่ละภูมิภาค ผสมกับเครื่องดนตรีสากล มีลักษณะเด่นคือในการขับร้อง นักร้องจะร้องเต็มเสียง ใช้สำเนียงพื้นบ้าน นิยมเล่นลูกคอก และมีการเอื้อนเสียงเพื่อสื่ออารมณ์ มีเนื้อหาที่หลากหลาย แต่โดยมากมักบรรยายวิถีชีวิตของชาวชนบท หรือมีกลิ่นอายแห่งความเป็นท้องทุ่ง เน้นสื่อความหมายกับผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แสดงให้เห็นความจริงใจต่อกันของสังคมชนบท

ปัจจุบันมีครูเพลงท่านหนึ่งที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นครูเพลงมือทอง เพราะสามารถปั้นนักร้องให้มีชื่อเสียงโด่งดังได้ เพลงที่เขาประพันธ์ขึ้นมานั้นมีความไพเราะโดดเด่นและน่าสนใจ ครูเพลงผู้นั้นคือ สลา คุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้ภาษาไทย

สามารถใช้ถ้อยคำที่นำมาจากภาษาถิ่นอีสานและคำ
ที่มาจากภาษาอังกฤษ ใช้คำอุปมา คำร่วมสมัย
คำซ้อน ทำให้เกิดความหมายชัดเจน มีการเล่นคำ
สัมผัสสระและสัมผัสอักษร เพื่อช่วยในการถ่ายทอด
เสียงให้ไพเราะ ทำให้เกิดจินตนาการ บทเพลงที่สลา
คุณวุฒิประพันธ์ขึ้นนั้น ได้สร้างชื่อเสียงให้กับนักร้อง
ทั้งชายและหญิงจำนวนมาก อาทิ มนต์สิทธิ์ คำสร้อย
เพลงจดหมายผิดซอง, ไชยา มิตรชัย เพลงกระซิบ
ทาง, แมน มณีวรรณ เพลงพี่เฒ่าวันเขาหมื่น, แดง จิตร
กร เพลงมนต์รักตจว. หัวใจคิดฮอด น้ำตาผ้าเหล้า
เอกราช สุวรรณภูมิ เพลงกระเป่าแบนแพนทิง สัญญา
5 บาท, ลูกแพร ไหมไทย อุไรพร เพลงแพร์บสนามรัก
ลารักกลับแนวรบ ล้างแค้นด้วยน้ำตา ศร ลินชัย เพลง
กระท่อมทำใจ ต่าย อรทัย เพลงดอกหญ้าในป่าปูน
โทรหาແຕ້ວ, ไมค์ ภิรมย์พร เพลงยาใจคนจน นักสู้
ม. 3 เหนือไผ่คนดี, ศิริพร อำไพพงษ์ เพลงล้าง
จานในงานแต่ง ปริญญาใจ, จักรพรรณี อาบครบุรี
เพลงต้องมีสักวัน ใจसारภาพ, ไหมไทย ใจตะวัน เพลง
น้องมากับคำว่าใช่ ถูกทิ้งที่พัทยา, ตึกแตน ชลดา
ไม่ใช่แพนทำแทนไม่ได้ คนเหงาที่เข้าใจเธอ ฯลฯ
นอกเหนือจากผลงานเพลงที่สร้างชื่อเสียงให้นักร้อง
โด่งดังเป็นดาวประดับวงการเพลงลูกทุ่งแล้ว เพลงของ
สลายังเป็นเพลงที่ทรงคุณค่าและเปี่ยมความหมายต่อ
สังคม จนทำให้ได้รับรางวัลจากสถาบันต่างๆ ดังนี้

รางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน จากเพลง
กระซิบทาง ใน พ.ศ. 2541 เพลงยาใจคนจน ใน
พ.ศ. 2541 และ พ.ศ. 2542 เพลงนักสู้ ม. 3, กระเป่า
แบนแพนทิง, นางฟ้าบ้านไพร ใน พ.ศ. 2545

รางวัลมัลลย์ทอง จากเพลง เหนือไผ่คนดี ใน
พ.ศ. 2541, เพลงรองเท้าน้ำห้อง, กระเป่าแบนแพน
ทิง, ปริญญาใจ ใน พ.ศ. 2543, เพลงด้วยแรงแห่งรัก
ใน พ.ศ. 2545, เพลงโทรหาແຕ້ວ, ใจसारภาพ, มนต์

รัก ตจว. อยากให้เธอเข้าใจ ใน พ.ศ. 2546, เพลง
อยากให้เธอเข้าใจ, กินข้าวหรือยัง ใน พ.ศ.2547,
เพลงกำลังใจในแววตา ใน พ.ศ. 2548 เป็นต้น

รางวัลทั้งหลายข้างต้นเป็นสิ่งยืนยันว่า เพลงของ
สลา คุณวุฒิ เป็นเพลงที่ไพเราะ มีความหลากหลาย
ทางด้านเนื้อหาสาระ นอกจากตอบสนองอารมณ์
ความรู้สึกของผู้ฟังแล้ว ยังสอดแทรกจริยธรรมใน
เนื้อหาแนบเนียนอเนกแบบ ทำให้บุคคลตระหนักถึง
คุณงามความดีและความสุขของการอยู่ร่วมกันใน
สังคม มีข้อมูลที่น่าสนใจ แคน สาริกา (บก.2550, 5)
ได้ให้ความเห็นว่า เพลงลูกทุ่งจำนวนมาก นับจาก พ.ศ.
2540 ฟองสบู่แตก เป็นต้นมา เป็นเพลงคุณภาพที่มี
การคัดสรรพอสมควร เพราะเงินทุกบาททุกสตางค์นั้น
มีค่ายิ่งนักในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ ถ้าอัลบั้มไหนไม่มี
เพลงที่ฟังได้จริง ก็อย่าหวังว่าจะได้เงินจากแฟนเพลง
ต่อให้ลงทุนโปรโมต 5 - 10 ล้านบาทก็ตามที่ มีให้เห็น
กัน บ่อยๆ ในตลาดเพลงลูกทุ่ง ในนั้นก็มีเพลงของสลา
จำนวนหนึ่ง ที่มีส่วนเสริมสร้างภูมิทัศน์ด้านทานให้เพลง
ลูกทุ่งมีความเข้มแข็งสู้กับมลพิษเพลงขยะได้ ข้อนี้
ย่อมแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ฟังเพลงรุ่นใหม่ได้เลือกฟัง
เพลงที่ให้ทั้งความบันเทิงและเนื้อหาตอบโจทย์การ
ดำเนินชีวิตมากขึ้น

จริยธรรมพื้นฐาน

จริยธรรม คือ หลักธรรมที่เป็นแนวทางแห่งการ
ประพฤติปฏิบัติเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งชีวิต อัน
ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของพระพุทธศาสนา และ
วัฒนธรรม เพื่อรักษาระเบียบและส่งเสริมความดีของ
บุคคลตลอดจนสังคมให้ผาสุก กล่าวโดยง่าย คือการ
นำเอาหลักธรรมที่พระพุทธองค์สั่งสอนไว้มาปฏิบัติ
เพื่อให้เกิดรูปธรรมนั่นเอง โดยทั่วไปแล้วคนไทยนิยม
แบ่งจริยธรรม 3 ระดับ คือ ทาน ศีล และภาวนา

จริยธรรมทั้ง 3 อย่างนี้ รวมเรียกว่าหลักไตรสิกขา นับเป็นหลักจริยธรรมเบื้องต้น คือเป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติกันเป็นประจำ เป็นที่รับรู้จักกันทั่วไปในหมู่พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะการให้ทาน เมื่อใดก็ตามที่ชาวพุทธได้ทำความดีทั้ง 3 อย่างนี้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมด เรามักเรียกสิ่งนั้นว่าเป็นการทำบุญ ทั้งนี้ก็ด้วยหวังอันประสงค์ผลบุญจะเกื้อหนุนให้โชคดี มีความสุขพบแต่ความสมหวังในการดำเนินชีวิต ดังเพลงว่า

เจ้าสาวคนโก้ได้เจ้าบ่าวรูปหล่อ

เฮ้บุญหยั่งน้อจึงหากันพ้ออยากฮู้เหลือเกิน

บ่ได้อัจฉา แต่ปรารถนาอยากพ้อคือเพื่อน

ส่งตัวถึงประตูเงินพอนแข็งส้อยเพื่อนเพื่อบุญนำพา

พอนแข็งส้อยเพื่อนเพื่อบุญนำพา

(เพลงออนซอนเจ้าบ่าว. 2547. ขับร้องโดย ศิริพร อำไพพงษ์)

เมื่อประสบกับความผิดหวังในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ แม้แต่เรื่องความรักก็มักจะมองโลกในแง่ดีว่า

บุญน่องบ่หลาย...ดั่งอ้ายบ่อยู่

บ่ได้เป็นคู่ช่ออยู่อย่างผู้ทำใจ

ได้เฮ้คิดได้นำบุญต่อน้องก็พอใจ

แอบฮักข้างเดียวเรื่อยไป บ่หวังดั่งอ้ายคืนดี

เกิดมาชาตินี้ได้ทำดีกับอ้ายก็พอ

กะขวางมันเถาะน่องลือขอหอบใจหลบลิ้

บ่รังฮักอ้ายมีแฟนใหม่ขอให้โชคดี

ได้ฮักอ้ายเสียชีวิตแค่นี้ก็ดีใจแล้ว

(เพลงแค่นี้ก็ดีใจแล้ว. 2550. ขับร้องโดย ศิริพร อำไพพงษ์)

จะเห็นได้ว่าการสร้างบุญหรือความดีนั้น เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนพยายามบำเพ็ญตามกำลังความสามารถของตน เพราะเชื่อมั่นในความดีและกฎแห่งกรรมที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว สลา คุณวุฒิได้นำเสนอประเด็นเรื่องบุญไว้ในเพลงเพื่อให้ผู้ฟังตระหนักในผลของกรรมดี ให้มุมมองต่อปัญหาและวิธีการแก้ไข หรือมีท่าทีต่อสถานการณ์ต่างๆ อย่างถูกต้อง ไม่หลงผิดจนประพาศผิดหลักจริยธรรมอันดีงาม แม้ในบางครั้ง คนเราอาจมีความรัก เมตตาหวังดีต่อกัน แต่ก็ไม่อาจจะประพาศดีก้าวล้ำเกินเลยเส้นแบ่งของศีลธรรมได้ เช่น

คนที่ไม่ใช่แฟนทำแทนทุกเรื่องไม่ได้

เหน้อยก็รู้เหงาก็เข้าใจแต่ไม่อาจให้ฮิมอ้อมแขน

คนที่ไม่ใช่แฟนทำแทนทุกเรื่องไม่ได้

หน้าที่ตามฐานะใจห้ามเดินก้าวล้ำเส้นแฟน

ภาระในเขตอ้อมแขน ไม่ใช่แฟนทำแทนไม่ได้

ยอมอยู่ข้างใจแต่ไม่ขอเป็นสำรอง

ขออย่าได้มองความซื่อแล้วแปลว่าง่าย

เมื่อเราเจอกันข้างพรหมลิขิต

ก็อย่าใกล้ชิดมากเกินห้ามใจ

ต้องเจียมตัวว่าเราคือใคร

แค่แอบรับรู้ใจ ไม่ใช่แฟน

(เพลงไม่ใช่แฟนทำแทนไม่ได้. 2550. ขับร้องโดย ต๊กแตน ชลดา)

การพยายามหักห้ามใจ ไม่ปล่อยอารมณ์ไปตามอำนาจกิเลสตัณหา ไม่ประพาศล่วงเกินคุ้มครองของผู้อื่น แม้จะมีความรักปรารถนาสักปานใดก็ตาม ย่อมแสดงให้เห็นถึงความหนักแน่นในศีลข้อสาม คือ การไม่ประพาศผิดในกาม หากคนในสังคมประพาศผิดตามหลักศีลธรรมเช่นนี้ ปัญหาสังคมต่างๆ เช่น การชู้สาว

การมีภรรยาน้อย เป็นต้น ก็จะไม่เกิดขึ้น สังคมของเรา ก็จะเป็นสังคมที่มีแต่ความสงบสุข เพราะทุกคนประพฤติตามหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานได้ ดังนั้น ทานศีล ภาวนา จึงเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้นที่พุทธศาสนิกชนควรใส่ใจปฏิบัติ เพราะยิ่งปฏิบัติตาม ทาน ศีล ภาวนา ได้เคร่งครัดมากเท่าใด ยิ่งส่งผลดีต่อตนเองและสังคมโดยรวมมากเท่านั้น

จริยธรรมส่วนบุคคล

จริยธรรมส่วนบุคคล คือหลักธรรมที่ปัจเจกชนพึงปฏิบัติเพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ปรากฏในเพลงของสลา คุณวุฒิ 17 ประการ คือ อับมาท ความไม่ประมาท ศรัทธา ความเชื่อมั่น สัจจะ ความสัตย์ จาคะ ความเสียสละ สติสัมปชัญญะ ความระลึกได้และรู้ตัว หิริโอตตปปะ ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป ขันติโสรัจจะ ความอดทนและความสงบเสถียร กตัญญูกตเวที การรู้บุญคุณที่ผู้อื่นทำแล้วและตอบแทน ปัพพชชา การบวช อิทธิบาท 4 คุณเครื่องแห่งความสำเร็จ 4 ประการ พรหมวิหาร 4 คุณเครื่องความเป็นอยู่อย่างผู้ประเสริฐ ธิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ สิ่งที่ทำให้สำเร็จประโยชน์ในภพปัจจุบัน การระงับ ความเคารพในที่ 6 สถาน อบายมุข 6 สิ่งที่เป็นทางแห่งความฉิบหาย 6 ประการ ทิศ 6 วิธีปฏิบัติต่อบุคคล ผู้แวดล้อมตน 6 จำพวก โลกธรรม 8 ธรรมที่ครอบงำโลก 8 ประการ มงคล 38 ข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดโชคดี 38 ประการ โดยจริยธรรมที่ปรากฏมากที่สุดคือสัจจะ ความซื่อสัตย์ต่อกัน จริยธรรมส่วนบุคคลนี้จึงเป็นหลักจริยธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลแต่ละคนเป็นคนดี ให้สามารถพัฒนาศักยภาพของชีวิตตามครรลองคลองธรรมได้ ซึ่งจริยธรรมที่เป็นเครื่องชี้วัดลักษณะคนดี ประการแรกคือ การรู้บุญคุณที่ผู้อื่นทำแล้วทำตอบแทน ดังพระพุทธรพจน์ว่า กตัญญูกตเวทีเป็น

เครื่องหมายแห่งคนดี ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่รู้จักตอบแทนบุญคุณบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณ ย่อมเรียกได้ว่าเป็นคนดีได้ สลา คุณวุฒิถ่ายทอดความกตัญญูกตเวทีผ่านเพลงว่า

ลูกทำงานหนักเพราะอยากเห็นแม่พักผ่อน
จิตใจอาวรณถึงตอนแม่นั้นน้ำคำเดียว
ชื่นสวรสักผืนเสื่อตัวงามบ่เคยได้เห็น
เลี้ยงลูกบนทางลำบากเห็นแม่เหนื่อยมาพอ
อยู่ กทม. สานก้อเพื่อแม่ทุกอย่าง
ทำงานรับจ้างหาทางสร้างฝันวันรอ
ได้เงินบาทโตย่ารอให้แม่ต้องเอ่ยขอ
ส่งรายเดือนมารอคงพอให้แม่สบาย

(เพลงหยาดเหงื่อเพื่อแม่. 2545. ขับร้องโดย เอกพล มนต์ตระการ)

ในบางครั้งคนเราก็มักจะวัดความเป็นคนดีกันที่ค่านิยมเรื่องวัตถุเงินทอง ให้ความสำคัญกับผู้ที่ฐานะดีมากกว่าผู้ที่ทำดี จนละเลยหรือมองข้าม ไม่เห็นคุณค่าหรือให้ความสำคัญกับคนดี สลา คุณวุฒิ จึงได้ประพันธ์เพลงเพื่อเตือนสติว่า

โปรดช่วยรักษาคันดี
เชิดชูคนที่เสียสละ
ไม่ถูกใจบ้างบางเวลา
อย่าด่วนกล่าวหาจนถอดใจ
โปรดช่วยดูแลคนดี
ให้มีศักดิ์ศรีและยิ่งใหญ่
ปกป้องคนดีให้มีชัย
เพื่อให้ใครใครอยากทำความดี
อยากให้มีคนที่ทำดีมากมาย
ยื่นหัตถ์สู้ไหวแรงใจมากมี
กว่าจะเจอก็อยากนักหนาควรรักษาให้ดี

ใช้เพชรที่เรามีอย่างรู้ค่า

(เพลงโปรดช่วยรักษาคนดี. 2550. ขับร้อง
โดย ตึกแตน ชลดา)

เพลงนี้ได้สะท้อนให้เห็นอุปนิสัยมักง่ายหน่ายเร็ว
ของคนไทยที่มักเอาแต่ใจตัวเอง เมื่อใดก็ตามที่คนดี
หรือผลแห่งความดีไม่ปรากฏผล ไม่เป็นไปตามที่
คาดหวัง ก็มักจะมิตศนคติที่ไม่ดีต่อการทำดีนั้น การ
เรียกร้องให้ช่วยกันรักษาคนดี จึงเป็นการส่งเสริมให้คน
ในสังคมมีแรงใจในการทำดีกันต่อไป

จริยธรรมส่วนรวม

จริยธรรมส่วนรวม คือ จริยธรรมที่บุคคลในสังคม
ควรประพฤติต่อกันเพื่อความสงบสุขสวัสดิ์ของสังคม
ปรากฏในเพลงของสลา คุณวุฒิ 2 ประการ คือ ความ
สามัคคี และความยุติธรรม เพลงลูกทุ่งจำนวนมาก
กล่าวถึงการอพยพของแรงงานต่างจังหวัดเข้าสู่เมือง
ใหญ่ ผู้ประพันธ์ได้แสดงภาพชนชั้นแรงงานที่ถูกเอารัด
เอาเปรียบไว้ว่า

เงินเบางานหนัก

คือสัญลักษณ์ของคนขายแรง

เหงื่อเม็ดดกๆ สร้างสิ่งแพงๆ

แลกกับข้าวแกงกินตามยถา

เหลือจ่ายเก็บไว้ส่งคืนไปให้คนอยู่นา

ในยามที่ฝนลืมน้ำเปลี่ยนโชคชะตาของคนอีสาน

(ทางเดินชาวดิน. 2548. ขับร้องโดย ไมค์
ภิรมย์พร)

การด้อยโอกาสทางการศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง
ที่ทำให้แรงงานหนุ่มสาวไหลทะลักเข้ามาสู่เมืองหลวง
เพื่อแสวงหาโอกาสและสร้างฐานะให้ดีขึ้น

เอาแรงเป็นทุนสู้งานเงินเดือนต่ำต่ำ

เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำก่อความหวังบนทางเบี่ยงฝุ่น

สังคมเมืองใหญ่ขาดแคลนน้ำใจเจือจุน

ใช้ความอดทนเติมทุนให้ยืນสู้ไหวทุกวัน

(เพลงดอกหญ้าในป่าปูน. 2545. ขับร้องโดย
ต่าย อรทัย)

การชวนขายแสวงหาความสำเร็จในชีวิตของหนุ่ม
สาว สะท้อนให้เห็นการเรียกร้องความยุติธรรม
ให้เกิดขึ้นในสังคม สลา คุณวุฒิ ได้นำเสนอประเด็น
เหล่านี้ด้วยความนุ่มนวล กลมกลืนกับความบันเทิง
ทำให้ผู้ฟังเพลิดเพลิน แต่ซาบซึ้งในความรู้สึกทาง
จริยธรรมเรื่องความยุติธรรมนั้น

กลวิธีการนำเสนอจริยธรรม

จริยธรรมเป็นเรื่องของการนำเอาคำสั่งสอนของ
พระพุทธศาสนามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ผู้ประพันธ์
เพลงจะต้องใช้กลวิธีการนำเสนอเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความ
บันเทิงและเนื้อหาทางจริยธรรมควบคู่กันไป สลา
คุณวุฒิ ได้ใช้กลวิธีนำเสนอจริยธรรมโดยตรงและการ
นำเสนอจริยธรรมโดยอ้อม ในการนำเสนอจริยธรรม
โดยตรงนั้น มีทั้งการตั้งชื่อเพลงที่สื่อให้เห็นความ
ประพจน์ทางจริยธรรม เช่น เพลงทำบาปปลง เพลง
ไม่ใช่แฟนทำแทนไม่ได้ เพลงหยาดเหงื่อเพื่อแม่ เป็นต้น
มีทั้งการนำเสนอในตอนต้น ตอนกลาง และตอนท้าย
เพลง เช่น

ถึงเป็นคนเซซๆ แต่อ้ายบ่เคยซื้อซีดีปลอม

ชีวิตเที่ยวฟังเที่ยวซ่อมแต่ก็บ่ยอมทำสิ่งบ่ดี

เรียนต๋างานทำลำบาก แต่อ้ายก็อึดคักดีศรี

ภูมิใจได้เป็นคนดี ถึงบ่ค่อยมีเงินใช้ก็ตาม

(เพลงบ่าวพันธุ์พื้นเมือง. 2550. ขับร้องโดย
ไหมไทยใจตะวัน)

นอกจากจะมีการแสดงจริยธรรมในตอนต้นเพลง
เพื่อปรารภหรือบอกความเป็นคนดีมีจริยธรรมเป็น
เบื้องต้นแล้ว หรือในบางครั้งผู้ประพันธ์ได้อธิบาย
ความประพฤติทางจริยธรรมไว้ในตอนกลางเช่น

...ลูกไร่เคียงสาหร่ายก็น่าฮัก

น้องบ่อยากเป็นผู้ทำให้ร้างลา
อ้ายฮักแกแท้ใจตลอดเวลาเรา
เจอกันซ้ำจึงได้แต่หาทางปลง
ทำบ่ปลง น้องทำบาบ่ปลง
เฮ็ดบ่ปลง น้องเฮ็ดบาบ่ปลง
หยุดเถิดหนา อ้ายอย่ามาพะวง
ชาตินี้คงได้เป็นแคชู้ทางใจ

(เพลงทำบาบ่ปลง. 2544. ขับร้องโดย
ศิริพร อำไพพงษ์)

หรือสรุปจบด้วยการให้ข้อคิดทางจริยธรรมใน
ตอนท้ายเพลง เช่น เพลงหลักกลมสุดท้ายที่
ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครให้มาสรุปทั้งเรื่องแต่กลับให้มี
สติเห็นโทษของอบายมุขในตอนท้ายเพลงตั้งความว่า

... เอาจั่งซี้เนื้อเสี่ยวจักกลมกลมสังลาสาวลวง
ให้ห้วงหายเบิดเมี้ยน

ลาความเพี้ยนความเมาบ่าบ่วง ถึกแอนลวงแอน
ต้ม กลมนี่สังลา

มายกแก้วขึ้นเสี่ยวต่อกัน เมาให้มันสุดๆ ลีสังลา
กลมสุดท้าย

(เพลงล้างแค้นด้วยน้ำตา. 2551. ขับร้อง
โดย ลูกแพร ไหมไทย อุไรพร)

การนำเสนอจริยธรรมโดยตรงนี้ เมื่อมองอย่าง
ผิวเผินแล้วอาจเห็นว่าทำเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย เพราะเป็น
การสื่อสารกันโดยตรง อันเป็นลักษณะเด่นของเพลง
ลูกทุ่งอยู่แล้ว แต่ในความเป็นจริง เพลงที่มุ่งเนื้อหาเชิง
สั่งสอนจริยธรรมมากเกินไป หากขาดการนำเสนอที่ดี
ไม่ถูกที่ถูกจุดแล้ว มักไม่ได้รับความนิยมจากผู้ฟัง
เพราะจุดประสงค์หลักของการฟังเพลงนั้นคือต้องการ
ความเพลิดเพลินผ่อนคลายอารมณ์มากกว่าอย่างอื่น
กลวิธีการนำเสนอทางอ้อมจึงเป็นสิ่งที่สลา คุณวุฒิ
นิยมใช้ในเพลงมากที่สุด เพราะต้องการให้ผู้ฟังได้เสพ
งานศิลปะอย่างเพลิดเพลิน คือ ได้อรรถรสความ
ไพเราะของเพลงและได้แนวคิดทางจริยธรรมไปพร้อม
กัน โดยที่เขาไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังถูกอบรมหรือขัดเกลา
ด้วยจริยธรรมอยู่ การนำเสนอจริยธรรมโดยอ้อมจึงมี
ทั้งการตั้งชื่อเพลง ด้วยการแจ้งให้ทราบ บอกให้ทำ
และถามให้ตอบ การยกตัวอย่างเป็นอุทาหรณ์ การ
สร้างเรื่องเล่า มีทั้งการสร้างโครงเรื่อง พฤติกรรม
ตัวละคร ฉาก บทสนทนา เป็นต้น ผลงานเพลงของ
สลา คุณวุฒิ จึงเป็นการจำลองเหตุการณ์ในชีวิตจริง
ผู้คนในสังคมทั่วไป เช่น

เหน้อยใหม่คนดีมีที่เป็นแฟน

ครองรักบนความขาดแคลน

ยากแค้นที่กลัวเธอท้อ

เราเริ่มจากศูนย์ลงทุนด้วยความไม่พอ

ความหวังเที่ยวฟังเที่ยวก่อ ประคองกันสู้เรื่อยมา

บนเส้นทางเดิน ขาดเงินประจำ

คลื่นลมชีวิตกระหน่ำอาจทำให้ใจพี่ล้า

บางครั้งบางที่พี่ก็สร้างปัญหา

ทำให้เธอมีน้ำตาต้องทนพี่มาเสมอ

เก่งไม่มีขบปีค้อพี่ก็ไม่มีซี

เห็นแฟนคนอื่นได้ดีพี่นี่ยิ่งสงสารเธอ

จมอยู่กับพี่ทั้งที่ไร้สิ่งปรนเปรอ

รู้ไหมว่ารอยยิ้มเธอช่วยให้ใจที่มีหวัง

พี่ขอขอบคุณที่น้องมีใจ

ก่อนนี้ถ้าพี่ผิดไปต้องขออภัยเจนาง

ยิ้มเกิดคนดีวันนี้เริ่มมองเห็นทาง

จับมือลูกเดินเคียงข้างเราจะสร้างพรุ่งนี้ด้วยกัน

(เพลงเหนือใจคนดี. 2543. ขับร้องโดย
ไมค์ ภิรมย์พร)

เพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการหยิบยก
สภาพการดำเนินชีวิตในสังคมทั่วไปมาเป็นโครงเรื่องใน
การนำเสนอจริยธรรมที่คู่รักควรประพฤติต่อกัน เมื่อ
ผู้ฟังได้ยินเพลงนี้แล้วย่อมเกิดความซาบซึ้งในความ
ไพเราะ และได้รับแนวคิดทางจริยธรรมในการครองรัก
เช่น ความอดทนอดกลั้น ความเสมอต้นเสมอปลาย
และซื่อสัตย์ต่อกันไปในตัว โดยไม่รู้สึกรังเกียจผู้ประพันธ์
กำลังยึดเหนี่ยวหรือพยายามสั่งสอนจริยธรรมแก่ตน
แต่ประการใด เพราะเพลงนี้มีทั้งความกลมกลืน
สมเหตุสมผล เมื่อฟังแล้วรู้สึกว่าเป็นเพลงแสดง
ความรู้สึกแทนผู้ฟังได้จริงๆ เพลงของสลา คุณวุฒิ
จึงเป็นเพลงที่มีเสน่ห์น่าฟังมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ
ผู้แต่งมีเคล็ดลับในการนำเสนอในแต่ละเพลงดังที่
ชูเกียรติ ฉาโรสง (2550. หน้า 69 - 70) กล่าวไว้ว่า
สลา มีเคล็ดลับในการแต่งเพลงดังนี้ ขึ้นต้นต้องโดนใจ
เนื้อในต้องคมชัด ประหยัดคำไม่วกวน ทำให้คนฟัง
นึกว่าเป็นเพลงของเขา จบเรื่องราวประทับใจ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมตามหลัก
พระพุทธศาสนาในเพลงของสลา คุณวุฒิ พบว่า มี
จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา 4 ระดับ คือ
จริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ไตรสิกขา อันเป็นหลัก

ปฏิบัติที่ชาวพุทธปฏิบัติโดยทั่วไป คือ ทาน ศีล ภavana
จริยธรรมส่วนบุคคล คือหลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง
ของบุคคลเพื่อความสุขของตนและผู้อื่น มีดังนี้ คือ
อัปมาท ความไม่ประมาท ศรัทธา ความเชื่อ สัจจะ
ความจริง จาคะ การเสียสละ สติสัมปชัญญะ ความ
ระลึกได้และความรู้ตัว หิริโอตตปละ ความละอายและ
ความเกรงกลัวบาป ขันติโสร็จจะ ความอดทนและ
ความสงบเสงี่ยม กตัญญูกตเวที ความรู้บุญคุณที่ท่าน
ทำแล้วและทำตอบแทน ปัพพชชา การบวช อิทธิ
บาท 4 คุณเครื่องให้บรรลุความสำเร็จ พรหมวิหาร 4
เครื่องเป็นอยู่อย่างประเสริฐ ทิฐฐธัมมิกัตถประโยชน์
ประโยชน์ในภพนี้ คารวะ 6 การทำความเคารพใน 6
สถาน อบายมุข 6 ทางแห่งความเลื่อม 6 ประการ ทิศ
6 หลักปฏิบัติต่อบุคคลผู้แวดล้อมตน 6 ประการ
โลกธรรม หลักปฏิบัติต่อธรรมที่ครอบงำโลก 8
ประการ มงคล 38 ประการ จริยธรรมส่วนรวม เป็น
จริยธรรมสำหรับประพฤติในการอยู่รวมกันในสังคม
พบ 2 ประการ ได้แก่ สามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน
แห่งหมู่คณะ และยุติธรรม ความยึดมั่นในความถูกต้อง
จริยธรรมวิชาชีพ เป็นจริยธรรมสำหรับกำกับความ
ประพฤติในการประกอบวิชาชีพ พบ 2 ประการ ได้แก่
จริยธรรมวิชาชีพครู และจริยธรรมวิชาชีพพยาบาล
ปรมาตถธรรม เป็นหลักธรรมขั้นสูง คือสภาวะธรรม พบ
2 หมวด คือ ไตรลักษณ์ และอริยสัจ 4 จริยธรรมที่สลา
คุณวุฒิ ได้เน้นไว้ในเพลงคือ ความกตัญญูกตเวที ความ
อดทน ความขยัน ศีลห้า ข้อ 3 ความสันโดษ อันเป็น
เป็นหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่
ความสำเร็จ และดำรงไว้ซึ่งจิตสำนึกแห่งสถาบัน
ครอบครัว

ในด้านกลวิธีการนำเสนอจริยธรรมนั้น สลา
คุณวุฒิ ได้ใช้กลวิธีอันหลากหลายเพื่อนำเสนอ
จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยใช้ทั้งกลวิธี

การนำเสนอจริยธรรมโดยตรง และกลวิธีการนำเสนอจริยธรรมโดยอ้อม กลวิธีการนำเสนอจริยธรรมโดยตรงนั้น มีการตั้งชื่อเพลง ด้วยการแจ้งให้ทราบ การบอกให้ทำ มีการนำเสนอแนวคิดทางจริยธรรมในเนื้อเพลงตอนต้น ตอนกลาง และตอนท้าย มีการนำเสนอจริยธรรมผ่านผู้ขับร้อง เพื่อบอกบทบาทและหน้าที่ตามสถานภาพทางสังคม ส่วนกลวิธีการนำเสนอจริยธรรมโดยอ้อมนั้น มีการตั้งชื่อเพลง การแจ้งให้ทราบ การถามให้ตอบ การบอกให้ทำ มีการยกตัวอย่างเป็นอุทาหรณ์ มีการสร้างเรื่องเล่า นำเสนอจริยธรรมผ่านโครงเรื่อง พฤติกรรมตัวละคร ฉาก และบทสนทนา นอกจากนี้สลา คุณวุฒิ ยังใช้ลีลาภาษาในการนำเสนอจริยธรรม มีการใช้น้ำเสียง การใช้ภาพพจน์ และการใช้ภาษาระดับปาก คือคำแสลง ภาษาถิ่น และภาษาต่างประเทศ ด้วยกลวิธีที่หลากหลาย ทำให้ผู้ฟังได้ทั้งความไพเราะและเกิดความเข้าใจในจริยธรรมที่ผู้ประพันธ์นำเสนออย่างชัดเจน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในเพลงของสลา คุณวุฒิ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเพลงกับสังคมได้ชัดเจน เพลงลูกทุ่งเป็นดัชนีชี้วัดสภาพสังคมได้อย่างเที่ยงตรง และมีความลึกซึ้งถ่องแท้ ด้วยการนำเสนอที่ตรงไปตรงมาของเพลงลูกทุ่งอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของเพลงประเภทนี้ กลายเป็นกระบอกเสียงสำคัญที่จะเรียกร้องให้คนในสังคมได้ใส่ใจตระหนักถึงหลักจริยธรรมที่สังคมควรรักษาหรือส่งเสริมให้มีขึ้น เพื่อความความสุขความเจริญของส่วนรวม เพลงของสลา คุณวุฒิ เปรียบเหมือนครูจริยธรรมในวงการเพลง เพราะได้แสดงให้เห็นถึงการอนุรักษ์มรดกทางจริยธรรม

และคอยส่งเสริมกระตุ้นเตือนให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าของจริยธรรมมากยิ่งขึ้น

สลา คุณวุฒิ คือครูเพลงคนสำคัญที่ได้ใส่ใจตระหนักถึงคุณค่าของกัลยาณมิตรธรรม คือ ความเป็นมิตรที่ดีของผู้ฟัง เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของครูโดยเต็มเปี่ยม ที่คอยสั่งสอน ประคับประคอง ให้กำลังใจ ชี้นำจริยธรรมอันถูกต้อง แก่ลูกศิษย์คือผู้ฟังเพลงทั้งหลายแทบจะทุกเพลงที่สลา คุณวุฒิ ประพันธ์เผยแพร่สู่สาธารณะนั้น ล้วนแต่มีความไพเราะและหนักแน่นไปด้วยจริยธรรม และด้วยความสามารถอันโดดเด่นของครูเพลงท่านนี้ ทำให้ผู้ฟังเกิดการยอมรับในผลงานและชื่นชมในแนวทางการสร้างเพลงนั้น จนกลายเป็นต้นแบบของนักแต่งเพลงรุ่นใหม่ทั้งหลาย

นอกเหนือจากจริยธรรมอันดีงามที่ปรากฏเป็นจำนวนมากในเพลงต่างๆ แล้ว สิ่งหนึ่งที่ปรากฏเด่นชัดในเพลงของสลา คุณวุฒิ คือ การศึกษา สังเกตจากการใช้คำศัพท์หรือวลีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น นักเรียนหลังห้อง, ปากกาหัวใจ, ปริญาใจ, ดิด ร. หัวใจ, นักสู้ ม.3 ลงทะเบียนใจ, ปกล้าบอกครูแต่หนูกล้าบอกอ้าย, จ.ม. ป. 6 ฯลฯ การปรากฏของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเหล่านี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า สลา คุณวุฒิ เป็นคนที่สนับสนุนให้ทุกคนได้มีการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบหรือการศึกษานอกระบบอันเกิดจากการเรียนรู้ในประสบการณ์ชีวิตจริงก็ตาม ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เพลงของสลา คุณวุฒิ เป็นเพลงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้คนมีพัฒนาการในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องศีลธรรมอันดีงาม

กิตติกรรมประกาศ

ปริญยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.

พรธาดา สุวัธนวนิช ประธานกรรมการควบคุมปริญญา
นิพนธ์ ท่านพระครูปลัดสุวัฒนธีรคุณ กรรมการควบคุม
ปริญญาานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่า
เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำการจัดทำวิจัยทุกขั้นตอน
ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์อัครา
บุญทิพย์ และรองศาสตราจารย์วันดี ศรีสวัสดิ์
กรรมการพิจารณาปริญญาานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ
และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยขอขอบคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทั้งหลาย ได้ประสิทธิ์
ประสาทวิชาความรู้ด้านภาษาไทยแก่ผู้วิจัยตั้งแต่อดีต
จนถึงปัจจุบัน

ขอขอบคุณพระวรพล ยะพลหา ที่ได้รวบรวม
ข้อมูลเพลง เพื่อใช้ในงานวิจัย ตลอดจนกัลยาณมิตร
ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอ
มา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเจ้าประคุณสมเด็จพระ
พุทธมาจารย์ เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
ที่ประทานความเมตตาอนุเคราะห์มอบทุนการศึกษาแก่
ผู้วิจัยโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาานิพนธ์เล่มนี้
ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณโยมบิดามารดา ผู้ให้
กำเนิดและโอกาสทางการศึกษา ท่านทั้งสองได้
เสียสละเวลา คอยเป็นพลังใจมาตลอดชีวิต

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. (2514). คำอ่านศิลาจารึกพ่อขุน
รามคำแหงมหาราช ศิลาจารึกสุโขทัย
หลักที่ 1. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชูเกียรติ ฉาโธสง และคม ทัพแสง. (2550). เพลงชีวิต
ศิลปินครูบ้านป่า สลา คุณวุฒิ. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.

ต่าย อรทัย. (2545). วัสดุบันทึกเสียง ชุดที่ 1 ดอก
หญ้าในป่าปูน. กรุงเทพฯ : บริษัท จี เอ็ม
เอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

ตึกแตน ชลดา. (2550). วัสดุบันทึกเสียง ชุดที่ 2
ถนนคันฝั้น. กรุงเทพฯ : บริษัท จี เอ็ม เอ็ม
แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

พระมหาสมชาย สิริวิฑูมโน. (2537). หลักธรรมทาง
ศาสนาที่ปรากฏอยู่ในเพลงลูกทุ่งไทย.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไมค์ ภิรมย์พร. (2543). วัสดุบันทึกเสียง ชุดที่ 8
เหน้อยไหมคนตี. กรุงเทพฯ : บริษัท จี เอ็ม
เอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

----- (2548). วัสดุบันทึกเสียง ชุดที่ 13
กำลังใจในแววดา. กรุงเทพฯ : บริษัท จี เอ็ม
เอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

ลูกแพร ไหมไทย อุไรพร. (2551). วัสดุบันทึกเสียง.
กรุงเทพฯ : บริษัท ทอปไลน์มิวสิค จำกัด.

ศิริพร อำไพพงษ์. (2544). วัสดุบันทึกเสียง ชุดที่ 3
แรงใจรายวัน. กรุงเทพฯ : บริษัท จี เอ็ม เอ็ม
แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

----- (2547). วัสดุบันทึกเสียง ชุดที่ 8 กรุณา
อย่าเผลอใจ กรุงเทพฯ : บริษัท จี เอ็ม เอ็ม
แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

----- (2550). วัสดุบันทึกเสียง ชุดพิเศษ ดอกไม้
จากมองศิษย์ ด้วยรักแต่ครูสลา. กรุงเทพฯ :
บริษัท จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

ไหมไทย ใจตะวัน. (2550). **วัสดุบันทึกเสียง ชุดที่ 1**
ข่าวพันธุ์พื้นเมือง. กรุงเทพฯ : บริษัท จี เอ็ม
เอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

เอกพล มนต์ตระการ.(2545). **วัสดุบันทึกเสียง.**
ชุดที่1 หยาดเหงื่อเพื่อแม่ 2 กรุงเทพฯ :
บริษัท จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน).

ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับการพัฒนา :

กรณีศึกษาบ้านทุ่ง อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง

PEOPLE'S PARTICIPATIONS EVALUATION IN MODEL SCHEME OF COMMUNITY FOR
DEVELOPMENT A CASE STUDY OF
BAANTUNG AMPER MUENGPAN LAMPANG PROVINCE.

ชัยนันทธรรณ ขาวงาม*

Chainanthorn Khawngarm.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน ภาวะหนี้สินและรายจ่ายครัวเรือน ประเมินการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนแม่บทชุมชนและศึกษาปัญหาอุปสรรค แนวทางการมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 77 คน เครื่องมือที่ใช้คือ การจัดเวทีประชุม ระดมสมองแบบมีส่วนร่วม ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า เดิมหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำกินน้ำใช้มากมาย พื้นที่โดยรอบหมู่บ้านมีต้นไม้ มีสัตว์ป่านานาชนิด ผู้คนมีความรัก สามัคคีกันอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจุบันพบปัญหาเด็กติด ยาเสพติด ทะเลาะวิวาท และการลักขโมย มีการตัดไม้ทำลายป่า ควรหาทางแก้ไขโดยให้เด็กได้มีความรู้ มีความอบอุ่นในครอบครัว และพยายามสนับสนุนให้เด็กมีการเข้าค่ายพัฒนาเยาวชน วันพระก็ควรชวนลูกหลานให้ร่วม ทำกิจกรรมทางศาสนา

ผลการประเมิน พบว่า การสำรวจและทำบัญชีครัวเรือน เป็นข้อมูลการทำแผนแม่บทชุมชน มีความจำเป็น ความสำคัญในการทำบัญชีครัวเรือน การทำแผนแม่บทชุมชน และได้แผนงานโครงการต่างๆ ที่จะช่วย แก้ปัญหาของประชาชน ประชาชนสามารถดำเนินการได้เอง เพื่อให้เกิดความสามัคคี และพัฒนาศักยภาพแกนนำ ชุมชนให้เข้มแข็งได้เข้าใจปัญหาของชุมชนและร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

คำสำคัญ : แผนแม่บทชุมชน

* ป.ร.ด. (บริหารศาสตร์) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Abstract

The purposes of this research were to Study confiscate of the community base data. Evaluate the community participation and the Model Scheme for Development. Study problems barriers and participating of people. The informants were 77 persons. The methods used were that meeting and questionnaire the statistic were mean and standard division the findings of the research were. The problems of drugs addition alcohol making a quarrel slitting or thief the forest destroys to attack.

The participant to realize the need of the household account, the arrangement of model scheme of development.

Keyword : People's Participations in Model Scheme of Community

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศทุกวันนี้ อาจกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ขาดความสมดุลของการพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการพัฒนา ระหว่างภาคชนบทกับเมือง และระหว่างกลุ่มคนในสังคม ยังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนไทยทั้งก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหา ยาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ไปเพื่อตอบสนองความต้องการของคนบางกลุ่ม จนเกิดวิกฤติทางธรรมชาติ นั่นก็คือ การพัฒนาตามกระแสโลกที่ไร้พรมแดนทางการสื่อสารและ เศรษฐกิจขยายตัวเติบโตอย่างเต็มที่แต่สังคมมีปัญหากับการพัฒนาไม่สมดุล

นับตั้งแต่ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้มุ่งเน้นในการพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยมีแนวเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม คือ การสร้าง

ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาธุรกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม โดยส่งเสริมการระดมทุนในลักษณะกองทุนหมุนเวียน เพื่อการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการขยายโครงการสินเชื่อรายย่อย เพื่อบรรเทาปัญหาสภาพคล่อง การสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งพัฒนาข้อมูลข่าวสารให้เข้ากับชุมชน เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตจากตลาดท้องถิ่นสู่ตลาดภูมิภาค ระดับประเทศและนานาชาติ

ในส่วนของ การแก้ปัญหาความยากจน นั้น ได้กำหนดแนวทางในพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เพื่อสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถให้คนยากจนสามารถก่อร่างสร้างตัวและพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนยากจนเป็นองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งผ่านกระบวนการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างให้เกิดการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาของตน และ

ร่วมรับผลประโยชน์ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและเพิ่มรายได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เห็นความสำคัญอย่างยิ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ พร้อมกับรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด เป็นกรอบใหญ่ของการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน/การพัฒนาสวัสดิการสังคม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น แผนงานสร้างการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการชุมชน แผนงานสนับสนุนให้มีบทบาทรองรับความอ่อนแอของระบบครอบครัวไทย และแผนงานดูแลความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนโยบายการพัฒนาจังหวัดลำปาง ตามยุทธศาสตร์ 4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และสร้างสังคมให้มีความเข้มแข็งเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้เป็นสังคมผาสุก ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี บนฐานความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานองค์ความรู้สมัยใหม่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้แนวทางการจัดการแบบชุมชนเป็นฐาน โดยกำหนดให้ “หมู่บ้าน/ชุมชน” เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาอย่างบูรณาการจากทุกภาคส่วน การส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งต้องให้ความสำคัญ ยอมรับ และยกย่องชุมชนในการพัฒนาตนเองสร้างอัตลักษณ์และจัดการองค์ความรู้ของชุมชนโดยใช้กระบวนการจัดทำแผนชุมชน เป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพได้ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้มีหลักสูตรด้านการเรียนการสอน ทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา เปิดสอนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น การวิจัยและบริการวิชาการแก่ชุมชน การผลิตนักศึกษาที่ทำงานได้ทุกส่วน ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีศักยภาพ และมีความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการบูรณาการแผนงบประมาณการบริหารจัดการ พัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนที่เป็นกลไกที่เชื่อมต่อระดับล่าง ในการแก้ไขปัญหาความยากจน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง สำหรับการพัฒนาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้อยู่ดี กินดีตามปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค อย่างเพียงพอ ในการพัฒนาท้องถิ่น นั้น จะใช้แผนแม่บทของชุมชนเป็นเครื่องมือการพัฒนา จุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาชุมชนของท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดโครงการ/กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนา ในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ในกรณีชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากอำเภอเมืองลำปาง ประมาณ 10 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเมืองลำปาง ประมาณ 87 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน 220 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 740 คน เป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมเป็นภูเขาสูงป่าไม้ที่ยังอุดมสมบูรณ์และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ แร่ธาตุ ได้แก่ ดินขาว และถ่านหิน ประชากรที่อาศัยอยู่

หมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าว ซึ่งเพาะปลูกได้ในช่วงฤดูฝนเท่านั้น และปลูกพืชไร่ ได้แก่ ถั่วลิสง อ้อย ในพื้นที่ที่เป็นที่สูง ผลผลิตทางการเกษตรจึงเก็บไว้เพื่อบริโภคภายในครอบครัว เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วง 30 - 40 ปีที่ผ่านมา มีการตัดถนนเข้าไปในหมู่บ้าน มีการนำไม้ออกนอกชุมชนอย่างมากทำให้ป่าไม้หมดไป ชาวบ้านเปลี่ยนวิธีการผลิตมาเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว วิธีชีวิตของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลง ชาวบ้านเริ่มกู้เงินมาขายยาส่งผลผลิตโดยนำเงินที่ได้มาซื้อปุ๋ย และยาฆ่าแมลง ผลผลิตในระยะแรกๆ ได้ผลผลิตดีแต่ในปีต่อๆ มากลับพบว่าดินเริ่มมีปัญหาจึงต้องเพิ่มปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ทำให้ต้องลงทุนเพิ่มขึ้นและบางปีมีความแห้งแล้ง เพราะระบบนิเวศน์เปลี่ยนไป จึงทำให้ชาวบ้านต้องเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้นและหวังว่าการลงทุนจะได้ผลกำไรเพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวัง เพราะต้องมาพบกับกลไกการตลาดที่ชาวบ้านไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา ส่งผลให้ชาวบ้านมีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน รายได้หลักของประชากรได้จากการใช้แรงงานเพื่อรับจ้าง ทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน การดิ้นรนการต่อสู้ของส่วนบุคคลเป็นหลัก แต่บางครั้งรายรับไม่พอกับรายจ่าย เพราะค่าครองชีพสูงขึ้น เมื่อไม่มีกินหรือจำเป็นต้องใช้เงิน เนื่องจากเจ็บป่วย คือการกู้ยืมเงินจากญาติพี่น้อง และทำงานหาเงินมาใช้คืนภายหลัง แต่ก็ทำได้ในกรณีฉุกเฉินจริงๆ เพราะคนอื่นก็งานเหมือนกันไม่ได้มีเงินเก็บ หากเป็นผู้สูงอายุก็ขอให้ญาติพี่น้อง หรือบางคนก็ได้รับเบี้ยยังชีพ เดือนละ 500 บาท จากองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย และเป็นความลำบากของคนในชุมชนบ้านทุ่ง

จากการประสบกับปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน เพื่อการพัฒนา โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้มีความจำเป็นที่จะต้องทำแผนแม่บทที่ชุมชน มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในการสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับคนในชุมชน ในการแก้ปัญหาความยากจน นั้น มีแนวทางในพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เป็นการสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถให้คนยากจนสามารถก่อร่างสร้างตัวและพึ่งตนเองได้มากขึ้น สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ การเชื่อมโยงไปสู่ระบบการตลาดได้ โดยมีคำถามการวิจัย ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน ข้อมูลพื้นฐาน ด้านศักยภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาวะหนี้สินและรายจ่ายครัวเรือนของประชาชนในชุมชน
2. เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบ้านทุ่ง จำนวน 77 คน จากประชากร 654 คน

2. ขอบเขตที่ศึกษา ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับการพัฒนา ทัศนศึกษาบ้านทุ่ง

3. ขอบเขตระยะเวลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2554 ถึง มิถุนายน 2555 สถานที่ดำเนินการ ณ ชุมชนบ้านทุ่ง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มแกนนำชาวบ้านทุ่ง จำนวน 77 คน

เครื่องมือที่ใช้ การจัดประชุมแบบกลุ่ม (Focus group) และกระบวนการ AIC

1) ประชุมกลุ่มเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ได้แนวคิดที่สอดคล้องกันในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน 2) ประชุมเพื่อระดมสมอง เพื่อร่วมกันหาแนวทางและกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน 3) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม 4) ประชุมร่วมวิเคราะห์ข้อมูลถึงจุดเด่นและจุดด้อยของชุมชนและแนวทางแก้ไข 5) ประชุมเสนอข้อมูลเพื่อดำเนินการจัดทำแผนแม่บทชุมชน 3 ปี พร้อมจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังของโครงการ ทำให้ประชาชนในชุมชนบ้านทุ่ง มีแผนแม่บทชุมชนเป็นของตนเอง 6) ประชุมเพื่อเปิดเวทีประชาคม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนบ้านทุ่ง ได้ตรวจสอบแผนชุมชนที่ได้จัดทำขึ้นและขอมติที่ประชุมจัดทำเป็นแผนแม่บทชุมชน 3 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต การบันทึกข้อมูลจากการสนทนา และการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลเชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเข้ามาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อแปลความตีความ และสรุปความจากข้อมูลการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. ผลการการศึกษาบริบทของชุมชน พบว่าในชุมชนนั้นมีข้าวไม่พอกินตลอดปี ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินน้อย เป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีคนเลี้ยงดูหรือดูแล ขาดแรงงานช่วยทำงาน มีครอบครัวมีคนที่พิการร่วมอยู่ด้วย และชาวบ้านส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินในจำนวนที่ค่อนข้างสูง ชีวิตของคนจนและวิธีการแก้ปัญหา จึงมีการพึ่งการเกษตรเป็นหลักเกือบทุกครัวเรือนจะทำนาปลูกข้าวสำหรับบริโภค รายได้เสริมคือ การรับจ้างทั้งในและนอกหมู่บ้าน ค่าแรงจะประมาณ 80 – 170 บาทต่อวัน

2. ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชน พบว่าร่วมกันหาแนวทางและกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนของชุมชนบ้านทุ่ง โดยมีชาวบ้านในชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละครัวเรือนของผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่จริงในชุมชนบ้านทุ่ง เข้าร่วมประชุม จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 70 โดยมีส่วนร่วมดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อระดมสมองเพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในชุมชนเพื่อค้นหาศักยภาพและสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม

ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลถึงจุดเด่นและจุดด้อยของชุมชน และแนวทางแก้ไข

3. ศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางใน กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน พบว่า การจัดทำ แผนแม่บทชุมชนบ้านทุ่ง เป็นกระบวนการที่คนใหม่ ที่ ชุมชนใช้ในการพัฒนาชุมชนการดำเนินการในช่วง ระยะเวลาแรกจึงเป็นการเริ่มการเรียนรู้ทั้งของแกนนำ และสมาชิกในชุมชนสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและไม่ค่อยให้ความ ร่วมมือในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเกิดการแก่งแย่ง งบประมาณที่จะขอรับการสนับสนุนโครงการที่บรรจุ ในแผนที่มีการจัดลำดับความสำคัญแล้วช่วงเวลาใน การนัดประชุมแผนแม่บทชุมชนประชาชนมีเวลาไม่ ตรงกันเนื่องจากมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เกิดความขัดแย้งในการเสนอโครงการเข้าบรรจุใน แผนแม่บทชุมชนระหว่างกลุ่มเยาวชนกับกลุ่มแกนนำ และได้เสนอแนวทางในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกใน ชุมชนมากขึ้น ใช้เวทีประชาคมเป็นเครื่องมือในการ ตัดสินใจของชุมชนและใช้ทุนหรือศักยภาพที่ชุมชนมี มาแก้ไขปัญหา ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้ ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้โดยการกำหนด ยุทธศาสตร์ การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของชุมชนและยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว มีประเด็นที่น่าสนใจ บางประการควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านกระบวนการ พบว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับ

การพัฒนา นั้นมีความเหมาะสมดี เริ่มเห็นความ จำเป็นและความสำคัญในการทำบัญชีครัวเรือน ที่เป็น ข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนให้ได้ สอดคล้องกับหลักการและเหตุผล เป้าหมายและ วัตถุประสงค์ ส่วนกิจกรรมต่างๆ หลังจากได้แผน แม่บทเรียบร้อยแล้ว ซึ่งประชาชนได้โครงการที่ ประชาชนจัดทำเองโดยชุมชนเอง ได้ในระดับหนึ่งโดย ไม่ต้องพึ่งพา หน่วยงานอื่นได้ในระดับหนึ่ง อันเกิดจาก การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติจริง และมีการนิเทศติดตาม ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน รวมทั้งมีการอบรม ศักยภาพแกนนำชุมชนและไปศึกษาดูงาน แต่ช่วงเวลา การจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนต่างๆ ควรยืดหยุ่น ระยะเวลา เพื่อให้สมาชิกได้ใช้เวลา ในการเรียนรู้ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบางช่วงเวลาเป็น ฤดูกาลในการประกอบอาชีพ ทำให้ ไม่สามารถเข้า ร่วมโครงการทุกขั้นตอนได้ สิ่งที่จะปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม คือ การพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้มี จิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเดียวกัน เพื่อให้ เกิดความสามัคคีและความเสมอภาคในชุมชนก่อน และพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้น ควรมีต้องประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้เข้าใจถึงปัญหา ของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของ กระบวนการการมีส่วนร่วม จากการดำเนินโครงการ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทุ่ง ได้บังเกิดผลผลิตและผลลัพธ์กับชุมชน การเรียนรู้ ของชุมชนในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางในการ พัฒนาของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้น เมื่อประชาชนในชุมชน ทุกเพศทุกวัย ทุกสถานะได้มี โอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน แม่บทชุมชนตั้งแต่แรกเริ่มกระบวนการ นั่นคือ การ

เตรียมทีมงานต้องทำให้ประชาชนเป็นทีมงานหรือ
แกนนำด้วย กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนมี
ความจำเป็นและสำคัญที่การมีส่วนร่วมของประชาชน
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและกล่าวว่า แผนแม่บท
ชุมชนคือแผนของชุมชน จัดทำโดยชุมชนและทำเพื่อ
ชุมชน คือ

2.1 แผนของชุมชน คือ ชุมชนต้อง
เป็นหลักโดยการจัดทำแผนต้องมาจากการสังเคราะห์
ปัญหาของชุมชนด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วม
ตรวจสอบโดยชุมชน

2.2 จัดทำโดยชุมชนโดยการมีส่วน
ร่วมของชุมชนในการคิด วางแผน การพูด การทำการ
ตรวจสอบและประเมินผล ประกอบด้วย แกนนำ
พระสงฆ์ ครูอาจารย์ ผู้แทนกลุ่มต่าง ๆ

2.3 ได้วิทยากรกระบวนการของ
ชุมชนทุก ที่มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจพอสมควรใน
เรื่องการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

2.4 ได้แผนแม่บทชุมชนทุกและ
แผนปฏิบัติการที่ได้บรรจุเข้าสู่แผน 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล และพัฒนาโครงการเป็น 3 กลุ่มคือ
โครงการที่ชุมชนทำด้วยตนเอง โครงการที่ทำร่วมกัน
กับองค์การบริหารส่วนตำบลและโครงการที่หน่วยงาน
อื่นเป็นผู้ทำให้

2.5 เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ในการทำงานร่วมกันเป็นทีมของคณะทำงาน
คณะผู้วิจัยและประชาชนในชุมชน

3. เพื่อชุมชน โดยแผนแม่บทชุมชน
มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนโครงการ
ต่าง ๆ ในแผนต้องสร้างความมั่นคงให้กับชุมชน
ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถแก้ไขปัญหา ความ
ยากจนภายในชุมชนได้ ซึ่งการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ของชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภายใต้ความต้องการและความร่วมมือ ของชุมชน
อย่างแท้จริง เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเกิดการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับศิริพร พันธุ์ (2552:
78) พบว่า ชาวบ้านห้วยหม้ายมีทัศนคติที่ดีสำหรับ
การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนสู่การจัดทำแผน
แม่บทชุมชน อีกทั้งยังได้ร่วมสร้างกระบวนการในการ
ติดตาม ประเมินผล อย่างมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วน
เสียในชุมชน ดังนี้ 1) จัดตั้งคณะกรรมการติดตาม
ประเมินผล 2) สร้างกฎชุมชนร่วมกัน (เช่น ขาด
ประชุมประจำเดือนปรับ 200 บาท) เพื่อเป็นกลยุท
สู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จากทุกภาค
ส่วนในชุมชน และชุมชนบ้านทุก ได้มีการพัฒนาการ
เรียนรู้การทำงานแบบชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการ
ทำงานเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการ
ติดตามผลโครงการเป็นแกนนำในการติดตาม กระตุ้น
กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนรวมทั้งเป็นผู้ประสานความ
ร่วมมือจากองค์กรทั้งในและนอกชุมชน นอกจากนั้น
จากการดำเนินงานได้มีการระดมความร่วมมือ
งบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้โครงการที่
ชุมชนร่วมคิดขึ้น มีความก้าวหน้าและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของโครงการและความต้องการของ
ชุมชนอย่างแท้จริง สามารถจะบูรณาการไปสู่ชุมชน
ปกติได้ และยังเป็นการให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้
จากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนจึงต้องใช้
ระยะเวลาและมีควรถูกจำกัดด้วยกรอบระยะเวลาของ
การใช้จ่ายงบประมาณและไม่ใช้การจัดเวที 1-2 ครั้ง
แล้วการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเป็นเครื่องมือของการ
เรียนรู้ของคนในชุมชนไม่ใช่เพียงได้แต่ “แผน” ที่เป็น
รูปเล่มเท่านั้น หน่วยงานภายนอกชุมชนไม่ว่าจะเป็น
หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ควรจะเป็น
ผู้เอื้ออำนวยหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของ
ชุมชน ไม่ควรมาชี้นำ ต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมี

ส่วนร่วมมากที่สุดที่ร่วมคิด ตัดสินใจดำเนินการ รับผลประโยชน์ร่วมกันและติดตามประเมินผลร่วมกันด้วย แล้วชุมชนจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ รู้สึกว่าตนเองมีศักดิ์ศรีและจะเกิดความภาคภูมิใจในความร่วมมือกันเพื่อชุมชนของตนเอง

ดังนั้น ผลสำเร็จของกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน คือ ชุมชนตระหนักและเรียนรู้ที่จะช่วยตนเองและพึ่งพาตนเองก่อน ด้วยการใช้ทุนหรือศักยภาพของชุมชนที่มีมาแก้ไขปัญหาหรือกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งประเด็นนี้เองที่ทำให้กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนต่างจากแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองไม่เข้ากับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะกิจกรรมไหนที่ชุมชนสนใจ ก็นำไปบรรจุแผนชุมชนพึ่งตนเอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ความรู้และกระตุ้นให้ชุมชนมีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเพื่อใช้กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของชุมชนให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพที่มีมาใช้ในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนด้วยชุมชนเอง

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ชุมชนที่มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนอยู่แล้วมีการปรับแผนให้ทันเหตุการณ์เหมาะสมกับสถานการณ์และนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับการพัฒนา : กรณีศึกษาบ้านทุ่ง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง คงเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนบ้านทุ่ง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยการประสานจากอาจารย์ ดร.สุวรัฐ แลสันกลาง และได้รับความที่เอื้อเฟื้อจากครอบครัว อาจารย์ปราโมทย์ รุ่งเรือง คุณเพียงฟ้า สุทธิพรณิวัฒน์ คุณประสิทธิ์ อิมปัญญา คุณจรัล สิทธิจู้ และคุณสะอาด ขาวสะอาด ซึ่งเป็นผู้ประสานแกนนำในพื้นที่ และประชาชนในชุมชนทุกคน จนทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนกับ การพัฒนาสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

กระทรวงมหาดไทย. (2547). คู่มือการปฏิบัติงาน

เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ : สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมฯ.

ชนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. (2551). กระบวนการ

ชุมชนสู่ความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน.

ดุขฎี อายุวัฒน์. (2550). กระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม : ศึกษา

เฉพาะกรณีชุมชนบ้านห้วยม่วง, ขอนแก่น : โครงการวิจัยวิทยาศาสตร์ชุมชน

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ทศพล ทองเที่ยง. (2546). การเรียนรู้สู่การทำ
แผนงานและสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งให้กับชุมชน. กรุงเทพฯ :
เบส กราฟฟิค.
- ธนากร สังเขป, อรรถพร วงศ์วิชัย, วิไลลักษณ์ พรหม
เสน, เกษริน วรรณวิเชียร และสุรพงษ์ ภัคดี.
(2550). โครงการวิจัยการพัฒนาศักยภาพ
ของชุมชนในท้องถิ่นในด้านการจัดทำแผน
ชุมชนและการบูรณาการแผนชุมชนให้มี
ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัดลำปาง. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราช
ภัฏลำปาง
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น :
ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วน
ตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง
และการปกครอง บัณฑิตมหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2550). นโยบายและแผน.
กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบุคลากรกรม
ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2547). แลหน้าเศรษฐกิจ
สังคมไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
[http://www.thailabour.org/thai/news/
47120601.html](http://www.thailabour.org/thai/news/47120601.html). สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม.
- เยาวนิจ กลั่นนุรักษ์. (2546). กระบวนการเรียนรู้ของ
ประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน :
ศึกษาเฉพาะกรณีภาคเหนือ 3 จังหวัด ตาก
กำแพงเพชรและพิจิตร. ภาคนิพนธ์ศิลปะ
- ศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์
- วาสนา ถิ่นขาม. (2548). การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนา
ตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหาร
ส่วนตำบลท่าข้าม อำเภอน้ำยืน จังหวัด
อุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิทยาลัยการจัดการทางสังคม. (2549). การจัดทำ
แผนแม่บทชุมชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
[http://www.thaiknowledge.
org/board](http://www.thaiknowledge.org/board). สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม.
- ศิริพร พันธุ์ลี. (2552). การพัฒนาแผนแม่บทชุมชน
โดยใช้กระบวนการการจัดการความรู้
ในการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
ห้วยหม้าย วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ.
จังหวัดแพร่
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนา
ชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2548). คู่มือการ
มีส่วนร่วมของประชาชนกรุงเทพฯ: [ม.
ป.ท.].
- สุวัฒน์ นิลาวงศ์. (2547). แผนแม่บทชุมชน : ศึกษา
เฉพาะกรณีบ้านบานใหม่ หมู่ 18 ตำบลกุ
ทอง อำเภอเชียงแสน จังหวัดมหาสารคาม.
สารนิพนธ์บัณฑิตอาสาพัฒนาชุมชน.
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุรินทร์ สุมาพันธ์. (2547). **ระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดทำแผนกล
ยุทธ์ของส่วนราชการและการตรวจสอบ
สัมฤทธิ์ผลของงาน.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.sobrodo.com/e-4htm>.
สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน.

อดิน รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในงานพัฒนา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษา
นโยบายสาธารณสุข.

อรรถัย ก๊กผล. (2548). **คู่มือการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน.** มุณิธิปริญาโทนักบริหาร รัฐ
กิจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). **Rural
Development Participation :**

**Concept and Measures for Project
Design Implementation and
Evaluation.** Rural Development
Committee Center for International
Studies, Cornell University.

Oakley, P. (1984). **Approaches To Participation In
Rural Development.** Geneva : Internation
Office.

United Nation, Department of Internation Economic
and Social Affair. (1981). **Popular
Participation as a Strategy for Promoting
Community Level Action and Nation
Development.** Report of The Meeting for
The Adhoc Group of Expert. New York :
United Nation.

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ

LOW COST DEVELOPMENT COMMUNITY ECONOMICS

จิตรกร แท้มคล่อง¹

Jitragorn Taemklong

บทคัดย่อ

บทความการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ นี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความเป็นมาของอาชีพผลิตเครื่องดินเผาบ้านมอนเขาแก้ว หมู่ 3 ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่ผลิตเครื่องปั้นแบบพื้นบ้านประเภทหม้อน้ำ หม้อแกง และกระถางปลูกต้นไม้ ซึ่งมีราคาค่อนข้างต่ำ ผู้เขียนได้นำกระบวนการวิจัยเข้าไปพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาให้มีรูปแบบที่โดดเด่น ผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นความเชื่อทำให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ

คำสำคัญ : เศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ, เครื่องดินเผา

Abstract

This article transfers the background of pottery at Mon Khaw Kaew, moo 3, Pichai, Muang, Lampang. The pottery such as water jar, pot, and flowerpot are low cost. The researcher takes research process to develop the patterns of pottery for outstanding integrated local wisdom for acceptance of community and this is a solution for low cost economics.

Keywords: Low cost Community Economics, pottery

¹ อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ความเป็นมา

บ้านม่อนเขาแก้ว หมู่ 3 ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ชาวบ้านประกอบอาชีพผลิตเครื่องดินเผาแบบพื้นบ้านประเภทหม้อน้ำ หม้อแกง และกระถางปลูกต้นไม้ จากที่เคยทำกันมานานและทำกันทั้งหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันเหลือผู้ประกอบการเพียง 1 ใน 4 จาก 400 ร้อยครัวเรือน เนื่องจากมีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย เพราะเป็นสินค้าสนองสังคมชนบทจึงมีราคาถูก และลูกค้าที่มีฐานะดีหันไปนิยมสินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตจากโลหะและพลาสติก อ่างในจิตรกร แต้มคล้อง (2547) แต่ทุกชีวิตจำเป็นต้องกินต้องใช้จึงต้องทำงานพร้อมกันหลายด้าน หน้าฝนทำนา ปลูกข้าว ต้นหนาวปลูกหอม กระเทียม ฯลฯ ภายในแปลงปลูกพืชมีการหว่านผักกินได้แซมลงไปเพื่อสร้างความมั่นใจด้านปากท้องขณะรอเก็บเกี่ยวผลผลิต การทำงานเกษตรแต่ละวันจะสลับเวลาการทำเครื่องดินเผาเป็นช่วงๆ วิถีดังกล่าวไม่น่าจะมีปัญหาด้านรายได้ แต่ชาวบ้านเรียกว่า “ค้าหาย” หมายถึง ขายสินค้าหมดแต่เงินสดไม่มีเหลือ เพราะเงินสดที่ได้จากสินค้าชนิดหนึ่งจะถูกนำไปลงทุนและจมหายไปกับสินค้าอีกชนิดที่เป็นความหวังใหม่ และรายได้ส่วนใหญ่จะหมดไปกับค่าค่าเครื่องอุปโภค ค่าการศึกษาลูกที่ต้องจ่ายวันละเกือบร้อยบาท ยิ่งเรียนสูงก็ยิ่งจ่ายทวีคูณ และค่าความคาดหวังทางสังคมในกิจกรรมพุทธพราหมณ์ผีปนกันเป็นฐานทุนทางสังคม (Social capital)

ชีวิตยุควัตถุนิยม หากไม่มีงานรางวัลที่ได้เป็นเงินก็ไม่มี การเป็นทั้งเกษตรกร กรรมกร ผู้จัดการ ธุรกิจเครื่องดินเผาในคราวเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าความยากจนไม่ได้เกิดจากความขี้เกียจ แต่เป็นเพราะโครงสร้างสังคมที่เข้ามาปะทะกันหลายแง่มุม ที่สำคัญ

ราคาแห่งวัตถุได้ครอบงำจิตใจให้ยอมรับราคาวัตถุว่าเป็นคุณค่าแสดงความมั่งคั่งที่ไม่สมดุลง่ายได้ จึงมีความสัมพันธ์กับปัญหาหนี้สินที่ไม่มีแนวโน้มจะลดลงจากความจนรายได้หากจำเป็นจะต้องใช้เงินแม้เพียงเล็กน้อยๆ ผู้ผลิตเครื่องดินเผาจะไปยืมเงินจากพ่อค้าและใช้หนี้ด้วยเครื่องดินเผาภายหลังโดยไม่มีดอกเบี้ย ไม่ใช่หลักประกัน การเร่งรัดหนี้สินจากเงินด่วนที่ได้เข้าใจว่าทันใจและเป็นความเกื้อกูลของพ่อค้าได้กลายเป็นวิธีผูกขาดการซื้อขาย จากการทำงานที่อิสระกลายเป็นลูกจ้างไม่มีเงินเดือน ไม่มีสวัสดิการใดๆ ทำให้เกี่ยวเนื่องมาถึงอำนาจการต่อรองราคา

ความสำคัญของเครื่องดินเผา เป็นรายได้หมุนเวียนระยะสั้น การลดจำนวนผู้ผลิตมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ทางภาครัฐได้เข้ามาช่วยเหลือผ่านหน่วยงานต่างๆ ภายใต้โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง พบผู้ประกอบการกระหายใคร่เรียนรู้และเชื่อฟังวิทยากร แต่ผลการพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุหลักเพราะจิตใจหมกมุ่นอยู่กับความต้องการรายได้เพื่อให้มีกินมีใช้รายวันและครอบครัว จึงไม่ยอมผลิตรูปแบบใหม่ ด้วยความรู้ระดับชั้นประถมศึกษา เคยชินกับการเลียนแบบซึ่งกันและกันในลักษณะ “ความรู้ลัดนิ้ว” หมายถึง “จ้องจำแล้วทำเลียนแบบ” กล่าวคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกิดจากพ่อค้านำตัวอย่างมาว่าจ้างให้ผลิต พอรู้ข่าวว่าสินค้าผู้ใดขายดีก็แอบศึกษาแล้วทำตาม โดยมีการตกแต่งเพิ่มเติมให้แปลกตาเล็กน้อยเพื่อที่กักกว่าคิดเอง พฤติกรรมดังกล่าวขายง่ายและลดความเสี่ยงจากการช่วงชิงรายได้เป็นผลดีด้านการเพิ่มปริมาณที่รวดเร็ว แต่ไม่เกิดการเรียนรู้การวางแผนผลิตเพื่อสนองรสนิยมผู้บริโภค อ่างในจิตรกร แต้มคล้อง (2546)

ที่กล่าวมาเป็นวงจรความจนรายได้ การวางแผนแก้ไขปัญหาได้เริ่มจากการศึกษาผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบรูปแบบเดิมราคาใบละ 5 บาทกับรูปแบบใหม่ที่เจาะรูใบละ 15 บาท
ที่มา : ผลการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 2 แสดงการประยุกต์มาจากหม้อน้ำ
ที่มา : ผลการศึกษาวิจัย

ภายในหมู่บ้านและแหล่งอื่นๆ พบรูปทรงผลิตภัณฑ์เครื่องดินเผาในลำปางและจังหวัดใกล้เคียง ทั้ง

ประเภทพื้นบ้านและอุตสาหกรรม มีองค์ประกอบสัมพันธ์กัน 3 ด้านหรือ 3F ได้แก่ 1 ความเชื่อ (Faith) หมายถึง ความหวัง (Hope) เป็นสิ่งซึ่งกำหนดจิตใจกระตุ้นผู้บริโภคให้ตัดสินใจซื้อ เพื่อการครอบครองสัญลักษณ์ (Symbolic) ที่อยู่ในช่วงของกระแสสังคม ได้แก่ ชื่อผลิตภัณฑ์ ภาพลักษณ์ที่แสดงความเป็นสิริมงคล การเสริมราศี การขจัดปัดเป่าเคราะห์เพื่อให้มีโชค จากความเชื่อมีความสัมพันธ์กับ 2 ความงาม (Fine) ของรูปทรง การตกแต่งลวดลายเขียนสีบนพื้นผิว ที่สอดคล้องกับ 3 ประโยชน์การใช้งาน (Function) ซึ่งเกี่ยวข้องกับไม้ดอกไม้ประดับ การตกแต่งภายในและนอกอาคาร

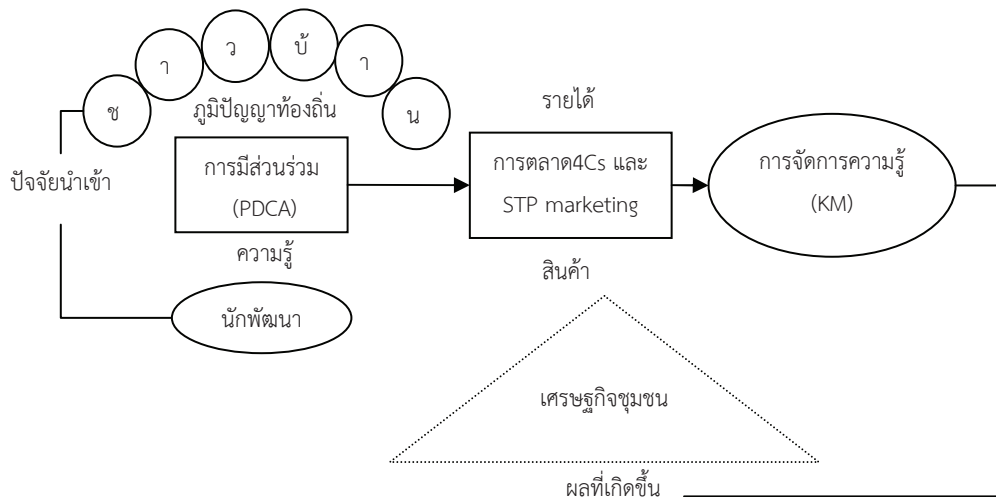
ธุรกิจเครื่องดินเผา บุญทาง อินหนู อาชีพขายไม้ดอกไม้ประดับและจัดตกแต่งสวน กล่าวสอดคล้องกับเจ้าของร้านในกลุ่มเดียวกันว่า “เครื่องดินเผาแม้จะขายได้กำไรไม่มาก แต่ทางร้านต้องมีไว้จำหน่าย หากไม่มีลูกค้าจะไม่เดินเข้าร้าน” และเขตเทศบาลเมืองมีร้านค้าดังกล่าวไม่ต่ำกว่า 50 ร้าน แต่ละร้านมีรายได้เฉลี่ย 3,500 บาทต่อวัน หากคิดเพียง 30 ร้าน จะมีเงินหมุนเวียนในตลาดวันละ 105,000 บาท และยังพบต่ออีกว่าเครื่องดินเผาที่วางจำหน่ายส่วนใหญ่ส่งมาจากต่างจังหวัด เช่น นครสวรรค์ สุโขทัย เชียงใหม่ และราชบุรี

จากความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับธุรกิจไม้ดอกไม้ประดับดังกล่าว ได้นำมาเป็นแนวทางค้นหาจุดอ่อนจุดแข็งเครื่องดินเผาบ้านม่อนเขาแก้ว ผลการเปรียบเทียบพบว่า เครื่องดินเผาที่ชาวบ้านม่อนเขาแก้วผลิตกันมากและราคาถูก ได้แก่ หม้อน้ำ หม้อแกง มีจุดแข็งที่ผลิตด้วยมือซึ่งเครื่องจักรไม่สามารถผลิตเลียนแบบได้ และมีลักษณะเฉพาะ จึงนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับหลักการตลาด

สมัยใหม่ที่เรียกว่า 4Cs ได้แก่ Consumer, Cost, Convenience, Communications ซึ่งเป็นวิธีการตลาดที่ให้ความสำคัญต่อผู้บริโภค และใช้เครื่องมือ STP marketing คือการกำหนดเป้าหมาย (Segmentation) การสนองกลุ่มเป้าหมาย (Targeting) และเพื่อกลุ่มเป้าหมาย (Positioning) การพัฒนาคือเปลี่ยนประโยชน์หม้อน้ำ หม้อแกง ทำเป็นเครื่องปลูกต้นไม้ชนิดหวานและตั้งโต๊ะเน้นการใช้ประดับตกแต่ง ด้วยวิธีบริหารกระบวนการ (Process Management) เพื่อให้ผู้ประกอบการทุกคนได้รับประโยชน์ร่วม จากภาพที่ 3 เป็นแผนการดำเนินงานด้วยการนำความรู้จากภายนอกมาผสานกับภูมิปัญญาแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดระหว่างนักวิจัยกับชาวบ้าน ซึ่งวิฑูรย์ สิมะโชคดี (2543) กล่าวว่าผู้ที่รู้ปัญหาที่ดีที่สุดคือผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่จะปรับปรุงได้ดีที่สุดคือผู้ที่รู้ปัญหาจริง และวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพคือการใช้เทคนิคแก้ปัญหาแบบ QC (QC Problem Solving Technique) หรือ “วงจรถมมิ่ง” (Deming Cycle) ที่รู้จักกันในรูปของ “วงจรถมมิ่ง”

การวางแผนพัฒนาได้ทบทวนประสบการณ์เดิมจากความสำเร็จปี 2540 คือขณะนั้นสังคมไทยตกอยู่ในสภาวะฟองสบู่แตก ผู้วิจัยได้เข้าไปในหมู่บ้านและพัฒนาผู้ผลิตเครื่องดินเผากลุ่มเล็กกลุ่มหนึ่งด้วยการให้ผลิตชุดน้ำตกเพื่อใช้ประดับตกแต่ง วิธีพัฒนานำผู้มีประสบการณ์ พื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละคนให้มาทำงานร่วมกันลักษณะต่อยอดภูมิปัญญา (Cluster) พบว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบใหม่กับความรู้เดิม แล้วนำมาสร้างเป็นความหมายใหม่ ผลการพัฒนาสมาชิกกลุ่มนี้มีรายได้มากที่สุดในหมู่บ้าน ทำให้การค้าขายเครื่องดินเผาในหมู่บ้านคึกคักขึ้นมาอีก และเกิดอาชีพรับจ้างนวดดินตามมา แต่อย่างไรก็ตามชุดน้ำตกมีการแพร่กระจายไม่มาก คือมีผู้เลียนแบบไม่กี่ราย ทั้งนี้เนื่องจากต้องใช้ทักษะพิเศษและชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ถนัด จากประสบการณ์ดังกล่าวได้นำมาวางแผนใหม่ โดยออกแบบด้วยการต่อยอดจากของเดิมเน้น ให้ผู้ผลิตในหมู่บ้านพบเห็นแล้วสามารถทำตามได้ทุกคน

ภาพที่ 3 แสดงแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

การพัฒนาได้เริ่มจากจุดเล็กๆ เลือกว่าบ้าน 2 คน มีนายเอ (นามสมมุติ) ซึ่งกล้าแสดงออก ชอบ

ภาพที่ 4 แสดงการใช้งานแบบแขวน
ที่มา : ผลการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 5 แสดงการใช้งานแบบตั้งโต๊ะ
ที่มา : ผลการศึกษาวิจัย

บาช อาชีพนี้อาจเกิดจากกระบวนการวิจัยเมื่อปี 2549 เพื่อให้หมู่บ้านมีสินค้าที่ใช้ประโยชน์ร่วมกับกระถางดินเผา (Value chain) และนางบี (นามสมมุติ) ภรรยาของนายเอ มีนิสัยอดทนมุ่งมั่นที่จะ

เปลี่ยนแปลงตนเอง ขณะกำลังเตรียมการนางซี (นามสมมุติ) ผู้อาวุโสและมีฝีมือเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน ซึ่งเคยร่วมงานกับกลุ่มผลิตชุดน้ำตักเข้ามาพบจึงร่วมกลุ่มด้วยอีกคน รวมเป็น 3 คน การเริ่มพัฒนาเพื่อสร้างรูปแบบใหม่ ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงทิศทางเครื่องดินเผาที่สังคมปัจจุบันนิยมใช้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และให้ความสำคัญต่อผู้บริโภค ด้วยคำถามว่า “ทำอย่างไรจึงจะทำให้ลูกค้ายอมจ่ายเงินซื้อสินค้าของเรา” ขณะอธิบายได้ร่างภาพให้ดูและมีการซักถามความเข้าใจเป็นระยะ เมื่อชาวบ้านพบคำถามคิดเชิงระบบสังเกตพบว่า มีอาการเริ่มกับการตอบ จึงยุติการสอนวิธีคิดและให้นางบีนำดินเหนียวมาปั้นขึ้นรูปตามแบบ โดยปั้นขนาดเล็กก่อนเพื่อใช้เป็นแม่แบบ (Modal) 1 ใบ ขณะนางบีกำลังปั้นนางซีจะคอยชี้แนะวิธีการปั้นและสาธิตการเจาะรูให้เป็นไปตามที่ออกแบบ

หลังจากได้ต้นแบบแล้วจึงร่วมกันวิพากษ์ความเหมาะสม พร้อมกับอธิบายเหตุผลทำไมต้องทำรูปลักษณะแบบนี้เพื่ออะไร ต่อมานางบีได้ตั้งชื่อว่า “หม้อฉลุ” และร่วมกันกำหนดราคาขาย ทุกคนเสนอราคาอิงกับหม้อที่มีลักษณะและขนาดเดียวกันที่มีวางจำหน่ายภายในหมู่บ้านคือใบละ 5 บาท (หม้อขนาดเดียวกันนี้ปี 2526 ขายใบละ 2 บาท) บวกค่าเจาะรูเพิ่มใบละ 1 บาท รวมแล้วหม้อฉลุใบเล็กถูกเสนอขายใบละ 6 บาท ผู้วิจัยเห็นว่าหากขายราคานี้ไม่คุ้มทุนอธิบายให้เห็นถึงต้นทุนการผลิตที่ต้องซื้อทุกอย่าง ซึ่งมีต้นทุน 3 ใน 4 ส่วนของราคาขายต่อชิ้น โดยไม่รวมค่าแรงขั้นต่ำวันละ 160 บาท จึงได้แนะนำให้ขายใบเล็กราคาใบละ 15 บาท ขนาดกลางใบละ 20 บาท และขนาดใหญ่ใบละ 30 บาท โดยให้ข้อคิดว่า “สิ่งใดก็ตามหากมีน้อยหรือไม่เคยมีขายมาก่อน มักจะมี

ราคาแพง” พร้อมกับได้ยกตัวอย่างสิ่งที่พบเห็นจนชิน
ว่า ผักหวาน หน่อไม้ ไข่มดแดง และเห็ดต่างๆ ที่
ชาวบ้านเก็บจากป่ามักมีราคาแพงช่วงต้นฤดูพอลาย
ฤดูราคาก็จะถูกลง...นางซีไม่พอใจราคาที่เสนอจึง
โต้แย้งว่า “จะขายได้หรือ ราคานี้ไม่มีใครซื้อหรอก”
พูดเสร็จนางก็ลุกเดินออกจากกลุ่ม จากคำพูดของนาง
ซีสังเกตพบว่าทั้ง 2 คนมีอาการคล้อยตาม จึงได้สร้าง
ความมั่นใจด้วยการรับซื้องานที่ผลิตได้ทั้งหมด เพื่อใช้
ศึกษาพฤติกรรมผู้ผลิตภายในหมู่บ้าน

ขณะนั้นคุณนางปีกำลังปั่น ได้คำนวณเวลาที่ใช้
ปั่นแต่ละใบ หากทำงานทั้งวันจะสามารถปั่นหม้อที่ยัง
หมาดๆ ไม่ต่ำกว่าสองร้อยใบ แต่ความเป็นจริงจะทำ
ไม่ได้ เพราะนางปีต้องแบ่งเวลาไปผลิตสินค้ารูป
แบบเดิมเนื่องจากเป็นรายได้ที่แน่นอน และกลัวการ
ถูกแย่งลูกค้า นอกจากนี้กระบวนการผลิตต้องใช้พื้นที่
เพื่อจัดเก็บสินค้าชิ้นใหม่สมทบกับของเดิมขณะฝั่งตาก
รอให้แห้งก่อนจะทยอยนำออกไปเผา ซึ่งต้องใช้เวล
ไม่ต่ำกว่า 7 ถึง 10 วัน นับตั้งแต่การเตรียมดิน เตรียม
ทราย เตรียมฟืน การปั่นขึ้นรูป และการฝั่งตากให้แห้ง
ยังเกี่ยวข้องกับขนาดและสัมพันธ์กับอุณหภูมิในแต่ละ
วัน เช่น หากมีฝนตกจะแห้งช้า ถ้าอากาศร้อนจะแห้ง
ไวแต่จะมีปัญหาการแตกร้าวขณะเผา

จากระยะเวลาการผลิตที่ถูกธรรมชาติกำกับ
กอบปรักช่วงดังกล่าวใกล้ ฤดูเก็บเกี่ยว พวกเขาจึงเร่ง
ให้นางปีปั่นสะสมไว้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้นาย
เอช่วยเจาะรู และทำสีหลังการเผา ในระยะเริ่มต้นนี้ได้
ควบคุมทุกขั้นตอน เพราะมีบทเรียนจากการสั่ง
ชาวบ้านผลิตรูปแบบใหม่ด้วยวิธีอธิบายประกอบภาพ
สเกตช์ ผลงานที่ได้จะตรงกับข้อกำหนดไม่เกิน 60%
ทั้งนี้ชาวบ้านจะนำรสนิยมของตนเองแต่งเติม เพราะ
ประสบการณ์ต่างกันจินตนาการจึงต่างกัน

การสะสมหม้อฉลุใช้เวลาาร่วมเดือนจึงได้
สินค้าจำนวนหนึ่ง ได้ทยอยนำออกไปจำหน่ายและ
แจกจ่าย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ ได้แก่ ส่วนที่1)
ใช้ปลูกไม้ดอกแขวนประดับที่บ้านนางปีและนำไป
แจกจ่ายพรรคพวกปลูกต้นไม้ เพื่อให้ชาวบ้านมองเห็น
ประโยชน์ ส่วนที่ 2) ขายให้ร้านค้าในหมู่บ้าน 1 ร้าน
พร้อมกับแถมตัวอย่างสินค้าที่แสดงการใช้งาน และ
ส่วนที่ 3) ขายให้ร้านค้าที่ตั้งอยู่รอบเมือง พร้อมกับ
แถมตัวอย่างสินค้าที่แสดงการใช้งาน แนวคิดขายนอก
เมืองนี้เกิดจากรถติดไฟแดงในช่วงเวลาเร่งด่วน พบว่า
ผู้เดินทางเข้ามาทำงานในเมืองส่วนใหญ่มีบ้านอยู่นอก
เมือง ดังนั้นย่อมจะมีโอกาสพบเห็นสินค้าใหม่มากกว่า
ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง การขายในตอนแรกมีปัญหา
ร้านค้ากลุ่มเป้าหมายไม่กล้ารับซื้อ จึงต้องตั้งขายใน
ราคาต้นทุน

หนึ่งสัปดาห์ต่อมาได้ออกสำรวจ พบว่า หม้อ
ฉลุใบใหญ่ขายไม่ได้ แต่ใบเล็กขายหมดลงอย่างรวดเร็ว
ทางร้านค้าจึงให้นำมาขายอีก แต่เพื่อรักษาระบบ
ตลาดภายในหมู่บ้านจึงปฏิเสธและแจ้งที่อยู่ให้เข้าไป
ติดต่อในหมู่บ้าน ขณะเดียวกันนี้ภายในหมู่บ้านได้เกิด
การเลียนแบบสินค้าเกิดขึ้นหลายราย และทราบว่า
เจ้าของร้านค้าที่นำไปฝากขายได้นำตัวอย่างไปจ้าง
ชาวบ้านผลิตขายใบละ 10บาท โดยการแอบอ้างว่าได้
นำมาจากเชียงใหม่และกำลังเป็นที่นิยม ส่วนนางซีพอ
รู้ข่าวว่าหม้อฉลุของนางปีขายดี จึงเร่งผลิตขายแข่ง
นางซีในราคาใบละ 10 บาท และต่อมาพบว่าใน
ละแวกบ้านใกล้เคียงมีการเลียนแบบตามมาอีก 3
ราย ทุกคนจะผลิตส่งขายพ่อค้าเครือข่ายตนเอง

หนึ่งเดือนต่อมาได้สำรวจซ้ำ พบชาวบ้านปั่น
หม้อฉลุกันทั้งหมู่บ้านจนพ่อค้าภายในต้องบอกให้หยุด
บ้าง จากสิ่งหนึ่งที่ทำให้ประโยชน์กับสิ่งหนึ่งที่เชื่อมกันได้

นางปีทนแรงเสียดทานไม่ไหวเพราะราคาของผู้
เลียนแบบเป็นกำแพงกั้นยอดขายตนเอง จึงยอมลด
ราคาขายเท่ากับผู้ผลิตรายอื่นๆ การแข่งขันด้านราคา
ที่ไม่ได้เกิดจากระบบตลาด จึงเสียดายโอกาสเพราะ
ความต้องการที่หวังผลรวดเร็ว หากขายตามราคาที่ตั้ง
ไว้แต่แรก หมู่บ้านจะมีเงินเข้ามาหมุนเวียนเพิ่มถึง
30% จากพฤติกรรมการเลียนแบบ นางลัดดา กำคำ
อดีตประธานกลุ่มผู้ผลิตเครื่องดินเผาหลายสมัย
ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแทนนายเอ แสดงความ
ภาคภูมิใจว่า “ขอให้ทำออกมาให้เห็น ชาวบ้านที่นี้ทำ
ได้หมด” จากเหตุการณ์ดังกล่าว ต่อมาได้นำข้อมูลไป
ขยายผลคืนกลับมายังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เสนอให้เห็น
ความสำคัญของการออกแบบที่เน้นลูกค้าเป็นสำคัญ
และการรวมกลุ่มเล็กๆ ทำงานแบบต่อยอดภูมิปัญญา
ว่าสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนได้รวดเร็ว โดย
แสดงตัวเลขจากการคำนวณรายได้จากผู้ประกอบการ
เพียง 20 ราย แต่ละรายผลิตได้ 10 ใบต่อวัน ขาย
ราคาใบละ 10 บาท ระยะเวลา 3 เดือน (มีนาคม -
พฤษภาคม 2551) หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนไม่ต่ำกว่า
180,000 บาท ซึ่งไม่รวมรายได้จากพ่อค้าคนกลาง
ที่นำไปขายส่งนอกหมู่บ้าน และวงเงินซื้อขายวัตถุดิบ
ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ สิ่งที่เกิดขึ้นคือการสร้างเศรษฐกิจ
ชุมชน ที่เกิดจากความเข้าใจศักยภาพชาวบ้านและ
ผู้บริโภคขณะนั้น ผู้พัฒนาต้องมีจิตใจสาธารณะและ
อดทนต่อคำครหาว่า “ลำเอียง” เนื่องจาก
ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม
แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่ามนุษยพัฒนาตนเองจนมีชีวิตที่
แตกต่างจากสัตว์ ล้วนเกิดจาก “การจำและทำ
เลียนแบบ” อาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
(associations) ที่ให้อิทธิพลต่อกันและกัน ทั้งนี้
ธรรมชาติของมนุษย์มีลักษณะนิสัยพื้นฐานเดียวกันคือ

เลือกจดจำหรือเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งรอบข้าง
หากสิ่งหนึ่ง มีค่าต่อสิ่งหนึ่งแสดงว่ามีค่าต่อกัน จึงเป็น
เหตุอยากทำตาม

สรุป ท่ามกลางกระแสต่างๆ ในสังคมเมือง
เป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องต่อปากท้องชาวชนบท การ
พัฒนาสินค้าที่ใช้ฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้อง
เปลี่ยนจากการทำงานอิสระมาเป็นรวมกลุ่มทำงาน
แบบมีส่วนร่วม โดยไม่จำเป็นต้องร่วมมือกันทุก
ขั้นตอน แต่ให้เข้าใจร่วมกันว่าเป็นกระบวนการจัดการ
ความรู้ (Knowledge Management: KM) มี
ประโยชน์ช่วยให้คนที่รู้และเข้าใจเฉพาะด้าน สามารถ
สืบทอดสู่คนที่ต้องการที่จะรู้เพื่อวันนี้และวันข้างหน้า
แต่ที่สำคัญหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นต้องกำหนดเป็น
แผนระยะยาว แสดงความชัดเจนด้านงบประมาณ
พร้อมกับการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ
คือ 1) ทฤษฎีวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT analysis)
2) ทฤษฎีการตลาดสมัยใหม่ (4Cs) 3) ทฤษฎีการ
ทำงานแบบมีส่วนร่วมหรือวงจรเดมมิง (Deming
Cycle) 4) ทฤษฎีการเลียนแบบ
(Social Modeling Theory) 5) ทฤษฎีการต่อยอด
(Cluster) 6) ทฤษฎีการออกแบบเครื่องดินเผา 3F
โดยการพัฒนาผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับชาวบ้าน
กลุ่มเล็ก (Micro group) เป็นแนวทางแก้ปัญหา
เศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ ใช้เวลาน้อย ได้ผลรวดเร็ว

บรรณานุกรม

จิตรกร แต้มคล้อง. (2550). การพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม

บ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง

- จังหวัดลำปาง. คณะกรรมการสนับสนุน
การวิจัยแห่งชาติ. (งานวิจัยระยะที่ 1)
_____. (2549). การพัฒนาศักยภาพกลุ่ม
ผู้ประกอบการเครื่องดินเผาพื้นบ้าน บ้าน
ม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง
จังหวัดลำปาง. คณะกรรมการสนับสนุนการ
วิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2547). พลวัตเครื่องดินเผาลำปาง.
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง
- _____. (2546). อาชีพการทำเครื่องดินเผา
พื้นบ้าน : กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายได้
ผู้ประกอบการอาชีพผลิตเครื่องดินเผาพื้นบ้าน
บ้านม่อนเขาแก้ว หมู่ที่ 3 ตำบลพิชัย
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. ลำปาง :
สำนักงานวิจัยสถาบันราชภัฏลำปาง สถาบัน
ราชภัฏลำปาง.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). ธุรกิจชุมชน:
เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- दनัย เทียนพุด. (2540). ผู้บริหารยุคโลกาภิวัตน์.
กรุงเทพฯ : ก.พลพิมพ์.
- ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543).
กระบวนการและเทคนิคการทำงานของ
นักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2538). องค์การและการ
จัดการ. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต.
- เรนัส เสริมบุญสร้าง และเอก บุญเจือ. (2544). การ
จัดการตลาดเพื่อชุมชน. เชียงใหม่ : คณะ
บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2543). คุณภาพคือการเรียนรู้.
กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย -
ญี่ปุ่น).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2542). การบริหาร
เชิงกลยุทธ์และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ :
ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์,
ศุภร เสรีรัตน์. (2544). พฤติกรรมผู้บริโภค. พิมพ์
ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เอ.อาร์.บิซิเนสเพรส.
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การศึกษา
รูปแบบและปัจจัยที่ชุมชนประสบ
ความสำเร็จในการใช้วัฒนธรรมเสริมสร้าง
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
อำนาจ ธีระวนิช. (2544). การจัดการธุรกิจขนาด
ย่อม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือและภาพสะท้อนทางสังคม

จากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย

THE ANALYSIS OF NORTHERN THAI WOMEN CHARACTERS AND SOCIAL REFLECTION THAI NOVELS

ขวัญฤทัย นันทธนะวานิช¹, ดร. พรธาดา สุวัธนวิช², ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือและภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงในด้านลักษณะทางกายภาพและลักษณะนิสัยและพฤติกรรม และวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย ในด้านสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเหนือ และค่านิยม ซึ่งผลการศึกษจะทำให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพและลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครผู้หญิงเหนือที่ผู้แต่งสร้างขึ้นจากจินตนาการ และเห็นถึงภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือ โดยศึกษาจากนวนิยายที่กล่าวเกี่ยวกับผู้หญิงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 – พ.ศ. 2551 จำนวน 12 เรื่อง 17 ตัวละคร และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

จากการศึกษาลักษณะทางกายภาพพบว่า ผู้แต่งแสดงทัศนะผ่านตัวละครผู้หญิงเหนือในช่วงแรกคือช่วง พ.ศ. 2493 - พ.ศ. 2516 ลักษณะทางกายภาพของผู้หญิงเหนือจะเป็นภาพของผู้หญิงที่สวยงามตามธรรมชาติ ในช่วง พ.ศ. 2517- พ.ศ. 2525 ผู้แต่งได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับลักษณะเด่นและด้อยของโครงหน้าตามลักษณะเผ่าพันธุ์ ซึ่งเป็นการบรรยายในลักษณะความเป็นจริงของมนุษย์มากขึ้น และกล่าวถึงลักษณะปรุงแต่งของผู้หญิงเหนือ เพื่อให้ผู้หญิงเหนือสวยยิ่งขึ้นกว่าเดิม ในช่วง พ.ศ. 2525 - 2551 ผู้แต่งเริ่มบรรยายความงามของผู้หญิงเหนือ โดยเปรียบเทียบกับธรรมชาติเหมือนกับในยุคแรก ลักษณะทางกายภาพของตัวละครทั้ง 3 ช่วง ผู้แต่งมักเน้นย้ำด้านผิวพรรณที่สวยงามมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้แต่งในแต่ละเรื่องก็ยังคงสร้างให้ตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้หญิงเหนือมีความงามอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

ด้านลักษณะนิสัยและพฤติกรรมพบว่า ในช่วงแรกผู้หญิงเหนือจะเป็นผู้หญิงที่ใสซื่อ บริสุทธิ์ ไม่มีจริตมารยา มองโลกในแง่ดี แต่ในยุคต่อมา ผู้แต่งเริ่มกล่าวถึงการใช้จริตมารยาของผู้หญิงเหนือมากขึ้น เนื่องจากต้อง

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อ.ด. (วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ) อาจารย์ประจำ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ ค.ม. (การสอนภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เผชิญชะตากรรมตามลำพัง จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตนเพื่อความอยู่รอด หรือเพื่อให้ตนเองได้ในสิ่งที่ต้องการ

ด้านภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยาย สามารถแบ่งประเด็นต่างๆ ได้แก่

1. สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเหนือ ในด้านหญิงโสด ด้านบุตรสาว ด้านภรรยา ด้านมารดา ด้านพี่สาว-น้องสาว และด้านสามี

2. ค่านิยมสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่ ค่านิยมด้านอาชีพ ค่านิยมเกี่ยวกับการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมในการเลือกคู่ครองและการสมรส และค่านิยมด้านภาษา

การศึกษาลักษณะทางกายภาพ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครผู้หญิงเหนือย่อมสะท้อนทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อผู้หญิงเหนือและสะท้อนสภาพสังคมภาคเหนือจากนวนิยายได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ผู้หญิงเหนือ, นวนิยาย, ตัวละคร

Abstract

The study and analysis of the northern female performers and the social reflecting image of same in the Thai novels are aiming at the analysis of the leading female performers in terms of physical, personal and behavioral characteristics and also the analysis of social reflecting image of the northern female performers in the Thai novels in terms of their status, roles of northern women and social value. The result of the study shall reflect the physical, personal and behavioral characteristics of the northern female performers created by the authors written through their imagination and the social reflecting image of the northern female performers can be seen from the study of twelve novels relating to the northern women from 1950 to 2008 of seventeen performers and the result of the analysis is presented in the form of analytical narration.

From the study of physical characteristic, the authors expressed their views through the northern female performers in the early stage, that was from 1950 to 1973 when the physical image of the northern women would be expressed in the form of natural beauties. During 1974 to 1982 the northern women were expressed by the authors related to the advantages and disadvantages of their facial structures according to their races and lineage when their characters were described closer to the reality of humans and the northern women's dress up was mentioned to make them to be seen more beautiful. During 1982-2008

the authors began to describe about the beauty of the northern women by comparing to the nature in the similar ways as in the early stage. The authors often emphasized mostly on the beautiful complexion for the physical characters of the performers in all three stages. However, the author of each story still created the leading female performers to be looked as the northern women with their own uniqueness of beauty.

On their behaviors and circumstances, during the early stage the northern women would be described as the innocent, naïve and sincere women and optimistic. In the later stage the author began to mention more about the women's disingenuousness since they had to confront with their fates all alone, so they had to adapt themselves to go well together with the social environment for their own survival or to give themselves the opportunities to get for what they needed for.

On the social reflecting image of the northern female performers in the novel can be classified into different issues as follows :

1. Status and roles of the northern women in terms of single women, daughters, wives, mothers, sisters and sisters-in-law.

2. Social value can be divided into different issues as follows : on the occupations, perpetuation of traditions and culture, selection of their mates, marriage and languages.

The study of the physical, personal and behavioral characteristics of the northern female performers can reflect the authors' viewpoints for the northern woman and the northern social conditions can also be very well reflected through the novels.

Keywords : Northern women, novel, performers.

บทนำ

นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทร้อยแก้ว ที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ได้สะท้อน และจำลองภาพชีวิตมนุษย์แง่มุมต่างๆ ในยุคสมัย และสภาพสังคมในช่วงเวลานั้น โดยสร้างตัวละครให้มีพฤติกรรมที่ใกล้เคียงพฤติกรรมจริงของมนุษย์ นวนิยายจึงเป็นความแปลกใหม่ในยุคที่

วรรณกรรมไทยก้าวสู่ความสมจริง นอกจากนั้นการรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งในด้านเทคโนโลยีและการศึกษา มีผลกระทบต่อสังคมไทยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับแนวคิดที่ถือว่าเป็นแนวคิดอารยประเทศ ในเรื่องสถานภาพของผู้หญิง สิทธิของผู้หญิงได้รับการรับรองมากขึ้น ผู้หญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษาเท่าเทียมกับผู้ชาย และการศึกษาครั้งนี้ได้มีส่วนสำคัญที่ทำให้สถานภาพและบทบาทของผู้หญิง

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จากเดิมที่ถือกำเนิดมาเพื่อมีสถานภาพเป็นบุตรสาว ภรรยาและมารดา ก็มีบทบาทในทางสังคมมากขึ้นกว่าเดิม นวนิยายได้สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้หญิงตั้งงานวิจัยของตรีศิลป์ บุญขจร ได้เสนองานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากนวนิยายของ ศรีบูรพา อันสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงไว้ว่า “ศรีบูรพาได้จำลองภาพของผู้หญิงไทยก่อนปี ค.ศ.1932 ในการปฏิรูปทางการเมืองทำให้ผู้หญิงไทยตกเป็นเหยื่อของค่านิยมทางสังคมและจารีตประเพณี ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง ชนชั้นต่ำ ผู้หญิงชนชั้นสูงจากตระกูลที่สูงศักดิ์ได้ตกลงมาเป็นเหยื่อของค่านิยมและจารีตประเพณีอย่างร้ายแรงกว่าผู้หญิงในตระกูลต่ำศักดิ์ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูและความอ่อนน้อมถ่อมตนของผู้หญิงชั้นกลางซึ่งดิ้นรนในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ก็จะตกเป็นเหยื่อของผู้ชาย ผู้ซึ่งมองผู้หญิงเหมือนเป็นของเล่น สำหรับผู้หญิงชั้นต่ำ ศรีบูรพาสามารถนำอุปนิสัยเหล่านี้มาสร้างสรรค์ตัวละคร ความยากลำบาก และความน่าหวาดกลัวเหล่านี้ เป็นสาเหตุให้ผู้หญิงต้องกลายมาเป็นคนอดทน ตื้อรั้น และแม้แต่มีความทะเยอทะยาน สภาพสังคมบังคับให้ผู้หญิงตัดสินใจแต่งงานเพื่อนที่จะยกฐานะทางเศรษฐกิจ

ภาพของผู้หญิงชั้นสูงถูกบรรยายให้เป็นเหมือนคนขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ขณะที่เป็เด็กพวกเธอก็จะต้องอยู่ภายใต้คำสั่งของบิดามารดา และตอนที่แต่งงานแล้ว ก็ต้องอยู่ภายใต้คำสั่งของสามีในทุกกรณี พวกผู้หญิงจะตกเป็นเหยื่อของจารีตประเพณีของการแต่งงานแบบคลุมถุงชน จารีตประเพณีนี้ทำให้ผู้หญิงไปสู่ชีวิตการแต่งงานที่เลวร้าย ผู้หญิงตกเป็น

เหยื่อของสังคมมากเสียจนทำให้ต้องเป็นผู้หญิงที่ต้องเชื่อฟังเท่านั้น ในกรณีนี้พวกเขาทำตามหัวใจปรารถนาและเลิกทำตัวเป็นโสเภณี แม้แต่ผู้หญิงชนชั้นกลางก็พยายามอย่างแข็งขัน เพื่อจะปลดปล่อยตัวเอง พวกเขาไม่สามารถจะหนีได้ และกลายเป็นเหยื่อของค่านิยมที่มองผู้หญิงเป็นเหมือนของเล่น การหนีจากกรงขังของระบบเก่าและจารีตประเพณี ก็อาจตกเป็นเหยื่อของระบบทุนนิยมอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งบีบบังคับผู้หญิงอีกเช่นเดียวกัน นี่คือนิสัยที่ศรีบูรพาต้องการจะแสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่าผู้หญิงนั้นผูกพัน และถูกบีบบังคับโดยระบบเก่าและจารีตประเพณีมากเพียงใด อย่างไรก็ตามการนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับลักษณะอุปนิสัยใจคอของผู้หญิง ก็ไม่ได้นำเสนอทางออกอย่างชัดเจนทางออกที่วางเป็นเงื่อนไขดูเหมือนจะมีพื้นฐานอุดมคติ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะจบลงด้วยความสุขและความปลอดภัย และลักษณะอุปนิสัยใจคอของผู้หญิงก็จะแก้ปัญหามาตามแนวอุดมคติ โดยเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยความรักและความเห็นอกเห็นใจ”

งานวิจัยของตรีศิลป์ บุญขจร (2550 : 85 - 86) ได้ข้อสรุปอันเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของผู้แต่งเพียงคนเดียว การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกมากมาย ที่สามารถวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยาย โดยสะท้อนให้เห็นบทบาทของผู้หญิงในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในแง่มุมที่หลากหลายได้อีก เช่น บทบาทด้านใดด้านหนึ่ง หรือวิเคราะห์จากมุมมองของผู้แต่งนวนิยายหลายๆ คน ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน หรือวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงท่ามกลางบริบทของสังคม เป็นต้น

ผู้วิจัยสนใจศึกษาตัวละครที่เป็นผู้หญิงเหนือที่ผูกติดกับภาพของ “สาวเครือฟ้า” อันเป็นบทละคร

ร้อง พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ
นราธิประพันธ์พงศ์ ซึ่งดัดแปลงมาจาก “มาตามบัต
เตอร์ฟลาย” (Madame Butterfly) นวนิยายของ
จอห์น ลูเธอร์ ลอง (John Luther Long) วรรณกรรม
เรื่องนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และทำให้ผู้อ่าน
คิดว่าเป็นภาพที่แท้จริงของผู้หญิงเหนือ หรือเป็นเรื่อง
ที่เกิดขึ้นจริง โดย ภัคดีกุล รัตนา (2543 : 83) ได้
กล่าวถึงบทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้าว่า “ส่วนหนึ่ง
ที่ทำให้ละครเรื่องสาวเครือฟ้าเป็นที่นิยมคือ
ลักษณะนางเอกของเรื่องที่มีนัยในความรัก จนยอม
สละชีวิต ซึ่งคงสร้างอารมณ์สะเทือนใจให้แก่ผู้ชมใน
ระหว่างที่ชมละคร และการที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรม
พระนราธิประพันธ์พงศ์ ทรงสร้างภาพของผู้หญิง
“ลาว” ในลักษณะดังกล่าว น่าจะเป็นการเสนอภาพ
ผู้หญิง “ลาว” ในอีกลักษณะหนึ่งที่ตรงกันข้ามกับ
ทัศนคติของชนชั้นสูงกรุงเทพฯ ที่มองล้าหน้าด้อยกว่า
ดังที่สะท้อนให้เห็นจากความคิดของแม่และคุณหมื่นของ
ร้อยตรีพร้อม ซึ่งน่าจะเป็นภาพตัวแทนทัศนคติ
ของคนกรุงเทพฯ ต่อล้าหน้า โดยเฉพาะการให้ภาพ
ผู้หญิงเหนือใจง่าย ไม่รักษานวลสงวนตัว เกียรติ
เป็นต้น ดังนั้นการสร้างภาพของสาวเครือฟ้า จึงน่าจะ
เป็นเพียงการสร้างภาพผู้หญิงเหนือขึ้นในอีกลักษณะ
หนึ่ง อย่างซ้อนทับกับภาพ “ลาว” ที่มีอยู่เดิม”

จากข้อความข้างต้น สาวเครือฟ้า
เป็นวรรณกรรมที่เป็นต้นแบบในการสร้างภาพผู้หญิง
เหนือ ภาพดังกล่าวจึงน่าจะมีกระบวนการสร้างและ
ผลิตซ้ำในนวนิยายยุคต่อมา และมีความเปลี่ยนแปลง
ไปตามกระแสสังคมอีกด้วย

งานวิจัยนี้จะวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือ
จากตัวละครเอกหญิงที่ผู้แต่งสร้างขึ้น ที่ได้สะท้อน
สถานภาพและบทบาททางสังคมของผู้หญิงเหนือ และ

สภาพทางสังคมในด้านต่างๆ เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่
การศึกษา ศาสนา ความเชื่อ เป็นต้น ผ่านทัศนคติของ
ผู้แต่ง ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันจะ
ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการสร้างตัวละครเอก
หญิงกับผู้หญิงเหนือในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป
ตามยุคสมัยและบริบททางสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผู้หญิงเหนือจาก
ตัวละครเอกหญิง ในด้านลักษณะทางกายภาพและ
ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม จาก
ตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงเหนือจาก
ตัวละครเอกหญิง และภาพสะท้อนทางสังคมจาก
ตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย ทำให้ทราบถึง
ภาพของผู้หญิงเหนือที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตาม
สังคมในทัศนะของผู้แต่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
อันจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการของการสร้างตัวละคร
ผู้หญิงเหนือที่ผลิตซ้ำปรับเปลี่ยน และสืบทอดต่อก
ันมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน
ดังนี้

1. คัดเลือกนวนิยายที่นำเสนอเรื่องราวชีวิตของผู้หญิงเหนือ และมีตัวละครเอกเป็นผู้หญิงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 – 2551 จำนวน 12 เรื่อง 17 ตัวละคร
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละครและผู้หญิงในงานวรรณกรรม
3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง
4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมในนวนิยาย
5. วิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้หญิงเหนือในเรื่องต่างๆ ดังนี้
 - 5.1 ลักษณะทางกายภาพ
 - 5.2 ลักษณะนิสัยและพฤติกรรม
6. วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยาย
 - 6.1 สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเหนือ
 - 6.2 ค่านิยม
7. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษานวนิยายไทยที่นำเสนอเรื่องราวชีวิตของผู้หญิงเหนือ และมีตัวละครเอกเป็นผู้หญิงเหนือ จำนวน 12 เรื่อง ดังนี้

1. แม่สายสะอื้น ผู้แต่ง อ.ไชยวรศิลป์ (พ.ศ. 2493)
2. แหวนทองเหลือง ผู้แต่งพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรรมงคลการ (พ.ศ. 2516)
3. คุณนาย ผู้แต่ง อ.ไชยวรศิลป์ (พ.ศ.2516)

4. เดือนดับที่สบตา ผู้แต่ง สุวรรณี สุคนธา (พ.ศ. 2516)
5. อิตถีเพศ ผู้แต่ง สุวรรณี สุคนธา (พ.ศ. 2517)
6. ไอ้คอม ผู้แต่ง มาลา คำจันทร์ (พ.ศ. 2525)
7. รากนครา ผู้แต่ง ปิยะพร ศักดิ์เกษม (พ.ศ. 2540)
8. ดอกรักบานที่สันกำแพง ผู้แต่ง อรชร (พ.ศ. 2542)
9. ปิมปา ผู้แต่ง ชัญวลี ศรีสุโข (พ.ศ. 2543)
10. สะพานแสงคำ ผู้แต่ง ปิยะพร ศักดิ์เกษม (พ.ศ. 2550)
11. แต่ปางบรรพ์ ผู้แต่ง บุญวรรณี (พ.ศ. 2550)
12. กลิ่นกาสะลอง ผู้แต่ง เนียรปาดิ (พ.ศ. 2551)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้หญิงเหนือในนวนิยายจำนวน 12 เรื่อง 17 ตัวละคร พบว่า ผู้แต่งสร้างลักษณะทางกายภาพของผู้หญิงเหนือจากความงามในอุดมคติและตามจินตนาการของผู้แต่ง ตัวละครเอกหญิงในช่วงแรกคือ พ.ศ. 2493 - 2516 ผู้แต่งจะเน้นความงามตามธรรมชาติ โดยนำความสวยและลักษณะเด่นของผู้หญิงเหนือเหล่านั้นมาบรรยายควบคู่กับความงามที่บริสุทธิ์ของธรรมชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนะของผู้แต่งว่าผู้หญิงเหนือมีความงามและความบริสุทธิ์เหมือนธรรมชาติ เป็นความงามที่ไม่ต้องปรุงแต่ง และ

เป็นความงามแบบอุดมคติของผู้แต่งเอง และในนวนิยายบางเรื่อง ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านจินตนาการความงามของผู้หญิงเหนือในความคิดของตนเอง จึงไม่ได้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของตัวละครมากนัก ในช่วง พ.ศ. 2517 - 2525 ผู้แต่งได้บรรยายความงามของผู้หญิงในลักษณะตามความเป็นจริงของมนุษย์มากขึ้น กล่าวคือ ความงามของตัวละครจะมีจุดเด่นและจุดด้อยบนใบหน้า ซึ่งไม่ใช่ความงามแบบอุดมคติเหมือนในยุคก่อน อีกทั้งผู้แต่งได้กล่าวถึงลักษณะปรุงแต่งใบหน้าของผู้หญิงเหนือ เพื่อให้สวยยิ่งขึ้นกว่าเดิม ในช่วง พ.ศ. 2525 - 2551 ผู้แต่งเริ่มบรรยายความงามของผู้หญิงเหนือ โดยเปรียบเทียบกับความงามของธรรมชาติเหมือนกับในยุคแรก แต่จะเปรียบเทียบความงามของผู้หญิงงามเหนือกว่าความงามของธรรมชาติ ซึ่งเป็นความงามในอุดมคติมากกว่า จากการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพโดยรวมทั้งสามช่วง ผู้แต่งได้ให้ความสำคัญกับตัวละครเอกในด้านผิวพรรณมากที่สุด และผู้แต่งบางท่านมีทรรศนะว่าผู้หญิงเหนือทุกคนจะต้องมีผิวพรรณที่ขาวผุดผ่อง

ในด้านลักษณะนิสัยและพฤติกรรมพบว่า ในช่วงแรกผู้แต่งแสดงทัศนะว่าผู้หญิงเหนือเป็นผู้หญิงที่ใสซื่อ บริสุทธิ์ ไม่มีจริตมารยา มองโลกในแง่ดี แต่พอมาในยุคต่อมา ผู้แต่งเริ่มกล่าวถึงการใช้จริตมารยาของผู้หญิงเหนือมากขึ้น เนื่องจากต้องเผชิญชะตากรรมตามลำพัง จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตนเพื่อความอยู่รอด หรือเพื่อให้ตนเองได้ในสิ่งที่ต้องการ ผู้แต่งได้สร้างตัวละครเอกให้มีทั้งด้านที่ดีและด้านที่ไม่ดี เพื่อให้ผู้อ่านได้เปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร โดยตัวละครเอกที่ผู้แต่งสร้างให้เป็นคนดี จะมีลักษณะนิสัยและ

พฤติกรรมในรูปแบบที่ดีทั้งหมด เช่น กตัญญู รักครอบครัว ยึดมั่นในศีลธรรม ยึดมั่นในความรัก เสียสละ เป็นต้น ส่วนตัวละครที่ไม่ดีนั้นจะมีลักษณะตรงกันข้ามหรือมีลักษณะในทางที่ไม่ดี เช่น เห็นแก่ตัว ตี้อารมณ์ เอาแต่ใจ ไม่เสียสละ ผูกใจเจ็บ เป็นต้น ซึ่งผู้แต่งส่วนใหญ่มักจะสร้างตัวละครผู้หญิงเหนือที่เป็นตัวละครที่ดีมากกว่าตัวละครที่ไม่ดี ซึ่งเป็นทรรศนะแฝงของผู้แต่งที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงการประพฤติปฏิบัติตัวในแบบอย่างที่ดี และการทำดีของตัวละคร นวนิยายบางเรื่องที่มีตัวละครเอกสองตัว ผู้แต่งจะเสนอให้ตัวละครฝ่ายดีเสียสละหรือไม่คิดจะสู้ตัวละครที่ไม่ดี แต่ในตอนสุดท้ายตัวละครที่ไม่ดีก็จะมีการสำนึกในความผิดของตน และได้กลับตัวเป็นคนดีในที่สุด นอกจากนั้นผู้แต่งได้แสดงทัศนะด้านความรักของผู้หญิงเหนือไว้ว่า ผู้หญิงเหนือส่วนหนึ่งให้ความสำคัญกับความรัก คือรักเดียวใจเดียว เมื่อต้องผิดหวังก็ไม่คิดสิ้นใจโดยการฆ่าตัวตายอย่างตัวละครเอกในสมัยก่อน เช่น ในบทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้าที่เครือฟ้า และบัวบานสาวเหนือที่ผิดหวังจากผู้ชายกรุงเทพฯ ได้ตัดสินใจจบชีวิตเพราะผิดหวังในเรื่องความรัก แต่ในนวนิยายทั้งสามช่วงจะเห็นได้ว่า ผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นว่า แม้ผู้หญิงเหนือจะผิดหวังในเรื่องความรัก แต่การฆ่าตัวตายก็ไม่ได้เป็นทางออกที่ดี และผู้ชายกรุงเทพฯ ก็ไม่ได้เป็นผู้ชายที่เลวทรามหรือเป็นผู้ชายที่หลอกลวงแต่อย่างใด ผู้แต่งได้สื่อให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงเหนือต้องการฆ่าตัวตาย ผู้ที่คอยช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจจนกระทั่งพวกเธอเหล่านั้นเปลี่ยนใจหันกลับมาต่อสู้กับชะตากรรม คือผู้ชายทั้งสิ้น ในท้ายที่สุดแสดงให้เห็นว่าผู้ชายกรุงเทพฯ เป็นผู้ชายที่รักเดียวใจเดียว และยึดมั่นในความรักเช่นเดียวกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยาย สามารถแบ่งประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเหนือแบ่งออกเป็น 6 ประเด็น คือ

1.1 สถานภาพและบทบาทของหญิงโสดจากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงโสดควรวางตัวอย่างเหมาะสมกับเพศตรงข้าม เพราะการวางตัวได้อย่างเหมาะสมก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปในอนาคตของผู้หญิงในด้านการเลือกคู่ครอง ผู้หญิงโสดไม่ควรไปกับผู้ชายแปลกหน้าเพียงสองต่อสอง ถึงแม้จะมีผู้ใหญ่รับรู้แต่ก็เป็นการไม่สมควรและไม่ปลอดภัย ผู้หญิงโสดไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส เพราะอาจทำให้ตั้งครรภ์ก่อนสมรส หรือทำให้ครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียง และผู้หญิงโสดไม่ควรบอกความในใจแก่ผู้ชาย ไม่ว่าจะรักหรือพอใจในผู้ชายคนนั้นแค่ไหนก็ตาม เพราะเป็นสิ่งที่ไม่สมควร ผู้หญิงโสดควรวางตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทของตน เพราะถ้าปล่อยตัวในเรื่องการคบเพศตรงข้ามก็จะเป็นที่ครหานินทาจากคนในสังคมได้

1.2 สถานภาพและบทบาทของบุตรสาวจากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงที่เป็นบุตรสาวจะได้รับการเลี้ยงดูจากบิดา มารดา หรือญาติ เรื่องการบ้านการเรือน เมื่อมีสามีจะได้เป็นภรรยาที่ดี และยังสามารถศึกษาที่เหมาะสม ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพต่อไปในภายหน้า และเป็นที่ยอมรับในสังคม อย่างไรก็ตาม ผู้เป็นบุตรสาวจะต้องมีความกตัญญูรู้คุณและเชื่อฟังผู้เป็นบิดามารดา แม้จะมีความพอใจหรือไม่พอใจก็ตาม

1.3 สถานภาพและบทบาทของภรรยาจากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงเมื่อได้เข้าพิธีสมรสแล้ว

สถานภาพและบทบาทของการเป็นภรรยาจะเริ่มดีขึ้น ไม่ว่าจะยินยอมพร้อมใจกับการสมรสนั้นหรือไม่ก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่าสถานภาพและบทบาทของภรรยาเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ที่ผู้หญิงทุกคนพึงทำ ซึ่งเป็นโอกาสพัฒนาเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์ ผู้หญิงที่อยู่ในสถานภาพและบทบาทของภรรยาควรยกย่องและปกป้องเกียรติของสามี ดูแลงานบ้านงานเรือน เช่น การทำอาหาร การทำบัญชี รายรับรายจ่ายประจำวัน การดูแลเครื่องแต่งกายของสามีให้สะอาดเรียบร้อย เป็นต้น นอกจากนี้ผู้หญิงในสถานภาพและบทบาทของภรรยาต้องรักและซื่อสัตย์ต่อสามี ถึงแม้การกระทำของสามีจะทำให้ไม่พอใจก็ตาม ควรอดทนและให้อภัยเมื่อสามีนอกใจ เพราะผู้ชายบางคนนิยมมีภรรยาหลายคน ผู้ชายบางคนมีภรรยาน้อยแบบเปิดเผยให้ภรรยาหลวงรับรู้ แต่บางคนไม่เปิดเผย ผู้เป็นภรรยาหลวงจึงต้องวางตัวและปฏิบัติตัวให้เหมาะสมเพื่อให้อีกฝ่ายเกรงใจ และควรจะทำเพื่อแก่ภรรยาน้อยและบุตรด้วย

1.4 สถานภาพและบทบาทของมารดาจากการศึกษาพบว่า สถานภาพและบทบาทของมารดาเป็นสถานภาพและบทบาทที่สำคัญในการเลี้ยงดูและอบรมบุตรหรือธิดาให้เติบโตขึ้นมาเป็นคนดีของสังคม คอยให้คำปรึกษา ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตรและธิดา ซึ่งผู้เป็นมารดาจะต้องดูแลบุตรตั้งแต่ออยู่ในครรภ์ ซึ่งการตั้งครรภ์นั้นมีทั้งการตั้งครรภ์ด้วยความพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ จากการศึกษพบว่า ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์แบบพึงประสงค์มี 2 กรณีคือ ตั้งครรภ์เพราะต้องการเลี้ยงดูบุตรอย่างแท้จริง และตั้งครรภ์เพราะต้องการใช้ประโยชน์ในตัวบุตร ส่วนการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ผู้เป็นมารดาส่วนหนึ่งจะเก็บบุตรในครรภ์ไว้

โดยไม่ทำแท้ง เพราะคิดว่าบุตรเกิดมาด้วยความรัก แต่ มารดาอีกส่วนหนึ่งจะทำแท้ง เพราะคิดว่าถ้าบุตร คลอดออกมาจะเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต

1.5 สถานภาพและบทบาทของพี่สาว - น้องสาว จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่อยู่ในสถานภาพและ บทบาทของพี่สาว ควรให้ความรักแก่ผู้เป็นน้อง ให้ อกภัยเมื่อน้องทำผิด คอยดูแลสั่งสอนและประพฤติดน เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ น้อง ส่วนผู้ที่อยู่ในสถานภาพ และบทบาทของน้องสาว ควรให้ความรักและเคารพ และเชื่อฟังผู้เป็นที่พี่ในเรื่องที่ต้งาม

1.6 สถานภาพและบทบาทของสะใภ้ จากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงเหนือที่อยู่ในสถานภาพ และบทบาทของสะใภ้จะต้องรักและเคารพต่อบิดา มารดา และญาติพี่น้องของสามีเสมือน บิดา มารดา และญาติของตนเอง และต้องปรับตัวให้เข้ากับ ครอบครัวของสามีให้ได้

2. ค่านิยม

2.1 ค่านิยมเกี่ยวกับการประกวด นางงาม จากการศึกษาพบว่า ผู้แต่งได้แสดงทัศนะผ่าน ตัวละครผู้หญิงเหนือว่า ผู้หญิงเหนือบางคนเข้า ประกวดนางงามเพราะความไม่รู้ ด้วยความไม่เต็มใจ เพราะถูกผู้ใหญ่ที่นับถือทาบทามให้ประกวด และ ประกวดเพราะต้องการหนีไปจากชีวิตความเป็นอยู่ แบบเดิม ผู้หญิงเหนือเริ่มมีความคิดที่จะประกวด นางงามมากขึ้น นอกจากนี้ผู้แต่งยังแสดงทัศนะผู้หญิง เหนือที่ประกวดนอกจากเพื่อประชันความสวยแล้ว ตำแหน่งนางงามยังเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเธอเหล่านั้นมี ชื่อเสียงและมีหน้ามีตาในสังคม ซึ่งทำให้เธอมีรายได้ จากการประกวดและการโชว์ตัว อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่จะ ได้เป็นนักแสดง หรือมีโอกาสได้สมรสกับผู้ชายที่มี

ตำแหน่งที่ดีในสังคม การประกวดนางงามจึงเหมือน เป็นการยกระดับของตัวเองอีกทางหนึ่งด้วย

2.2 ค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ อาชีพของผู้หญิง เหนือที่ปรากฏในนวนิยายมี 3 อาชีพ ได้แก่

2.2.1 อาชีพขายบริการทางเพศ จาก การศึกษาพบว่า ผู้แต่งได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับค่านิยม ในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศว่า เป็น อาชีพที่ผู้หญิงเหนือส่วนใหญ่กระทำเพราะความไม่รู้ หรือไม่เต็มใจ เพราะถูกบิดามารดาขายให้กับนายหน้า เพราะบิดามารดาต้องการให้บุตรสาวมีชีวิตความเป็น อยู่ที่สุขสบาย และเห็นว่าการขายบุตรสาวเป็น ทางหนึ่ง ที่ทำให้รายได้ในครอบครัวเพิ่มขึ้น ผู้หญิง เหนือที่ถูกขายจึงต้องเดินทางมาขายบริการทางเพศ ด้วยความไม่เต็มใจ เพื่อเป็นการใช้หนี้แก่ผู้ที่ซื้อตัวเธอ มา เมื่อเห็นว่าอาชีพขายบริการทางเพศให้ ผลตอบแทนในราคาที่ดี ได้แต่งกายงดงาม และมีเงิน สังกลับไปให้บิดาและมารดาได้ใช้จ่าย ทำให้ผู้หญิง เหนือหลายคนไม่คิดที่จะเลิกทำอาชีพนี้ จึงกลายเป็น ค่านิยมอย่างหนึ่งของผู้หญิงเหนือไปโดยปริยาย ผู้หญิง เหนืออีกส่วนหนึ่งต่อต้านการขายบริการทางเพศ ด้วย เห็นว่าเป็นอาชีพที่น่ารังเกียจ เพราะต้องนำตัวเข้าแลก เพื่อที่จะได้เงินมา จึงเกิดการต่อต้านและสั่งสอนไม่ให้ บุตรหลานทำอาชีพขายบริการทางเพศ ถึงแม้อาชีพ ขายบริการทางเพศจะเป็นอาชีพที่น่ารังเกียจ และ ภาคเหนือถูกมองว่าผู้หญิงขายบริการทางเพศมาก ที่สุด เพราะเห็นว่าเป็นผู้หญิงที่สวย ชื่อ ห้าวอ่อน จึงถูก ล่อลวงได้ง่าย ซึ่งในปัจจุบันคนสังคมชนบททาง ภาคเหนือได้รับการศึกษามากขึ้น ทำให้การขาย บุตรสาวลดน้อยลงหรืออาจจะไม่มีหลงเหลืออยู่ และมี อาชีพใหม่ๆ เข้ามาในภาคเหนือมากกว่าแต่ก่อนซึ่งมี แต่อาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และทอผ้า ทำให้

ผู้หญิงเหนือหันมาประกอบอาชีพที่ดีกว่าการขายบริการทางเพศอย่างไรในสมัยก่อนด้วย

2.2.2 อาชีพหมอดำแย จากการศึกษาค้นพบว่าผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและความสำคัญของอาชีพหมอดำแยในชนบทภาคเหนือว่า ในสมัยก่อนยังมีการทำคลอดโดยหมอดำแย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้านที่ผู้หญิงเหนือบางคนได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษฝ่ายหญิง โดยเฉพาะ อาชีพหมอดำแยจึงเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องอาชีพหนึ่ง เพราะชาวเหนือถือว่าเป็นอาชีพที่ได้ช่วยชีวิตมารดาและเด็กจากการคลอดให้ปลอดภัย แต่ในปัจจุบันนี้อาชีพหมอดำแยได้สูญหายไปจากสังคมชนบท เพราะโรงพยาบาลเป็นศูนย์กลางในการรักษาพยาบาล ประชาชนจึงนิยมไปคลอดบุตรที่นั่น อีกทั้งโรงพยาบาลยังมียาและเครื่องมือที่ทันสมัย มารดาและเด็กจึงมีความปลอดภัยมากกว่าการทำคลอดโดยหมอดำแย

2.2.3 อาชีพทอผ้า จากการศึกษาค้นพบว่าผู้แต่งได้สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทอผ้าว่า อาชีพทอผ้าเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องงานอุตสาหกรรมในครัวเรือน เพราะจะต้องทอไว้ใส่เอง และส่วนหนึ่งจะนำออกขาย ผ้าทอของชาวเหนือในแต่ละชุมชน อาจมีลวดลายและการใช้สีที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชุมชน และการทอผ้าผู้หญิงเหนือได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษผู้หญิงให้แก่บุตรหลานที่เป็นผู้หญิงเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้ผู้หญิงสาวส่วนใหญ่ในชนบทจะนิยมประกอบอาชีพอื่นมากกว่าการทอผ้า เพราะการทอผ้าจะต้องใช้ระยะเวลาทอนาน และต้องมีความอดทน ผู้หญิงเหนือบางคนเห็นว่าการทอผ้าแต่ละผืนใช้เวลานาน และการจำหน่ายก็เป็นไปได้ยาก

ถึงแม้จะได้ราคาสูงก็ตาม ผู้หญิงเหนือจึงหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นที่ประหยัดเวลาและได้รับค่าตอบแทนที่ดีกว่ารายได้จากการทอผ้าซึ่งมีความไม่แน่นอน และในปัจจุบันนี้การแต่งกายของผู้หญิงเหนือเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้หญิงเหนือหันมานิยมสวมใส่เสื้อผ้าสำเร็จรูปกันมากขึ้น เพราะหาซื้อได้ง่ายและราคาถูกกว่าผ้าทอหนึ่งผืนที่ต้องนำไปตัดเย็บเอง

3. ค่านิยมเกี่ยวกับการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี

3.1 ค่านิยมเกี่ยวกับการจัดการต้อนรับแขกโดยเมี่ยง บุหรี่ และหมาก จากการศึกษาค้นพบว่าผู้หญิงเหนือนิยมทำเมี่ยง บุหรี่ และหมากเก็บไว้ติดบ้านเสมอ ส่วนหนึ่งเก็บเอาไว้ใช้และบริโภคเอง และอีกส่วนหนึ่งจะนำออกมารับแขกที่มาเยี่ยมเยียน ส่วนใหญ่ชาวเหนือจะนิยมบริโภคเมี่ยงเค็ม คือ การนำใบเมี่ยงคลุกเคล้ากับน้ำส้มสายชู ให้มีรสชาติกลมกล่อมตามใจชอบ เวลากินก็หยิบเกลือเม็ดผสมเข้าไปเพื่อให้มีรสเค็มปะแล่มๆ และเมี่ยงหวาน คือการนำใบเมี่ยงมาคลุกเคล้ากับน้ำส้มสายชูผสมน้ำตาลทรายขาว มะพร้าวคั่ว และถั่วลิสง เพื่อให้ออกรสหวาน จึงกลายเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่ผู้หญิงเหนือนิยมปฏิบัติสืบทอดกันมา

3.2 ค่านิยมการนับถือผีของผู้หญิงเหนือ ผีที่เกี่ยวข้องอยู่ในวิถีชีวิตของชาวเหนือมีจำนวนมาก และมีผีจำนวนมากหนึ่งเช่นผีบรรพบุรุษหรือที่เรียกกันว่าผีปู่ย่าซึ่งเป็นผีหรือวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นผีประจำตระกูลที่มีการนับถืออยู่ในวงศ์ญาติเดียวกัน โดยจะมีบทบาทและหน้าที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ ทำให้มีการแก้ไขปัญหาหรือยุติข้อขัดแย้งในหมู่เครือญาติได้ การนับถือผีปู่ย่าจะมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการสืบทอด

เชื้อสายและการนับถือเครือญาติเรียกว่าเป็นกลุ่มผีเดียวกัน ซึ่งเป็นการสืบทอดทางสายมารดาสู่บุตรสาว ดังนั้นการนับถือผีปู่ย่าจะมีการถ่ายทอดผ่านทางผู้หญิงเท่านั้น และเป็นค่านิยมที่ผู้หญิงเหนือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมของชาวเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการควบคุมทางจริยธรรมและพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงอีกอย่างหนึ่งด้วย

3.3 การผัดผี จากการศึกษาพบว่า ผู้แต่งได้แสดงทัศนคติเรื่องค่านิยมเรื่องการผัดผีว่าผู้หญิงเหนือให้ความเคารพนับถือต่อผีบรรพบุรุษ เพราะเชื่อว่าผีบรรพบุรุษคอยดูแล ปกป้องคุ้มครองบุตรหลาน เมื่อบุตรหลานทำผิดผีบรรพบุรุษจะไม่พอใจ และดลบันดาลให้คนในบ้านเจ็บป่วยและพบเจอแต่เรื่องที่ไม่ดี ทำให้ผู้หญิงเหนือระวังเรื่องการถูกเนื้อต้องตัวผู้ชายเป็นพิเศษ เมื่อมีการถูกเนื้อต้องตัว ผู้ชายจะต้องขอขมาต่อผีบรรพบุรุษของผู้หญิง โดยการเลี้ยงผีบรรพบุรุษของผู้หญิง จึงทำให้ครอบครัวของผู้หญิงกลับมาเป็นปกติในที่สุด

4. ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการสมรส จากการศึกษาพบว่า ผู้แต่งได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองผ่านตัวละครเอกหญิงเหนือว่า ส่วนหนึ่งจะเลือกคู่ครองที่ฐานะทางเศรษฐกิจและตำแหน่งหน้าที่ของผู้ชาย เลือกเพราะวัยที่สมควรจะสมรส เลือกคู่ครองเพราะหลงใหลในหน้าตา และเลือกสมรสเพราะตามใจบิดามารดาและตอบแทนผู้มีพระคุณมากกว่าเลือกคู่ครองเพราะความรัก

5. ค่านิยมเกี่ยวกับด้านภาษา จากการศึกษาพบว่า ผู้แต่งต้องการสะท้อนให้เห็นว่าภาษาถิ่นมีความสำคัญต่อคนในพื้นที่ภาคเหนือ และผู้แต่งยังแสดงทัศนคติผ่านตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้หญิงเหนือว่าภาษาถิ่นยังเป็นภาษาที่ผู้หญิงเหนือยังนิยมใช้กันอยู่

ทั่วไป แต่เมื่อนำมาใช้พูดที่กรุงเทพฯ ได้รับการดูถูกว่าเป็นภาษาลาว ผู้แต่งจึงต้องการสะท้อนให้เห็นถึงความภาคภูมิใจและต้องการแก้ไขความเข้าใจผิด ผู้หญิงเหนือมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตัวเอง แต่ยังไม่ได้รับการดูถูกจากคนกรุงเทพฯ ว่าเป็นภาษาลาว เนื่องจากความเข้าใจผิดจากหลายสาเหตุ เช่น ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งมีการกล่าวถึงเจ้าเมืองล้านนาและเจ้าเมืองล้านช้างว่าเป็นลาว เมื่อคนที่ได้อ่านจึงเกิดความเข้าใจผิดว่าล้านนาและล้านช้างเป็นคนลาวเหมือนคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย หรือคนลาวที่อยู่ในเวียงจันทน์ เป็นต้น ภาษาพูดของชาวเหนือมีหลายสำเนียง เพราะในภาคเหนือมีหลายชนเผ่า ดังนั้นการออกเสียงของแต่ละชนเผ่าย่อมแตกต่างกัน นอกจากนั้นชาวเหนือยังสามารถพูดภาษากลางได้ดีเหมือนที่คนภาคกลางพูดกันด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้หญิงเหนือทำให้เห็นลักษณะเฉพาะในด้านลักษณะทางกายภาพและลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครผู้หญิงเหนือ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า

ผู้แต่งเน้นในด้านลักษณะทางกายภาพของตัวละครเอกในเรื่องเกี่ยวกับความสวย โดยเฉพาะเรื่องผิวพรรณของผู้หญิงเหนือที่ผู้แต่งมีความเห็นตรงกันว่ามีความสวยงามผุดผ่อง ส่วนในด้านลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ผู้แต่งจะเน้นให้เห็นถึงความใสซื่อบริสุทธิ์ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ทันคน มองโลกในแง่ดี หัวอ่อน โดยเฉพาะนวนิยายในช่วงปี พ.ศ. 2493 – 2516 ส่วนนวนิยายในยุคต่อมาผู้แต่งจะเน้นถึงความรู้สึกทางด้านอารมณ์

ของตัวละครมากขึ้น คือตัวละครมีความต้องการทางเพศ ไม่รักนวลสงวนตัว ไม่ยึดมั่นในความรัก ซึ่งเป็นความรู้สึกทางด้านอารมณ์ที่แฝงอยู่ในชีวิตจริงของมนุษย์ และมีอยู่จริงในสภาพสังคม เพราะไม่เพียงแต่ผู้ชายเท่านั้นที่ต้องการมีภรรยาน้อย ผู้หญิงก็มีความรู้สึกเช่นเดียวกับผู้ชายที่มีความรู้สึกและความพึงพอใจต่อเพศตรงข้าม แต่ผู้หญิงไม่สามารถแสดงออกมาได้อย่างที่ผู้ชายกระทำ เพราะค่านิยมและกรอบประเพณีที่เป็นเสมือนข้อห้ามที่ผู้หญิงไม่ควรปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือ ทำให้เห็นลักษณะเฉพาะของสภาพสังคมในด้านต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในด้านต่างๆ คือ ค่านิยมด้านการประกวดนางงามอาชีพ ค่านิยมด้านอาชีพ ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีคือการนับถือผีและการผีผี ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการสมรส และค่านิยมด้านภาษา ส่วนในด้านสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเหนือ โดยเฉพาะสถานภาพและบทบาทของภรรยาที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอถึงหน้าที่ของภรรยาที่ดีที่พึงปฏิบัติต่อสามี การนำเสนอถึงสิทธิที่ภรรยาหลงควรได้รับในกรณีที่มีภรรยาน้อย หรือแม้แต่การลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องสิทธิของตนเองที่ต้องตกเป็นภรรยาทาสของสามี หรือเป็นเพียงช่างเท้าหลังที่ต้องคอยก้าวตามสามีอยู่ตลอดเวลา ผู้แต่งยังแฝงทัศนคติเกี่ยวกับการยึดมั่นในศักดิ์ศรีของผู้หญิง เพราะผู้หญิงเริ่มแสดงออกในการคบหาหรือต้องการเป็นภรรยาน้อยเพียงเพราะต้องการมีหน้ามีตาในสังคม ผู้หญิงจึงยอมแลกด้วยร่างกาย เงินทอง ให้แก่ผู้ชายที่คิดว่าจะสามารถให้สิ่งเหล่านั้นได้ อีกทั้งผู้แต่งยังแฝงทัศนคติเกี่ยวกับการรักถิ่นกำเนิด และสื่อให้เห็นว่าคนเหนือถูกดูถูกว่าเป็นคน

ลาวเพราะกินปลาข้าว พุดภาษาลาว และผู้หญิงเหนือเป็นผู้หญิงใจง่าย ไม่รักนวลสงวนตัว ผู้แต่งจึงพยายามเขียนเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดโดยเฉพาะกับคนกรุงเทพฯ ให้เข้าใจเกี่ยวกับผู้หญิงเหนือเสียใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้หญิงเหนือ และภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือในนวนิยายไทย ผู้วิจัยพบว่า การวิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงและภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวละครผู้หญิงเหนือ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาต่อไปคือ

1. ศึกษาวิเคราะห์ตัวละครเอกชายที่เป็นชาวเหนือ ในด้านลักษณะทางกายภาพและลักษณะนิสัย และพฤติกรรม
2. ศึกษาสถานภาพและบทบาทของผู้ชายในด้านต่างๆ
3. ศึกษาแนวคิดของผู้แต่งที่แฝงอยู่ในนวนิยาย
4. ศึกษาวิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงที่เป็นคนภาคกลาง เพื่อเปรียบเทียบว่าผู้หญิงภาคกลางมีความเหมือนหรือแตกต่างจากผู้หญิงเหนืออย่างไร โดยการศึกษาจากลักษณะทางกายภาพ ลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของตัวละคร

บรรณานุกรม

ภัคดีกุล รัตนา. (2543). ภาพลักษณ์ “ผู้หญิงเหนือ” ตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 25 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 26. ปริญญาโทศิลปศาสตร

มหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์). เชียงใหม่:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Trisilpa Boonkhachorn . (2007, January -
June). **Sriburapha's Angels: The
Development of Female Images in
Sriburapha's Novels.** Thai – Thi
Literature. 1(3) : 85 – 86. Bangkok:
Chulalongkorn University.

การเปรียบเทียบองค์ประกอบและภาพสะท้อนทางสังคม เพื่อศึกษาการแปลงนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายสู่ละครโทรทัศน์

THE COMPARISON OF STRUCTURE AND SOCIAL REFLECTION FOR STUDYING THE TRANSFORMATION “MALISAMCHAI” TO TELEVISION DRAMA

นิตยา มุลปินใจ¹

Nittaya Munpinchai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบของนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายกับละครโทรทัศน์ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 กับบทสังเคราะห์ที่ได้จากการรับชมละครโทรทัศน์ เปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมจากนวนิยาย และเพื่อศึกษากลวิธีการแปลงนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์ จากการศึกษาพบว่า 1) ละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงจากนวนิยาย มีความแตกต่างจากนวนิยาย ในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านโครงเรื่อง พบว่า กลวิธีการนำเสนอที่ยืดโครงเรื่องตามนวนิยายต้นฉบับ และเพิ่มเติม ตัดตอนเนื้อหาในบางส่วน เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความยาวเหมาะสมกับการนำเสนอละคร ด้านตัวละคร และลักษณะนิสัยตัวละคร พบว่า ละครโทรทัศน์มีกลวิธีการนำเสนอให้ตัวละครน่าสนใจ โดยการเพิ่มเติมบทพูดของตัวละครเพื่อให้สื่อถึงลักษณะนิสัยของตัวละครแต่ละตัวได้อย่างชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย ด้านฉาก พบว่า ในการนำเสนอฉากที่ดัดแปลงจากนวนิยายต้นฉบับ ผู้สร้างละครเลือกใช้สถานที่ที่คล้ายเคียงในการเสนอเนื้อหาของเรื่องโดยไม่ทำให้บทประพันธ์เปลี่ยน ด้านบทสนทนา พบว่า ความแตกต่างระหว่างบทสนทนาในนวนิยายกับละครโทรทัศน์ที่ต่างกันคือ มีการเพิ่มบทสนทนาของตัวละคร เพื่อใช้สื่อถึงบุคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละครให้ชัดเจนมากที่สุด ด้านกลวิธี พบว่า กลวิธีการดำเนินเรื่องจะมีบทสนทนาเข้ามาช่วยในการดำเนินเรื่อง เพราะการเล่าเรื่องผ่านบทสนทนาของตัวละครทำให้เนื้อเรื่องสนใจน่าติดตาม 2) ความแตกต่างของละครโทรทัศน์กับนวนิยาย อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการนำเสนอ ทำให้ละครโทรทัศน์ถูกดัดแปลงเพื่อให้เนื้อเรื่องและตัวละครบางตัวอาจต้องตัดออกไปเพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาในการนำเสนอ 3) การนำเสนอภาพสะท้อนสังคมจากนวนิยาย ละครโทรทัศน์มิได้ดัดแปลงใดใด ยังคงนำเสนอภาพสะท้อนสังคม ตามนวนิยายต้นฉบับ แต่ละครโทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ชมได้ง่ายกว่านวนิยายโดยสื่อผ่านบทสนทนาของตัวละคร ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏ คือ สภาพสังคม ได้แก่ ลักษณะครอบครัว การเลือกคู่ครอง การแต่งกาย ความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเวรกรรม ความเชื่อเรื่องการคลอดบุตร ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่ ค่านิยม ได้แก่ การศึกษา การมีภรรยาน้อย

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบองค์ประกอบ, ภาพสะท้อนสังคม, การแปลงนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์

¹ อาจารย์ประจำสาขาภาษาไทยและการสื่อสารทางธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Abstract

This research aimed to compare the composition of novel, Ma Lai Sam Chai, to television drama broadcasting on Channel 5 and synthetic dialogue including the reflection for understanding the transforming method of novel to television drama. Finding found that 1) Television drama transforming from novel differentiated from novel like following Plot found that presenting techniques is followed to novel but expand and delete some content for the appropriation. Character and habit found that television drama has an interesting method for presenting characters by adding the dialogue. Setting found that setting was adapted to a proper location in Television drama nothing affected the novel. Dialogue found that the difference of novel and television drama was added dialogue for presenting personality and habit of characters. Method found that the developing method had a dialogue and conversation for interesting and suspense. 2) The difference of television drama and novel would come from period of showing characters because of character adaptation so some character was added or deleted for appropriation. 3) The novel reflection was not changed and the television drama can be accessed easier than novel. Reflections appeared were family, lover selection, beliefs. Beliefs were good-bad behaviors, giving birth, supernatural, soul mate. Values were education, second wife.

Keyword: The Comparison of structure, social reflection, the transformation to television drama

บทนำ

คอนสแตนติน สตานิสลาฟสกี ผู้กำกับชาวรัสเซีย กล่าวว่า ละคร คือศิลปะของการสะท้อนชีวิต การละครสร้างขึ้นโดยพลังมนุษย์และสะท้อนให้เห็นพลังของมนุษย์โดยผ่านละครนั้น (ถกสังคัมผ่านฉากละคร. 2539 : 5) เนื้อหาของละครโทรทัศน์ในปัจจุบันผู้สร้างได้ดัดแปลงจากบทประพันธ์ที่มีผู้เขียนไว้ อรุโณทัย ภาณุพันธ์ (แวนชว 2539 : 48) กรรมการบริษัท บรอดคาสต์ ไทยเทเลวิชั่น จำกัด

ในฐานะผู้จัดละครท่านหนึ่ง ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับปัญหาและข้อจำกัดในการผลิตละครว่า “ในการจัดทำละครนั้น ความถูกต้องกับความถูกต้องจะไปด้วยกันไม่ได้ สารระมากไปคนก็ไม่ชอบ ปัญหาต่างๆ ก็มีมาก ผู้จัดเยอะ การแข่งขันมีสูงมีทั้งการแบ่งบทประพันธ์ แบ่งตัวแสดงและผู้กำกับการแสดง ที่มีคุณภาพก็มักจะเป็นผู้กำกับละครหน้าเดิมๆ ผู้กำกับรุ่นใหม่กลับไม่ค่อยมี และผู้จัดเองก็ไม่กล้าเสี่ยงจ้างผู้กำกับละครหน้าใหม่สักเท่าไรหรอกแล้วเขาไม่ได้อย่างที่เรารต้องการ” ด้วยเหตุนี้ผู้จัดละครส่วนใหญ่จึงมักแก้ปัญหาโดยการเลือก

เรื่องที่ตรงกับความต้องการของตลาดคนดู ซึ่งเรื่องที่ได้รับ ความสนใจจากคนดูส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นเรื่อง ที่นำมาจากนวนิยายทั้งสิ้น

ทั้งนี้ในนวนิยายนอกจากจะให้ความบันเทิงใจ แก่ผู้อ่านแล้วยังสะท้อนสภาพสังคม วัฒนธรรม หรือ ชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละยุคแต่ละสมัยผ่านการเล่า เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ในนวนิยาย การที่นวนิยาย จะได้ถูกหยิบยกมาเป็นละครโทรทัศน์นั้นไม่ใช่ว่าละคร ทุกเรื่องสามารถนำมาทำเป็นละครโทรทัศน์ได้ และนวนิยายเรื่องมาลัยสามชายเป็นนวนิยายเรื่องหนึ่งที่มี ผู้นำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ อันเป็นประพันธ์ของ ว.วินิจฉัยกุล เคยตีพิมพ์ในนิตยสารพลอยแถมเพชร ได้ ถูกนำมาแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์โดย ปรานม ประมูล เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 จากคำโปรยปกหลังของนวนิยายมาลัยสามชาย ว่า ในเนื้อหาสะท้อนถึงสังคม ถ้าพิจารณาตามเนื้อ เรื่องมาลัยสามชายเป็น นวนิยายของสตรีที่มีชีวิตยืน ยาวถึง 5 แผ่นดิน ผู้มีความดี และความงาม บริสุทธิ์ ดุจมาลัย แต่โชคชะตานำพาให้ต้องผ่านการมีคู่ครอง ถึงสามครั้ง กับชายที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันถึงสาม ชาย ตลอดเวลา ถึงแม้จะผ่านมาถึงสามชาย อันเป็น พฤติกรรมที่ไม่ยอมรับ ในสังคมยุคนั้น แต่ผู้ประพันธ์ ได้นำเสนอมุมมองใหม่ ว่าคุณค่าของสตรีอยู่ที่การ ครองตน แม้จะแต่งงานหลายครั้งก็ไม่ลดทอนคุณค่า ทางความคิด และอารมณ์ไปตามเงื่อนไขที่ประสบ ภาระของเนื้อเรื่องชี้ให้เห็นว่าความไม่ระมัดระวังใน การดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม จะทำ ให้บุคคลนั้นมีแต่ความตกต่ำ ตรงกันข้ามกับผู้ที่ดำรง ตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม มีความซื่อตรง ก็จะมี ความสุข และผ่านพ้นอุปสรรคได้ในที่สุด ผู้ประพันธ์มี ศิลปะในการสอดแทรกรายละเอียดของสังคม วัฒนธรรมในอดีต เข้ากับเรื่องราวของตัวละครได้อย่าง

แนบเนียน และชวนติดตาม มาลัยสามชายจึงเป็นบท ประพันธ์ที่ทรงคุณค่า มีลีลาภาษาที่งดงาม มีศิลปะใน การใช้ ภาษา ตลอดจนคุณค่าสาระของเรื่อง ผู้ประพันธ์สามารถสร้างบทสนทนาระหว่างตัวละครได้ เหมาะสมกับบุคลิก กาลเทศะ และสถานภาพทาง สังคม ทำให้ นวนิยายเรื่องนี้ได้รับรางวัลดีเด่นหนังสือ นวนิยาย ในการประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2551 นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่านวนิยายเรื่องนี้มีความ เด่นด้านองค์ประกอบของ นวนิยายอีกทั้งในเนื้อเรื่อง ยังสะท้อนภาพสังคม ในช่วงระยะเวลาที่ตัวละคร มีชีวิตอยู่ถึง 5 แผ่นดิน

ด้วยเหตุนี้จึงได้ศึกษาเปรียบเทียบ องค์ประกอบ และภาพสะท้อนทางสังคมเพื่อศึกษา การแปลง นวนิยายเรื่องมาลัยสามชายสู่ละคร โทรทัศน์ โดยเปรียบเทียบนวนิยายเรื่องมาลัยสามชาย บทประพันธ์ของ ว.วินิจฉัยกุล กับละครโทรทัศน์ ที่นำเสนอทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 จะทำ ให้ทราบถึงองค์ประกอบของนวนิยาย และสะท้อน ภาพสังคม ที่สื่อให้ผู้อ่านและผู้ชม เห็นภาพใดบ้าง นอกจากนั้นยังได้ทราบกลวิธีในการแปลงบทละคร โทรทัศน์จากวรรณกรรม ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร บ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับครูผู้สอน ในการนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนว่าด้วย วรรณคดี และวรรณกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบองค์ประกอบของนวนิยาย เรื่องมาลัยสามชายกับละครโทรทัศน์ทาง สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 กับบทสังเคราะห์ที่ได้ จากการรับชมละครโทรทัศน์

2. เปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมจากนวนิยาย
3. ศึกษาทฤษฎีในการแปลงนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าของ ว. วิจัยกุล วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยาย รวมถึงการวิเคราะห์ในส่วนขององค์ประกอบของนวนิยาย ดังนี้

เพาวิภา ภมรสถิต (2528) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย” จากผลการวิจัยพบว่า ตลอดช่วงระยะเวลา 19 ปี ละครโทรทัศน์มีความสัมพันธ์และมีบทบาทกับสังคมไทย ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ละครโทรทัศน์เป็นเครื่องมือของผู้ปกครอง ในการสร้างความมั่นคง ในการปกครองประเทศ และสร้างสังคมให้ดีขึ้น ละครโทรทัศน์ถูกใช้เป็นสื่อระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เนื่องจากคุณสมบัติของละคร ประสิทธิภาพของละครโทรทัศน์ และความนิยมที่ประชาชนมีให้กับละคร รัฐบาลจึงเห็นความสำคัญของละครโทรทัศน์ว่า สามารถเป็นตัวแทนในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ให้ประชาชนรับรู้โดยไม่รู้ตัว ในด้าน เศรษฐกิจและสังคม ผู้อุปถัมภ์รายการและผู้ชมมีส่วนกำหนดรูปแบบ และเนื้อหาของละครโทรทัศน์ ภาวะทางเศรษฐกิจมีส่วนกำหนดทิศทาง ในการจัดทำละครของคณะละคร และรสนิยมของคนดู แต่ไม่ว่าละครโทรทัศน์จะมีเนื้อหา และรูปแบบใด จะต้องไม่ขัดกับหลักเกณฑ์ และข้อบังคับของสถานี ละครโทรทัศน์ในช่วง 19 ปีนี้ จึงอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ปกครอง

ประเทศ ซึ่งใช้ละครโทรทัศน์ช่วยชี้แนะสังคม ในด้านศีลธรรมจรรยา ความรักชาติ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยมากกว่าจะช่วยชี้แนะสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ยุรฉัตร บุญสุนิต (2539 : 13) ได้กล่าวถึงนวนิยายเมื่อกลายเป็นละครโทรทัศน์ ไว้ว่า นวนิยายนั้นสื่อสารด้วย “ตัวอักษร” และโทรทัศน์นั้นสื่อสารด้วย “ภาพ” กล่าวคือ ตัวอักษรนั้นสามารถสร้างจินตนาการให้คนอ่านได้หลากหลาย แต่ภาพนั้นจำกัดคนดูให้เห็นเป็นอย่างเดียวกัน เรื่องของการตีความตามตัวอักษร ที่เป็นแก่นเรื่อง ให้กลายมาเป็นภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะไม่ทำให้เนื้อเรื่องกลายเป็นอื่นดังเช่น ผลงานของกฤษณา อโศกสิน ที่จัดเป็นนักเขียนฝีมือเยี่ยม ในเรื่องของการอธิบาย “เนื้อแท้” ของมนุษย์ แล้วก็จะพยายามอย่างยิ่งที่จะให้คนอ่านรู้จัก “เล่ห์” ของตัวละครของตัวเองให้มากที่สุด เข้าถึงความหยาบ และความละเอียดของมนุษย์ด้วยตัวอักษรที่บรรจงเลือกเฟ้นถ้อยคำให้เห็นภาพตัวละครในจินตนาการของคนอ่าน ซึ่งผลงาน ของกฤษณา อโศกสิน ที่เขียนลงเป็นตอนๆ ตามนิตยสารต่างๆ ขณะนี้ ถ้าผู้อ่านติดตามทุกๆ ตอน จะพบว่าหลายๆ ตอนที่ผู้เขียนห่วงว เรื่องไว้ไม่มีความคืบหน้า แต่พยายามเพิ่มสีสัน บรรยากาศ และความคืบคั้นกับตัวละครให้มากขึ้น บางครั้งก็แทรกเป็นบทสนทนาด้วยน้ำเสียงที่แสดงอุปนิสัยของตัวละครผู้พูดชัดเจน คมคาย และน่าฟัง ถ้อยคำเหล่านี้คือ สไตส์เฉพาะตัวของผู้เขียน และกฤษณา อโศกสิน ก็รู้จัก “เสน่ห์” ตรงนี้ของเธอดี เพราะฉะนั้น นวนิยายของเธอเรื่องไหนๆ ก็เหมือนกัน ตัดเสน่ห์ที่ว่าทิ้งไปก็กลายเป็นเรื่องน่าเบื่อเรื่องหนึ่ง เพราะโครงเรื่อง (Plot) ของผู้เขียนนั้นไปเรื่อยๆ ไม่มีจุดเด่น ไม่วางปมปัญหาให้ซับซ้อน

ไม่ต้องการคลี่คลาย คนอ่านจะรู้สึกชื่นชมตรงถ้อยคำ บรรยายของผู้เขียนเป็นสำคัญ

นนทา พฤษพงษ์ (2541) ได้ศึกษาวิเคราะห์ ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยาย ว. วินิจฉัยกุล ผลการศึกษาพบว่า เน้นการศึกษาในด้านกลวิธีการ แนะนำตัวละคร และการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชาย กลวิธีการแนะนำตัวละครของผู้แต่งจะแนะนำจาก พฤติกรรมของตัวละครอื่นมากที่สุด รองลงมาคือ การแนะนำโดยผู้ประพันธ์เป็นผู้บรรยาย และวิธี แนะนำด้วยพฤติกรรมของตัวละครเอง การสร้างตัวละคร ว. วินิจฉัยกุล ให้ความสำคัญกับภูมิหลังของ ตัวละครในด้านชาติตระกูล และการอบรมเลี้ยงดู เป็นหลัก เพื่อแสดงว่าภูมิหลังเป็นส่วนสำคัญในการ หล่อหลอมบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อบุคลิกภายใน และ บุคลิกภายนอก นอกจากนี้ผู้แต่งให้ความสำคัญของการศึกษาเพราะจะทำให้ชีวิตของตัวละครประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว และมีผลต่อสังคมของตัวละครด้วย

ปิยพิมพ์ สมิตติก (2541) ศึกษาลักษณะ การเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างนวนิยายในสี่สิ่งพิมพ์และ ละครโทรทัศน์ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการ เชื่อมโยง ดัดแปลงเนื้อหาระหว่างสื่อนวนิยาย และสื่อ ละครโทรทัศน์ไทยพบว่า มีการเชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่างนวนิยาย และละครโทรทัศน์ เช่น การสร้าง แนวคิดและภาพ การเล่าเรื่อง ตัวละคร และการสร้าง ตัวละคร และรูปแบบโครงสร้างของนวนิยายและ ละครโทรทัศน์ มีลักษณะที่เป็นจุดร่วม และจุด แตกต่าง โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อมโยงเนื้อหา ได้แก่ ธรรมชาติของสื่อ ระบบการสร้างดารา และ ความแตกต่างของประเภทรายการ

เพ็ญจันทร์ มาประชา (2541) ศึกษา วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของ นิเวศน์

กันไทยราษฎร์ พบว่า ภาพสะท้อนสังคมในแต่ละด้าน คือ ด้านครอบครัวสะท้อนภาพครอบครัวที่มีปัญหา ขัดแย้งต่างๆ และครอบครัว ที่มีความรักความเข้าใจ กัน ด้านอาชีพสะท้อนภาพบุคคลในอาชีพต่างๆ เช่น ครู ตำรวจ บุคคลในแวดวงบันเทิง ผู้ขายขายบริการ ด้านความประพฤติของคนในสังคม เช่น พฤติกรรม ของคนในสังคม เช่น พฤติกรรมทางเพศ การดำเนิน ชีวิตแบบนักธุรกิจ ด้านปัญหาสังคม เช่น ปัญหาด้าน การศึกษา ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาความ ยากจน โดย นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ ยังได้แสดงทัศนะ เกี่ยวกับภาพสะท้อนในสังคมแต่ละด้าน ผ่านความคิด ของตัวละคร และน้ำเสียงของผู้เขียนไว้ด้วย ผลจาก การศึกษาพบว่า ผู้เขียนให้ความสำคัญกับเรื่อง ครอบครัวอย่างมาก โดยสะท้อนประเด็นของ ครอบครัวที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้ทุกรูปแบบ นอกจากนี้ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายที่นำมาศึกษา ส่วนมากเป็นการสะท้อนภาพสะท้อนในเมืองหลวง และผู้เขียนมักจะให้ความสำคัญกับผู้หญิงมากกว่า ผู้ชาย

สุรีย์ ทองสมาน (2542) ได้วิเคราะห์ เปรียบเทียบบทละครโทรทัศน์กับนวนิยาย พบว่า บท ละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงจากนวนิยาย มีความแตกต่าง จากนวนิยาย ในส่วนแรก คือ โครงเรื่อง มีกลวิธีในการ นำเสนอโดยยึดโครงเรื่องตามบทประพันธ์เป็นหลัก และเพิ่มเติมเนื้อหาในบางส่วน เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความ ยาวเหมาะสมกับการแสดง โดยเปิดเรื่อง และปิดเรื่อง ตามที่บทประพันธ์กำหนด ส่วนที่สอง คือ ตัวละคร และลักษณะนิสัยตัวละคร มีกลวิธีในการนำเสนอ โดยการเพิ่มเติมตัวละครประกอบให้เนื้อเรื่องมีความ สนุกสนาน และเพิ่มเติมบทบาทให้ตัวละครนำ ด้วยการเน้นให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของตัวละครนั้นๆ ให้ชัดเจน และเข้าใจได้โดยง่าย ส่วนที่สาม คือฉาก

มีกลวิธีในการนำเสนอด้วยการตัดแปลงสถานที่ตามที
บทประพันธ์กำหนดให้เป็นสถานที่ที่สามารถสื่อให้เห็น
ถึงเนื้อหาที่นำเสนอได้โดยไม่ทำให้บทประพันธ์เปลี่ยน
ส่วนสาเหตุที่ทำให้บทละครโทรทัศน์มีความแตกต่าง
จากนวนิยาย อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลัก 3 ประการ
ได้แก่ ผู้แสดง ผู้ชม และระยะในการนำเสนอ ทั้งนี้บท
ละครโทรทัศน์บางเรื่องถูกตัดแปลงเพื่อให้เหมาะสม
กับตัวนักแสดงเป็นหลัก ซึ่งอาจมีเหตุผลมาจากเป็น
นักแสดงที่ได้รับความนิยม โดยมีผู้ชมให้ความสนใจ
และติดตาม ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์จึงจำเป็นต้อง
ยิ่งที่จะต้องตัดแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับการแสดง
ของนักแสดง และเหมาะสมกับระยะเวลาในการ
นำเสนอ โดยไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป และบทละครที่
ตัดแปลงจากนวนิยายส่วนใหญ่ มีแนวคิดเกี่ยวกับ
นวนิยาย แต่บทละครโทรทัศน์สามารถนำเสนอและ
สะท้อนสภาพสังคมปัจจุบันได้ชัดเจน และเข้าถึงผู้ชม
ได้ง่ายกว่านวนิยาย

ภทริยา กัลยานาม (2543) ได้ศึกษา ตำนาน
และศาสนาใน วอต ตรีมส์ เมย์ คัม: การศึกษา
เปรียบเทียบนวนิยายกับภาพยนตร์ โดยมีจุดประสงค์
เพื่อศึกษาการดัดแปลงนวนิยายเรื่อง วอต ตรีมส์ เมย์
คัม เป็นภาพยนตร์ โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบ
ต่างๆ ภายในโครงสร้างการเล่าเรื่องของนวนิยายกับ
ภาพยนตร์ และศึกษาตำนานและศาสนาที่มีอิทธิพล
ต่อนวนิยายกับภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว พบว่า การ
ดัดแปลงนวนิยายเรื่อง วอต ตรีมส์ เมย์ คัม เป็นบท
ภาพยนตร์ทำให้เนื้อเรื่องและแนวคิดหลักของเรื่อง
เปลี่ยนไป ยิ่งไปกว่านั้น ตำนานและศาสนาที่ปรากฏ
ในนวนิยายกับภาพยนตร์มีอิทธิพลต่อแนวคิดหลักของ
เรื่องที่แตกต่างกัน นวนิยายนำเสนอแนวคิดหลัก
เกี่ยวกับชีวิตหลังความตายสัมพันธ์กับความเชื่อทาง

ศาสนา ส่วนภาพยนตร์นำเสนอแนวคิดหลักเรื่องความ
รักหลังความตายที่สัมพันธ์กับตำนาน

พรพิไล ธรรมชูโชติ (2543) ได้ศึกษา
วิเคราะห์นวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เรื่องรัตนโกสินทร์
และสองฝั่งคลอง ผลการวิจัยได้พบว่า ว.วินิจฉัยกุล มี
การสร้างโครงเรื่องเป็นนวนิยายที่ใช้ฉากประวัติศาสตร์
โดยสร้างตัวละครอิงอยู่กับยุคสมัย และเหตุการณ์ตาม
ประวัติศาสตร์ทั้งสองยุค ได้แก่ เรื่องรัตนโกสินทร์เป็น
ประวัติศาสตร์ช่วงต้นรัตนโกสินทร์ และเรื่องสองฝั่ง
คลอง เป็นประวัติศาสตร์ยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 โดย
ให้ตัวละครได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ในยุคสมัยนั้นๆ ส่วนในด้านแก่นเรื่องทั้งสองเรื่องมี
แก่นเรื่องเดียวกันคือ การต่อสู้ชีวิตเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่า
ในการดำเนินเรื่อง มีการสร้างโครงเรื่องย่อย ตัวละคร
ฉาก บรรยากาศ และบทสนทนาเพื่อแก้ปัญหาหรือ
คลี่คลายปมข้อขัดแย้งตามกฎเกณฑ์ หรือวิธีการ
ที่กำหนดมาแล้วจากแก่นเรื่องโดยใช้ข้อมูลทาง
ประวัติศาสตร์มาประกอบ ส่วนการวิเคราะห์ภาพ
สะท้อนสังคม และวัฒนธรรม ว. วินิจฉัยกุล ได้นำ
ความรู้ และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาแสดง
ให้ผู้อ่านได้เห็นสภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของไทย
ในด้านต่างๆ ด้านกลวิธีการใช้ภาษา ว. วินิจฉัยกุล
เขียนนวนิยายทั้งสองเรื่อง โดยใช้โวหารต่างๆ เช่น
บรรยาย พรรณนา เทศนา สาธก อุปมา

ปณณวรรณ วาจาจาม (2548) ได้ศึกษาลีลา
ภาษาในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล จากการศึกษา
พบว่า ลีลาภาษาในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล
มีลักษณะเด่น คือ การใช้คำได้เหมาะสมแก่เนื้อเรื่อง
และตัวละคร โดยใช้คำที่สื่อสารในชีวิตประจำวันของ
สามัญชนทั่วไป การเล่นเสียง การเล่นคำ การซ้ำคำ
การซ้อนคำ การใช้คำเลียนเสียงพูด การใช้คำเลียน
เสียงธรรมชาติ และการใช้คำติดปาก ด้านการใช้

สำนวนโวหารพบว่า นิยมใช้สำนวนไทย สุภาพชิต คำพังเพย การใช้บทเพลงหรือบทกวี การใช้โวหารอุปลักษณ์โวหาร โวหารอดีตพจน์ โวหารปฏิรูปพจน์ และโวหารบุคลาธิษฐาน ด้านการใช้ประโยค พบว่า นิยมใช้ประโยคสั้นที่เป็นประโยคความเดียว และการใช้ประโยคยาวที่เป็นประโยคความรวม หรือประโยคความซ้อน ประโยคที่ใช้มีลักษณะเด่น คือ การตัดบางส่วนของคำในประโยค การเรียบเรียงคำในประโยคสั้น การละบางส่วนของประโยค ด้านการบรรยาย และพรรณนา พบว่า นิยมใช้การบรรยายความ ในการเล่าเรื่องราวของสถานที่ และแสดงภาพวิถีของตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง และการเล่าเรื่องราวของตัวละคร ด้านการพรรณนาความ พบว่า นิยมพรรณนาโดยใช้รายละเอียดในด้านบุคคล สถานที่ และสิ่งต่างๆ พรรณนาโดยให้รายละเอียดในด้านกิริยาอาการของตัวละคร และการพรรณนาโดยให้รายละเอียดในด้านความรู้สึก และสภาพอารมณ์ของตัวละคร

วารางคณา ทวีวรรณ (2552) ได้ศึกษาความขัดแย้งทางสังคมในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งทางสังคม และเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอความขัดแย้งในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล พบว่า ความขัดแย้งทางครอบครัวเกิดขึ้นเพราะสมาชิกในครอบครัวมีความแตกต่างทางความคิด เพศ วัย เป็นความขัดแย้งที่แสดงผ่านปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ทศนคติ บทบาทหน้าที่ การดำเนินชีวิตที่แตกต่าง และการถือตัวเป็นใหญ่ของผู้ชาย ทำให้มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ความขัดแย้งด้านศาสนา เกิดขึ้นจากความรู้สึกภายในระหว่างคนที่มีความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกัน จึงแสดงออกโดยการคัดค้านความเชื่อของศาสนาอื่น ผ่านการแสดงความคิด และพฤติกรรมเพื่อต่อต้านความ

เชื่อ และพิธีกรรมของศาสนาอื่น รวมถึงการทำผิดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความขัดแย้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี เกิดจากการฝ่าฝืนธรรมเนียมประเพณีของสังคม จากคนที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นความขัดแย้งในขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต คือประเพณีการแต่งงาน และการเลือกคู่ครอง ธรรมเนียมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง และความขัดแย้งของคนต่างเชื้อชาติ ที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่ไม่คุ้น ความขัดแย้งด้านการเมืองการปกครอง เกิดจากการต่อสู้ของคนต่างฝ่ายที่มีอุดมการณ์ หรือลัทธินิยมทางการเมืองที่ต่างกัน เพื่อแย่งชิงอำนาจในการปกครอง ความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ เกิดจากความต้องการปัจจัยทางการเงินของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เพราะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความขัดแย้งด้านชนชั้น มีสาเหตุจากการถูกกำหนดระดับชั้นทางสังคม ให้บุคคลมีสถานะทางสังคมที่สูงต่ำต่างกัน ความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ เกิดจากความรู้สึกแปลกแยกระหว่างคนต่างชาติเชื่อเมื่อเห็นความแตกต่างทางด้านร่างกาย และเกิดจากความแตกต่างระหว่างภาษา

วิธีการศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์จากนวนิยาย และจากละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษานวนิยายเรื่องมาลัยสามชายของ ว.วินิจฉัยกุล

1.2 บทสังเคราะห์ที่ได้จากการรับชมละครโทรทัศน์ที่ประกอบด้วยฉาก ตัวละคร บทสนทนา และการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร

1.3 ศึกษาแนวคิดในการวิเคราะห์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์นวนิยายกับการแปลงสู่ละครโทรทัศน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรม

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ศึกษานวนิยายในเชิงปริทรรศน์ เพื่อให้ทราบเนื้อหา และรายละเอียดต่าง ๆ

2.2 ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบของนวนิยายกับละครโทรทัศน์ ดังนี้

2.2.1 โครงเรื่อง

เรื่องรอง

2.2.1.1 โครงเรื่องหลัก/โครง

2.2.1.1.1 การลำดับโครงเรื่อง

2.2.1.1.2 แนวคิด

2.2.2 ตัวละคร

2.2.2.1 ตัวละครเอก

2.2.2.2 ตัวละครประกอบ

2.2.3 ฉาก

2.2.3.1 สถานที่และยุคสมัย

ทางประวัติศาสตร์

2.1.3.2 สถานที่ตามเหตุการณ์ในเรื่อง

2.1.4 บทสนทนา

2.1.4.1 บทสนทนาที่ช่วยในการดำเนินเรื่อง

2.1.4.2 บทสนทนาที่แสดงลักษณะนิสัยตัวละคร

2.1.5 กลวิธี

2.1.5.1 กลวิธีการเล่าเรื่อง

2.1.5.2 กลวิธีการดำเนินเรื่อง

2.1.5.3 กลวิธีการปิดเรื่อง

2.3 ศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายกับละครโทรทัศน์ ดังนี้

2.3.1 สภาพสังคม

2.3.2 ความเชื่อ

2.3.3 ค่านิยม

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบ สรุปผลได้ว่า เมื่อนำมาทำเป็นละครโทรทัศน์ เป็นกระบวนการถ่ายทอดเรื่องราวจากหนังสือนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์ออกมาเป็นรูปธรรม โดยผ่านตัวละครในเรื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับการนำเสนอละคร สรุปได้ดังนี้

การเปรียบเทียบองค์ประกอบนวนิยายแบ่งออกได้ดังนี้

1. โครงเรื่อง ส่วนใหญ่นำเสนอโดยยึดโครงเรื่องตามบทนวนิยายเป็นหลัก แต่มีการดัดแปลงด้วยการเพิ่มเติมเนื้อหาในบางส่วนและรวบรัดตัดเนื้อหาบางส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาในการนำเสนอละครโทรทัศน์ แล้วเรียงลำดับเหตุการณ์ให้มีความสอดคล้องกันอย่างชัดเจน มีความกระชับชัดเจน

2. ตัวละคร บุคลิกและลักษณะนิสัยตัวละคร เห็นได้ว่าการนำเสนอบุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร นอกจากจะถ่ายทอดตามที่ผู้แต่งกำหนดไว้ ผู้จัดทำละครโทรทัศน์ได้เพิ่มเติมเนื้อหาให้ตัวละครจากบทบาทและพฤติกรรมหรือบทสนทนาที่จะสื่อให้ผู้ชมได้เห็นอุปนิสัยใจคอ อารมณ์ ความรู้สึกที่ซับซ้อนผ่านตัวละคร หรือการเพิ่มเติม ดัดแปลงบุคลิกลักษณะนิสัยตัวละครบางตัว โดยการเพิ่มบทพูดที่แสดงถึงตัวตนของตัวละครนั้นๆ นอกเหนือจากในนวนิยาย หรือการตัดทอนพฤติกรรมบางส่วน ผู้จัดทำละครถ่ายทอดให้ผู้ชมเข้าใจด้วยบทสนทนาของตัวละครนั้นๆ หรือผ่านตัวละครอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ช่วยพูด สามารถสื่อให้ผู้ชมเข้าใจตัวละครนั้นๆ ได้เช่นกัน

3. ฉาก การทำละครโทรทัศน์เป็นการถ่ายทอดจินตนาการจากนวนิยาย ให้เห็นภาพสถานที่ที่มองเห็นได้ด้วยตา และต้องสื่อตามที่นวนิยายวางไว้ พบว่า ผู้จัดทำละครได้เลือกสถานที่ให้มีความเหมือนฉากในนวนิยายให้มากที่สุด แต่ก็มีมีการดัดแปลงสถานที่ให้มีความใกล้เคียง และสอดคล้องกับที่ผู้แต่งกำหนดไว้

4. บทสนทนา ในละครโทรทัศน์ผู้สร้างละครโทรทัศน์ได้มีการปรับเปลี่ยน และเพิ่มบทสนทนาโดยดัดแปลงจากการบรรยายฉาก การดำเนินเรื่อง และลักษณะของตัวละคร ผ่านการสนทนาของตัวละคร อาจจะเนื่องด้วยละครโทรทัศน์การบรรยายเรื่องราวในเรื่องจะผ่านบทสนทนาได้ง่ายกว่าการเขียนบรรยายในนวนิยาย

5. กลวิธี การสร้างละครโทรทัศน์ พบว่าเมื่อดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์การดำเนินเรื่อง เรื่องในละครโทรทัศน์กลวิธีในการเล่าเรื่องโดยบุรุษที่ 1 โดยผู้เล่าเรื่อง คือ ตัวละครเอก และตัวละครประกอบ

เป็นผู้เล่าเรื่อง สรรพนามที่ใช้ในการเล่าเป็นบุรุษที่ 1 เช่น กระผม ดิฉัน อีฉัน หรือชื่อของตัวละคร ซึ่งในการเล่าเรื่องจะจำกัดอยู่ในขอบเขตการรู้เห็นของคนเล่า และมีบางช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่สำคัญใช้วิธีการบรรยายโดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

หากเปรียบเทียบในภาพรวมของการดัดแปลงนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์ สรุปข้อแตกต่างได้ดังนี้

1. ความแตกต่างที่เกิดจากการสร้างตัวละคร การสร้างตัวละครในละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยาย พบว่า ตัวละครในนวนิยาย มีความแตกต่างกัน คือ

1.1 ความแตกต่างด้านอุปนิสัย พบว่าผู้สร้างละครโทรทัศน์ไม่มีการดัดแปลงให้แตกต่างไปจากนวนิยายมากเท่าไร เพียงแต่เพิ่มเติมให้ตัวละครแสดงลักษณะนิสัยให้ชัดเจนขึ้น ด้วยการแสดงความรู้สึกนึกคิดผ่านบทสนทนาของตัวละคร

1.2 ความแตกต่างทางด้านบุคลิกลักษณะ พบว่า บุคลิกตัวละครในละครโทรทัศน์ไม่มีความแตกต่างไปจากนวนิยาย การสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละครในละครโทรทัศน์ ผ่านบุคลิกของนักแสดง และการแต่งกายของตัวละครที่บ่งบอก ถึงลักษณะตัวละครแต่ละตัวได้ตรงตามลักษณะของตัวละครในนวนิยาย

2. ความแตกต่างที่เกิดจากการสร้างฉาก การสร้างฉากในนวนิยายเป็นการสร้างฉากที่บรรยายด้วยตัวหนังสือ แต่ในฉากละครโทรทัศน์เป็นฉากที่เกิดจากสถานที่จริง ดังนั้นอาจจะมีการดัดแปลงสถานที่เพื่อสร้างให้เหมือนกับในนวนิยายมากที่สุด เช่น ฉากห้องยี่สิบห้อง ผู้สร้างก็พยายามสร้างให้เหมือนหรือคล้ายเคียงกับนวนิยายมากที่สุด

3. ความแตกต่างที่เกิดจากการสร้างบทสนทนา การสร้างบทสนทนาในละครโทรทัศน์จะมีการปรับเปลี่ยน และเพิ่มบทสนทนาโดยตัดแปลงจากการบรรยายฉาก การดำเนินเรื่องและลักษณะของตัวละคร ผ่านการสนทนาของตัวละคร อาจจะเป็นเรื่องด้วยละครโทรทัศน์การบรรยายเรื่องราวในเรื่องจะผ่านบทสนทนาได้ง่ายกว่าการเขียนบรรยายในนวนิยาย

ส่วนการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยายและละครโทรทัศน์ พบว่าละครโทรทัศน์ได้สะท้อนภาพทางสังคม ดังนี้

1. สภาพสังคม ได้แก่ ลักษณะครอบครัว การเลือกคู่ครอง การแต่งกาย การครองเรือน
2. ความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเวรกรรม ความเชื่อเรื่องการคลอดบุตร ความเชื่อ เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่
3. ค่านิยม ได้แก่ การศึกษา การมีภรรยา

จากภาพสะท้อนสังคมข้างต้นที่ปรากฏทั้งในนวนิยายและละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างละครโทรทัศน์ยังคงยึดการนำเสนอเนื้อหาตามโครงเรื่องของนวนิยาย เพื่อมิให้เจตนาของผู้เขียนที่ต้องการสอดแทรกสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในเรื่องเป็นไป และสามารถนำเสนอได้ชัดเจน น่าสนใจมากกว่านวนิยาย เพราะการสื่อสารด้วยภาพ และเสียง สามารถเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ต้องตีความ

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบขององค์ประกอบและภาพสะท้อนสังคมของนวนิยายเรื่อง มาลัยสามชาย สู่ละครโทรทัศน์ ในเรื่องขององค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก กลวิธีการนำเสนอ

ละครโทรทัศน์จะมีการตัดแปลง เพิ่ม ลดทอนเนื้อเรื่องจากนวนิยายให้กระชับลง เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาและการนำเสนอ แต่การนำเสนอ ก็ยังคงยึดตามโครงเรื่องของนวนิยายต้นฉบับ แม้ว่าจะมีการตัดทอนเนื้อหาบางตอนออก แม้กระทั่งการลดจำนวนตัวละครให้น้อยลง แต่ผู้สร้างละครก็ยังถ่ายทอดเนื้อหาของนวนิยาย ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก ทั้งนี้กลวิธีในการเปลี่ยนแปลงนวนิยายสู่บทละครโทรทัศน์นั้น จะต้องมีการตัดแปลงไปจากต้นฉบับบ้าง ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2538) การนำนวนิยายซึ่งเป็นวรรณกรรมเพื่อการอ่านมาตัดแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์ซึ่งเป็นวรรณกรรมเพื่อการแสดง และเป็นส่วนประกอบสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากต่อการผลิตโทรทัศน์เพื่อถ่ายทอดสารออกสู่สายตาสาธารณชน ในทุกระดับการศึกษา และสามารถรับชมได้อย่างแพร่หลายในเวลาเดียวกัน รวมทั้งการเป็นสื่อที่สามารถเร้าความรู้สึกของผู้รับสารให้เกิดความประทับใจ เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น นับได้ว่าเป็นกระบวนการผลิตซ้ำ (Reproduction) ที่ก่อให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกัน และเกิดประโยชน์ตอบสนองกลับมาแก่นวนิยาย จากการนำไปผลิตซ้ำ ถือได้ว่ามีผลต่อการช่วยถ่ายทอดสารที่ผู้ประพันธ์นวนิยายต้องการถ่ายทอดให้เกิด ทั้งนี้การนำนวนิยายมาผลิตซ้ำโดยการแปรรูปผ่านสื่อละครโทรทัศน์ ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการดัดแปลง ปรับเปลี่ยนเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ ให้เหมาะสม และเข้ากันได้กับธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์ที่เป็นรูปแบบการแสดงให้เกิดภาพ (Visual) มากขึ้น หรือใช้หลักการของกลุ่มหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) โดยมีการรื้อ (Deconstruction) และทำการปรับเปลี่ยนเนื้อหา และความหมายใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย

ที่เปลี่ยนแปลงไป และเกิดความสอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหาที่มีอยู่ในนวนิยาย

ดังนั้นถ้าหากว่ากลวิธีการดัดแปลงนวนิยายสู่บทละครโทรทัศน์ อาจจะต้องมีการดัดแปลงเพิ่มหรือลดทอนด้านต่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของฉาก การเพิ่ม ลด บทสนทนาเพื่อให้สื่อถึงลักษณะ และนิสัยของตัวละคร รวมทั้งเหตุการณ์ของเรื่องในละครโทรทัศน์ให้กระชับขึ้น หรืออาจจะตัดตัวละครที่ไม่สำคัญออก และเพิ่มตัวละครเข้ามาบ้างเพื่อให้มีส่วนในการดำเนินเรื่อง ดังเช่นการเพิ่มตัวละคร คือเนย์ เขามาในช่วงบางตอนของเรื่อง มาเล่ารายละเอียดเรื่องราวของทองโพร้า ซึ่งในนวนิยายจะเล่ารายละเอียดของทองโพร้า ด้วยการบรรยาย แต่ด้วยความแตกต่างของการนำเสนอระหว่างนวนิยายที่สื่อด้วยตัวอักษรสามารถที่จะเขียนบรรยายยาวแค่ไหนก็ได้ตามที่ผู้เขียนต้องการ ต่างกับละครโทรทัศน์ที่ต้องสื่อเรื่องราวด้วยภาพ จึงไม่สามารถที่จะใช้บรรยายโดยมีผู้เล่าเรื่องมาบรรยายได้ตลอดเวลา จึงใช้ตัวละครในการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นแทนการบรรยายเหมือนนวนิยาย

กล่าวได้ว่า กลวิธีในการเปลี่ยนแปลงนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์นั้น จะมีการดัดแปลง เพิ่มลดทอนเนื้อเรื่องจากนวนิยายให้กระชับลง อาจจะทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบทสนทนา ฉาก และตัวละครบ้างเล็กน้อย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบนวนิยายกับละครโทรทัศน์ ดังนี้

1. ควรมรการศึกษานวนิยายที่นำมาสร้างละครโทรทัศน์ซ้ำๆ หลายครั้ง

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ในนวนิยายกับละครโทรทัศน์ เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนของภาษาระหว่างนวนิยายกับละครโทรทัศน์

บรรณานุกรม

กিজา บุรานนท์. (2554). **พลอยแถมเพชร**. 19(449) : 197 – 204 ; ตุลาคม

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2548). **วรรณคดีวิจารณ์**.

พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นันทา พงษ์พงษ์. (2541). **การวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยาย ว.วินิจฉัยกุล**.

วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ปิ่นฉนวน วาจาาม. (2548). **ลีลาภาษาในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล**. วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปิยะพิมพ์ สมิตติก. (2541). **การลักษณะการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างนวนิยายในสื่อ**

สิ่งพิมพ์และในละครโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญจันทร์ มาประชา. (2541). **การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของนิเวศน์ กัน**

ไทยราษฎร์. ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- พรพีไล ธรรมชูโชติ. (2543). **วิเคราะห์ นวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล เรื่องรัตนโกสินทร์และสองฝั่งคลอง**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพาวีภา ภมรสถิต. (2528). **การศึกษากระบวนการในการผลิตละครโทรทัศน์ไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุล. (2542). **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภัทรียา กัลยานาม. (2543). **ตำนานและศาสนาในวอด ดรีมส์ เมย์คัม : การเปรียบเทียบนวนิยายกับภาพยนตร์**. ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุรฉัตร บุญสนิท (2539). **วรรณวิจารณ์**. สงขลา : โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์พัฒนา. (2544). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2531). **อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2531). **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ว. วินิจฉัยกุล. (2552). **มาลัยสามชาย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทรีบีส์.
- _____. (2552). **มาลัยสามชาย เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทรีบีส์.
- _____. (2548). **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัทธารปัญญา.
- วนิดา บำรุงไทย. (2543). **ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วางรณ ทวีวรรณ. (2552). **ความขัดแย้งทางสังคมในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุจิตรา จงจิตร. (2547). **มนุษย์กับวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุรพงษ์ ยิ้มละไม. (2545). **วรรณกรรมศึกษา**. ภาควิชาสารัตถศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรีย์ ทองสมาน. (2542). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทละครโทรทัศน์กับนวนิยาย**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2552). **วรรณกรรมวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : แอคทีฟ พรินท์.

น้ำเพียงดิน : มุมมองความงามและปรัชญาคุณค่า
NAMPIANG DIN : PERSPECTIVE OF AESTHETICS AND
PHILOSOPHY OF VALUE

ชัยเนตร ชนกคุณ¹
Chainet Chanogkun

บทคัดย่อ

บทความนี้ คือผลจากการศึกษาบทกวีของที่มีชื่อว่า น้ำเพียงดิน ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในรวมผลงานที่มีชื่อว่า เขียนแผ่นดิน โดยใช้วิธีการวิจารณ์แนวสุนทรียศาสตร์และเชิงสังคมศาสตร์เป็นเครื่องมือ ตามแนวสุนทรียศาสตร์นั้นพบว่าผลงานนี้ ปรากฏคุณค่าทางด้านความงามหลายประการ โดยอาศัยความเปรียบและกลวิธีการสร้างสรรค์ต่าง ๆ สามารถหยิบยกปรัชญาความงามของธรรมชาติที่ซ่อนในสถานที่แห่งนั้นออกมาให้ผู้อ่านได้สัมผัสได้ชัดเจน และการสร้างสรรค์นั้นได้มีการจัดวางลำดับการนำเสนอคล้ายกับเรื่องสั้น โดยมีจุดขัดแย้งและจุดสุดยอดเข้ามาร่วมประกอบสร้าง ทำให้บทกวีชิ้นนี้มีความพิเศษมากยิ่งขึ้น ในเชิงสังคมศาสตร์ปรากฏว่ามุมมองของผู้เขียนนั้น ยังคงอาศัยวิธีการสรุปความตามความเข้าใจของตนเองเป็นหลักเกี่ยวกับท้องถิ่น โดยผู้เขียนละเอียดรายละเอียดของชีวิต และใช้มุมมองแบบชนชั้นกลางมาตัดสินมากเกินไป จนเสมือนว่างานเขียนดังกล่าวได้แฝงลักษณะของความเป็นอื่นในเนื้อหาของตน และตอกย้ำคุณค่าของแท้จริงของสังคมชนบท

คำสำคัญ : น้ำเพียงดิน; เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

Abstract

This article is derived from the comprehensive study of a poem called “Nam Piang Din” composed by Naowarat Phongpaiboon, which is altogether collected in a piece of work called “Kien Pan Din”. This article applied criticism methods of aesthetics and social sciences as a tool. According to the aesthetic principle, it found that this piece of work appears various aesthetic values and creative mechanism where the natural aesthetics hidden in such place can be drawn out for the readers. For the creativity techniques, the presentation of the poem is put in order like a short story of which the rising action and climax point are perfectly composed. It makes the poem more exclusive. In light of social sciences principle, it appears that the writer’s perspective remains the techniques of self-conclusion according to own

¹ อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทยและการสื่อสารทางธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

understanding regarding the locality. The writer ignores the details of life and overuses the hierarchy perspective to the extent that this poem reflects the features of otherness, and it also emphasizes on the actual value of rural society.

Keyword : Nam Piang Din; Naowarat Phongpaiboon

รินรินใสไหลเซาะไผ่เราะรำ
มาตกลำแม่ป่ายร่วมไหลล่อง
ครีมีภูมาป่าปกเสียงนกร้อง
กล่อมประคองอยู่เคียงจำเรียงริน

อยู่ลี้กล้าน้ำมุดมาผุดพุ่ง
เสมอคุ้งขอบบ่อน้ำหล่อหิน
จึงได้ซื้อลือรำน้ำเพียงดิน
อยู่ลุดถิ่นแดนไทยที่ชายแดน

ที่ชายชลดลประเทศเขตพม่า
ที่น้ำป่าเป็นร้อยคอยเป็นแสน
ที่ฟ้าใสสูงยุงรำแพน
ที่ผู้คนยากแค้นยังเคียงคง

คนเพียงภูสู่เพียงลั่นถิ่นเพียงที่
ฟ้าเพียงสีไม้เพียงหินดินเพียงผง
รุ่งเพียงเรื่องเมืองเพียงเหย้าเฝ้าเพียงพงศ์
ยีนเพียงยงคงเพียงค้ำน้ำเพียงดิน

น้ำเพียงดิน

ศ. ๒๑ ธ.ค. ๒๕๒๒

๑๒.๕๔ – ๑๓.๔๐ น.

อ.น้ำเพียงดิน

จ. แม่ฮ่องสอน

เขียนแผ่นดิน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ผมชอบบทกวีชิ้นนี้

เมื่อต้องค้นหาบทกวีสักชิ้นที่จะพิจารณาถึงความงามของชิ้นงาน โดยไม่ต้องไปคำนึงถึงบริบทต่างๆ ของงานหรือเกี่ยวกับผู้เขียน แต่ให้เลือกเฉพาะชิ้นงานที่ตนเองสามารถนำความรู้เรื่องการวิจารณ์แนวสุนทรียศาสตร์มาวิเคราะห์ และมีความหมายที่จรจลนจิตใจต่อผู้อ่าน ผมจึงได้มุ่งไปที่ผลงานของกวีท่านนี้ในทันที แล้วพบว่างานที่คิดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ มีความงามที่เพียบพร้อมมีความหมายที่สื่อความได้จับใจ และที่สำคัญ ต้องไม่ยาวจนเกินไป

ความโดดเด่นของบทกวีชิ้นนี้ น่าเพียงดินนี้ มีเรื่องที่ต้องกล่าวถึงหลายเรื่องด้วยกัน ตามแบบฉบับของการศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ หรือความงามที่ปรากฏ แต่สามารถแบ่งรายละเอียดการพิจารณาหลักๆ ได้ 3 กรณีด้วยกันดังนี้

1. รูปแบบ

1.1 ฉันทลักษณ์

บทกวีชิ้นนี้มีลักษณะการแต่งแบบกลอนแปดหรือกลอนสุภาพทั่วไป ที่มีจังหวะของเสียงที่ชัดเจน บทที่ 1 - 3 ใช้จังหวะการอ่านแบบ 3 - 2 - 3 ต่อเนื่องไม่ขาดเกินไปตลอด และในบทสุดท้าย ก็เป็นแบบ 3 - 3 - 3 ทั้งบท เรียกได้ว่า กวีมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์งานให้เป็นรูปแบบที่ตายตัว โดยการรักษารูปแบบของกลอนได้เป็นอย่างดี แม้บทสุดท้ายจะมีจังหวะที่ต่างออกไป (แต่เป็นความตั้งใจที่กวีจะกล่าวถึงความหมายของชิ้นงาน ที่จำเป็นต้องใช้คุณสมบัติแบบ 3 - 3 - 3)

การพิจารณาถึงฉันทลักษณ์นั้น แม้จะมีความเป็นรูปแบบที่เฉพาะตัวของกวีแต่ละท่าน แต่เรื่องของความเป็นเฉพาะตัว (style) นั้นกับกวีบางท่านเป็น

เรื่องที่ไม่อาจมองข้าม เพราะความงามที่เรากำลังศึกษาอยู่นั้น เป็นที่ส่งผ่านมาทางแบบลักษณ์ได้ด้วยชนบบางประการของกวี

เสถียร จันทิมาธร เคยกล่าวไว้ว่า เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นนักกลอนแนวอคาเดมิค (Academic) หรือกวีที่นิยมรูปแบบเก่า มีการศึกษาของเก่าอย่างเคร่งครัด แล้วเดินตามแบบแผน เรียกว่า “เส้นทางแรกของการต่อสู้ด้านแบบแผน”

ด้วยยุคสมัยที่มีการโยยหารูปแบบใหม่เพื่อตอบสนองนักกลอนหนุ่มสาว ที่เบื่อของเก่า กลอน

ฉันทลักษณ์แบบเดิมๆ ที่นิยมกันมานาน เช่น กภาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ จึงได้ถูกมองข้าม ทำให้ยุคสมัยดังกล่าว มีการเผยแพร่ของกลอนเปล่า หรือ world bank กันมาก เพราะเป็นงานเขียนที่ผ่อนคลายและมีความอิสระในการนำเสนอ ชุดคำที่สั้น กระชับ ไพเราะ บวกกับสารที่ชัดเจน ก็สามารถสร้างบทกวีขึ้นมาได้ โดยไม่ต้องไปคำนึงถึงรูปแบบ (Form) ที่จะเอามาบรรจุ สัมผัสทั้งหมด อิสระจากกัน ดังนั้น ช่วงเวลาดังกล่าว กลอนเปล่าจึงได้มีความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่นักกลอนที่มีความสามารถในการถ่ายทอดงานตามแบบฉันทลักษณ์อย่าง เนาวรัตน์ ก็ยังคงรักษาทิศทางของตนเองได้อย่างมั่นคง และทยอยสร้างสรรค์ผลงานที่โดดเด่นออกมาอยู่เสมอภายใต้รูปแบบฉันทลักษณ์ดั้งเดิมเหล่านี้

ด้วยความเป็นนักกลอนที่สามารถถ่ายทอดความงามออกมาจากสิ่งรอบข้าง จากธรรมชาติ สายลม และแสงแดด จึงไม่แปลกที่เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จะมีความเห็นเกี่ยวกับฉันทลักษณ์ โดยแปลว่า

...เป็นแบบอย่างที่น่าพึงพอใจ
หมายถึงการใช้ภาษาโดยวิธีที่ทำให้น่าพอใจ
หรือประเทืองใจ ซึ่งเป็นความหมายที่กว้าง

กว่าความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป อันหมายถึงเพียงการใช้ภาษาประเภทกาศยกลอน โคลง ฉันท์ แต่ส่วนเดียวเท่านั้น ฉันท์ลักษณะ จักอยู่ในวรรณศิลป์ (กรรมวิธีหนึ่งของวิจิตรศิลป์) เพราะเป็นการถ่ายทอดความดีงามแห่งความรู้สึกนึกคิดออกมาทางภาษาหนังสือที่ดีงาม

เนาวรัตน์ถือว่าคุณลักษณะเป็นกระบวนการศิลปะแห่งการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของคน ศิลปินต้องยึดถือความดีงามเป็นองค์ประกอบศิลป์ อันที่จริงคำว่าศิลปะก็คือความดีงาม ฉะนั้นความดีงามก็เป็นองค์ประกอบของศิลปะ แปลในทางตรรกะได้ว่า ความดีงาม ประกอบความดีงาม ความหมายที่ชัดเจนก็คือการปรากฏขึ้นของความดีงามนั่นเอง...

ดังนั้นการที่กวีใช้รูปแบบคุณลักษณะในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ จึงเป็นการสืบต่อความดีงามจากรุ่นสู่รุ่นนั่นเอง

1.2 สัมผัส

ความงามอย่างหนึ่งที่ปรากฏในงานแบบคุณลักษณะก็คือกลวิธีการสรรคำที่ผู้ร้อยเข้าด้วยกันเป็นบทกลอน จะเห็นได้ว่าในบทกวีชิ้นนี้มีความงามที่เกิดจากการร้อยคำมากมาย จนเกิดเป็นสัมผัสที่งดงาม แยกย่อยไปจนจบชิ้นงาน โดยแบ่งได้ดังนี้

1.2.1 สัมผัสใน

1) สัมผัสสระ ทุกบาททวิรจนภาษาได้อย่างกลมกลืน ไม่ขาดเกิน สร้างจังหวะของการเชื่อมคำของกลอน แบบ 3 - 2 - 3 หรือ 3 - 3 - 3 ไม่มีสัมผัสกันทั้งหมด เช่น

รินรินไลไหลเขาไพรเราะรำ...
...ครึ้มภูผาป่าปกเสียงนกร้อง...
...อยู่ลึกถ้ำน้ำมุดมาผุดพุ่ง
เสมอคิ่งขอบบ่อน้ำหล่อหิน...

2) สัมผัสอักษร ในบางวรรคที่ไม่สัมผัสสระ กวีเลือกใช้สัมผัสอักษรแทน เช่น

...เสมอคิ่งขอบบ่อน้ำหล่อหิน...
...ที่น้ำป่าเป็นร้อยดอยเป็นแสน
ที่ฟ้าใสภูสูงยูงรำแพน
ที่ผู้คนยากแค้นยังเคียงคง

และในขณะเดียวกันกวีที่เคร่งครัดเรื่องคุณลักษณะ ย่อมต้องเดินไปให้ถึงจุดหมายในเรื่องของสัมผัส และรักษาความหมายในขณะเดียวกัน จึงได้พยายามรักษาจังหวะของตนเองไว้ จึงจะเห็นสัมผัสกรายมาประกอบ เช่น ในวรรคที่ 4 ของบทที่ 2

...อยู่สุดถิ่นแดนไทยที่ชายแดน...

สังเกตเห็นได้ว่าสระนั้นรูปร่างไม่เหมือน แต่เมื่ออ่านออกเสียงแล้วสามารถเป็นสัมผัสที่ตรงตัวเช่นกัน นับว่าเป็นชั้นเชิงทางกวีอีกประการหนึ่ง

การรับช่วงต่อของสัมผัสนอกของวรรคก่อน ก็มีการแปลงมาเป็นสัมผัสใน โดยการสัมผัสอักษรเป็นตัวแปร เช่น

วรรคที่ 3 กับ 4 ของบทที่ 1

...ครึ้มภูผาป่าปกเสียงนกร้อง
กล่อมประคองอยู่เคียงจำเรียงริน

วรรคที่ 3 กับ 4 ของบทที่ 2

...จึงได้ซื้อลือรำนน้ำเพียงดิน
อยู่สุดถิ่นแดนไทยที่ชายแดน

วรรคที่ 3 กับ 4 ของบทที่ 3

...ที่ฟ้าใญ่สูงยุงรำแพน
ที่ผู้คนยากแค้นยังเคียดคง

1.2.2 สัมผัสออก

สัมผัสที่ส่งจากแต่ละวรรค มีความงดงามเป็น
อย่างยิ่ง กวีมีการเลือกคำอย่างตั้งใจ เพื่อถ่ายทอด
น้ำเสียงที่ไพเราะส่งถ่ายถึงกัน

ตัวอย่างของคำสุดท้ายในทศวรรค ของบทที่
1 กวีต้องการเล่นกับเสียง ร- ล ดังนี้

รินรินใสไหลเซาะไพเราะรำ
มาตกลำแม่ปายร่วมไหลล่อง
ครึ่มภูผาป่าปกเสียงนกร้อง
กล่อมประคองอยู่เคียงจำเรียงริน

นับเป็นอีกเจตนาของกวี ที่จะขบขันเสียง ร
- ล ให้เป็นที่โดดเด่นในบท เพราะว่าจะประกอบไป
ด้วย ตัวอักษร ร กับ ล เป็นหลัก แม้กระทั่งคำสุดท้าย
ก็ยังใช้ ร - ล เป็นอักษรนำอีกเช่นกัน ความไพเราะ
จึงได้เพิ่มมากขึ้น

2. จังหวะและน้ำหนักเสียง

2.1 จังหวะและน้ำเสียง

- ๐๐ส๐ซ๐๐๐ - รินรินใสไหลเซาะไพเราะรำ เน้นเสียง ส
- ๐๐ค๐ค๐๐๐ - กล่อมประคองอยู่เคียงจำเรียงริน เน้นเสียง ค
- ๐๐ถ๐ท๐๐ - อยู่สุดถิ่นแดนไทยที่ชายแดน เน้นเสียง ท
- ๐๐ส๐ส๐๐๐ - ที่ฟ้าใญ่สูงยุงรำแพน เน้นเสียง ส
- ๐๐ค๐ค๐ค - ที่ผู้คนยากแค้นยังเคียดคง เน้นเสียง ค

นักกลอนที่โดดเด่นด้านรูปแบบ รู้ดีว่าขนบ
ของ กลอนแปดมีเสียงของวรรณยุกต์มากำกับประจำ
จุดต่างๆ เพื่อขบขันเสียงให้เกิดความไพเราะ บทกวี
ชิ้นนี้มีการวางเสียงวรรณยุกต์ได้ตรงตามจังหวะและ
น้ำเสียง โดยเฉพาะคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ในทศ
บท จะเป็นเสียง จัตวา เพื่อให้เกิดความไพเราะ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอ่านออกเสียง คำสุดท้าย
ต้องการพื้นที่ในการเอื้อนเสียงยาวเพื่อส่งต่อลูกคอ
หรือจังหวะไปยังท่อนต่อไป แต่ยกเว้นคำสุดท้ายของ
วรรคที่ 2 ในบทที่ 1

...มาตกลำแม่ปายร่วมไหลล่อง...

กวีไม่สามารถกำกับเสียงเอก หรือ จัตวาได้
จึงต้องใช้เสียง ตรี (ล่อง) ซึ่งตามปกติ มักพบตำแหน่ง
อื่น แต่อาจเป็นเพราะการต้องการโยงคำให้เข้ากับคำ
ว่า ไหล และชุดดั่งกล่าวยังเป็นการสร้างชุดสัมผัสคำ
ของเสียง ร -ล ดังที่อธิบายข้างต้น กวีจึงไม่อาจเลี่ยง
ใช้เสียงนี้ไปได้

การสร้างชุดสัมผัส เพื่อให้เกิดความ
ไพเราะของบทกวี ไม่ได้เกิดเฉพาะบทที่ 1 เท่านั้น ยัง
ปรากฏในตอนอื่นๆด้วยเช่นกัน เนื่องจากบทกวีบทนี้
ต้องการสร้างความงามให้ปรากฏ และเกิดความ
ไพเราะในการอ่าน ชุดสัมผัส จึงได้เกิดขึ้นมากมาย
เพื่อเน้นน้ำเสียงของกวีให้เด่นมากขึ้นตามจังหวะ เช่น

2.2 การเล่นคำ

มีการเล่นคำอยู่หลายแบบ การซ้ำคำ หรือ การขึ้นต้นลงท้ายด้วยอักษรเดียวกัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามีการใช้เทคนิคแบบนี้ในหลายๆ แห่ง เช่น

รินรินใสไหลเซาะไผเพราะรำ มีการซ้ำคำว่า ริน ซ้ำยังเป็นการขึ้นต้นด้วย อักษร ร เหมือนกัน อีกทั้งบทนี้ทั้งบท ยังจบด้วยคำเดิม ในวรรคสุดท้ายของบทอีกด้วย

ก่อนเข้าสู่จุดจบของเรื่อง ในบทที่ 3 กวีใช้คำว่า ที่ ขึ้นต้นทศวรรค เพื่อเพิ่มรสชาติ อารมณ์ และความหมายที่ต้องการสื่อสาร

ในบทที่ 2 วรรคแรก ...*อยู่ลึกล้ำน้ำมุดมาผุด* ฟุ้ง... มีการเล่นคำที่มีความเป็นปฏิกิริยา (paradox) หรือความหมายที่ขัดแย้งกัน โดยคำว่า มุด กับ ผุด มีความหมายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่กวีก็เอามาเรียงร้อยอยู่ในตอนเดียวกัน เพื่อขยายลักษณะของน้ำที่พบเห็น ว่าคล้ายกับสิ่งมีชีวิต ที่สามารถขึ้นลงได้อย่างมีชีวิตชีวา

ในบทสุดท้าย กวีได้ใช้คำว่า เพียง อันเป็นคำที่มาจากสถานที่ที่กำลังกล่าวถึงเป็นตัวสื่อภาษา เพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่จุดไคลแมกซ์ (Climax) ของเรื่อง ซึ่งคำนี้เป็นคำที่มีความหมายคลุมเครือ และกว้างขวาง เพื่อให้ผู้อ่านได้ตีค่า และเดินตามคุณค่าที่กวีนำทางไว้แล้ว ดังนั้นจึงอาจหมายถึงคำเปรียบเทียบ ความหมายที่น้อยนิดและยิ่งใหญ่ คำที่เป็นทั้ง paradox และ irony โดยจับคำต่างๆ เข้าคู่กัน มีความงดงามทั้งจังหวะ ภาษา เสียง และความหมาย

3. ความงามและปรัชญาคุณค่า

บทกวีชิ้นนี้ เพียบพร้อมไปด้วยความงามตามแบบอย่างทุกประการ เช่น ความเปรียบ อุปมา อุปไม โดยนัยและโดยตรง

แต่ความงามเหล่านี้เป็นเพียงส่วนประกอบของความอลังการที่อยู่เบื้องหลังของทุกอารมณ์ และทุกเฉดสี ที่ปรากฏ ทำให้ความยิ่งใหญ่ที่มองเห็นเป็นเพียงคุณค่าที่เล็กน้อย

บทกวีชิ้นนี้ มีส่วนประกอบหลายอย่างคล้ายๆ กับเรื่องสั้น หากนำ ทฤษฎีแบบไพธากอรัสมาเปรียบเทียบ ตั้งแต่การดำเนินเรื่อง ฉาก บรรยากาศ การเร้าความสนใจ ไปจนถึงจุดสุดยอดของเรื่อง (Climax) นับว่าส่วนต่างๆ เหล่านี้ ได้ปรากฏขึ้นในบทกวี เกิดความน่าสนใจ น่าติดตาม และมีความหมายมากกว่าบทกวีธรรมดาที่จะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่อธรรมชาติ

“น้ำเพียงดิน” แบ่งส่วนของตัวเองออกมา 4 ส่วน อันหมายถึงกลอน 1 บทได้แสดงตัวได้เป็น 1 ส่วน ไล่เรียง กันไป ซึ่งบทกวีชิ้นนี้ได้ถูกผูกเรื่องเอาไว้เพื่อนำเสนออย่างแนบเนียน

บทที่ 1 เป็นการบรรยายลักษณะโดยรวมของภูมิประเทศ เขต สถานที่ของจุดท่องเที่ยวที่นี่ มีลำน้ำแม่ปาย อยู่ท่ามกลางธรรมชาติของเขา รายล้อมด้วยเสียงนกร้อง ทศนียภาพที่เจิดจ้าของป่าเขา อันเป็นภูมิทัศน์ตามสายตาของกวี

*...มาตกล้ำแม่ปายร่วมไหลล่อง
ครึ้มภูผาป่าปกเสียงนกร้อง...*

บทที่ 2 กวีเริ่มที่จะแสดงความจำเพาะเจาะจงถึงสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นก็คือ ตรงจุดที่ชื่อว่า “น้ำเพียงดิน” ตัวเอกของเรื่อง ที่

ต้องกล่าวถึง เรื่องราวของตัวละคร ลักษณะของตัวละคร เป็นสถานที่ที่มีน้ำผุดขึ้นมาจากดิน จากบ่อ ... อยู่ลึกลึกลงน้ำผุดมาผุดพุ่ง...เป็นลักษณะของตาน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ต้นกำเนิดของสายน้ำ เอ่อออกมาจากขอบบ่อท่วมลานหินอันเป็นเสมือนฉากของน้ำเพียงดินแห่งนี้ ...เสมอคุ้งขอบบ่อน้ำหล่อหิน... ลักษณะเช่นนี้เอง ที่เป็นการขนานนามให้กับผู้คนได้เรียกขาน ...จึงได้ชื่อลือร่ำน้ำเพียงดิน... และเป็นสถานที่อยู่ในชัยภูมิที่รู้จักกันดีว่าเป็นเขตชายแดนของประเทศไทยและพม่า ...อยู่สุดถิ่นแดนไทยที่ชายแดน...

บทที่ 3 การผูกเรื่องที่ผ่านมาดูจะไร้ความหมาย หากขาดเรื่องราวในตอนที่ 3 ไป เพราะเป็นการให้นิยาม ความหมายของสถานที่แห่งนี้ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอารมณ์ของคำที่เน้นย้ำคำว่า “ที่” ที่ปรากฏในในแต่ละวรรค

*ที่ชายชลดลประเทศเขตพม่า
ที่น้ำป่าเป็นร้อยคอยเป็นแสน
ที่ฟ้าใสสูงสูงยุงรำแพน
ที่ผู้คนยากแค้นยังเคียงคอง...*

ให้เห็นว่าสถานที่แห่งนั้นเป็นที่ใด เป็นความเฉพาะของสถานที่แห่งนี้เพียงแห่งเดียว ความงาม ความอลังการ และความหมายที่จะเกิดขึ้นแต่ที่นี่ ก็คือสถานที่แห่งนี้เพียงเท่านั้น สถานที่ที่เป็นชายแดนเขตพม่า ณ ดินแดนที่มีภูเขานับร้อยๆ ลูกสลับทับซ้อนกัน ในป่าลึก ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งสัตว์ป่า และต้นไม้สูงใหญ่ (กวีใช้นกยูงเป็นตัวแทนความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า จะเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่มากทีเดียวในการเลือกชนิดของสัตว์ เพื่อสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ เพราะนกยูงต้องอาศัยอยู่ในป่าลึกเท่านั้น ต้นไม้ที่จะเลือกเป็นอาณาเขตประกอบกิจกรรมของตนเองก็ต้อง

เป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ด้วย) ณ ดินแดนที่ผู้คนชาวบ้าน อาศัยกันตามแบบอย่างของชาวป่าเขา ตามวิถีชีวิตดั้งเดิม

บทที่ 4 ส่วนสำคัญที่เป็นเสมือนการนำไปสู่จุดสุดยอด (Climax) ของเรื่อง เมื่อกวีต้องการขยายความหมายของคำว่า น้ำเพียงดิน ปรากฏเป็นหัวใจหลักของงานทั้งหมด กวีจึงเลือกที่จะใช้คำที่มีความหมายเป็นไปในเชิงเปรียบเทียบ มาผูกเรื่อง โดยนำคำว่า “เพียง” เป็นตัวเชื่อมคำที่มีความหมายต่างกัน เช่น น้ำกับดิน ความหมายใกล้เคียงกัน เช่น ผ่อกับพงค์ รุ่งกับเรื่อง ถิ่นกับที่ ยินกับยง เป็นต้น และใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน เช่น คนกับภู ดินกับผง เป็นต้น มาล้อเข้าด้วยกันในบทนี้ แล้วจบด้วยคำว่า ...ยืนเพียงยงคองเพียงค่าน้ำเพียงดิน

เป็นบทสรุปที่สะท้อนถึงปรัชญาการมองโลกและชีวิต ความลึกลึกลงนี้เกิดจากอารมณ์ที่ละเอียดละไมเป็นอย่างยิ่ง และที่สำคัญเป็นภูมิที่กวีสะสมตัวเองจากธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่นั้นเอง เพราะบทกวี “น้ำเพียงดิน” เป็นการสะท้อนคุณค่าและความหมายของทุกสรรพสิ่งเข้าไว้ด้วยกัน

ความยิ่งใหญ่ หรือความหมายใดๆ ที่นับเป็นคุณค่าเกินกว่าจะเปรียบเทียบแล้ว สุดท้ายความสูงส่งเหล่านั้นก็ต้องโน้มตัวลงมาคารวะต่อผู้ที่อ่อนน้อมที่สุด ละลายร่างเพื่อกลับเป็นสามัญให้กับทุกสรรพสิ่ง

ความงดงามของบทกวีชิ้นนี้ มีการพรรณนาเกี่ยวกับน้ำมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มต้น บทที่ 1 ได้กล่าวถึงความงามของสายน้ำที่ไม่เพียงงดงามตามสีสันที่สะท้อนจากแสงแห่งธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังคงงามด้วยเสียงที่เคล้าเอาป่าทั้งป่า เขาทั้งเขา และนกร้องที่ก้องไพร เป็นเสียงเพลงแห่งกล่อมก้องประคองไปทั้งป่าเขา

ในบทที่ 2 นั้นยังเน้นย้ำคุณค่าของสายน้ำ
เสมือนเป็นสิ่งมีชีวิต ที่สามารถขับฟุ้งตนเองออกมา
จากตาน้ำ อันเป็นแหล่งเริ่มต้นของทุกชีวิตให้ได้ดื่มกิน
และเป็นจุดกำเนิดของทุกสิ่งทุกอย่าง

ในบทที่ 3 ก็พรรณนาถึงสายน้ำอันลดเลี้ยว
ตามหุบเขา เป็นร้อยเป็นแสน น้ำเป็นเสมือนลมหายใจ
ของทุกสิ่ง ขุนเขาที่เป็นแหล่งรวมของอาหาร นั่นก็
ได้รับการหล่อเลี้ยงจากสายน้ำเหล่านี้ เหมือนเป็น
ความจริงเชิงสัมบูรณ์ที่มีอาจปฏิเสธคุณค่าที่มากมาย
ของสายน้ำ และการยกย่องต่อสายน้ำ จนกลายเป็น
แม่ในที่สุด เป็นสิ่งที่ได้รับความเคารพบูชา มี
ประเพณีมากมายเกี่ยวกับน้ำ การรำลึกถึงพระคุณของ
สายน้ำที่มีต่อผู้คน ต่อโลกใบนี้

...คนเพียงภูเขาสีเขียวล้วนเพียงที่...

แต่ท่ามกลางการยกย่องเชิดชู น้ำเองก็มิได้
แสดงตนเองให้ลึกซึ้งเกินไปกว่าความเป็นจริงของชีวิต
คนบนภูเขาที่มีการต่อสู้กันมานานเรื่องแผ่นดินและที่ทำ
กิน วัฏจักรของมนุษย์เมื่อเกิดแล้วต้องดับสูญ ทั้งร่างไว้
บนพื้นดิน วันแล้ววันเล่า ร่างแล้วร่างเล่า แต่มีสิ่งหนึ่ง
ที่ยังคงอยู่ ไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปไหนก็ยังคงเป็นผืนดินที่
สิ่งมีชีวิตได้เหยียบย่ำอยู่ใต้ฝ่าเท้า

...ฟ้าเพียงสีไม่เพียงหินดินเพียงผ...

ฟ้าที่เปลี่ยนสี ก็มีใช่เพราะคุณค่าของฟากฟ้า
ที่จะเนรมิตสีสนับได้ด้วยตนเอง แต่เป็นเพราะกาลเวลา
ที่ทำให้สีสนับอันอุปโลกน์ นั้นเปลี่ยนแปลงไป
เหมือนกับบทกวีของ พจนาน พจนานพิทักษ์ ชื่อ สีสนับ –
สีสรรพ์ท้องทะเล (3) ที่กล่าวถึงสีสนับแห่งท้องฟ้าว่า
ใครเป็นผู้แต่งแต่มีสีสนับบนท้องฟ้า

แสงเหลืองที่เรืองรอง ราวแสงทองที่เรืองกาล
สัมพันธ์เป็นสายพาน ยึดโยงย่านเป็นสายใย

สายใยซึ่งใสซ่อน อยู่บางตอนเมื่อเพิ่งไป
สายเกินไปหรือไม่ หากเพิ่งรู้ตั้งตำถาม
ว่าฟ้ามีกี่สี นามแห่งสีมีกี่นาม
เปลี่ยนแปรแต่ละยาม ได้อย่างไร ใครเลือกสี
เหมือนกับไร้คำตอบ แต่หากตอบกลับเหมือนมี
คำถามก็เช่นนี้ ยัวชีวิอยู่เช่นนั้น
แท้ฟ้าอาจไร้สี และปวงสีใช้วันรันดร
เพียงแสงที่แปลงผัน ผ่านมิติแห่งเวลา
สัมพันธ์อันถูกซ่อน ละเอียดอ่อนทุกตอนมา
สีสนับ ทะเล ฟ้า ผู้ค้นหา ย่อมค้นพบ ฯ

(พจนาน พจนานพิทักษ์. 2547 : 3)

เมื่อกาลเวลาผ่านไป ทุกสิ่งทุกอย่างก็
กลายเป็นเพียงเศษธุลี

...รุ่งเพียงเรืองเมืองเพียงเห่าเฝ้าเพียงพงศ...

ความเจริญรุ่งเรืองของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ที่มี
การสะสมอารยะธรรมกันมานาน เป็นประวัติศาสตร์ที่
ภาคภูมิใจก็ถึงคราวสูญสิ้น สุดท้ายมนุษย์ก็ได้
คำนึงถึงสิ่งอื่น คงคิดถึงแต่ผลประโยชน์ของตนเอง
ชีวิตตนเอง และเผ่าพันธุ์ของตนเป็นสำคัญ

...ยืนเพียงยังคงเพียงค่าน้ำเพียงดิน...

และคุณค่าเหล่านี้ ทั้งหมดก็สามารถสรุปได้
เพียงคำว่า “น้ำเพียงดิน” เพราะสุดท้าย ผืนดินที่สงบ
และไม่เคยเผยคุณค่าของตนเองมาก่อน แต่สำนึกของ
คุณค่านั้น เป็นไปอย่างเงียบเชียบ รอคอยให้สีสนับและ
คุณค่า ได้แสดงตัวให้ถึงที่สุด อดโถมได้เต็มทีเพื่อ
สะท้อนว่ามายาที่แท้จริงย่อมจำกัดอยู่ในตัวเอง แต่สัง
กรรมที่แท้จริง ย่อมมีอาจหาญแสดงตนแต่อย่างใด

บทดังกล่าว จึงเป็นเสมือนวรรคทองของบท
กวีชิ้นนี้อย่างมีต้องสงสัย

ข้อสังเกต

ถึงอย่างไรก็ตาม บทกวีชิ้นนี้ก็ยังคงคำนึงถึงความสมจริงของชีวิต

แม้จะเลือกวิเคราะห์บทกวีชิ้นนี้แนวสุนทรียศาสตร์ แต่ก็ไม่อาจมองข้ามสังคมที่ปรากฏอยู่ในบทกวีชิ้นนี้ เพราะสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ผู้แต่งกล่าวถึง ดูจะขัดแย้งกับความเป็นจริง โดยเฉพาะ บทที่ 3 วรรคที่ 4 กล่าวว่า

...ที่ผู้คนยากแค้นยังเคียดคง

วรรคดังกล่าวพูดถึงชีวิตของผู้คนที่ปรากฏตามสายตาของกวี ที่ได้พบเห็น เป็นการกล่าวถึงผู้คนเพียงท่อนเดียวเท่านั้น ในบทกวีชิ้นนี้ทั้งหมด

การตีความหมายของคำว่า ผู้คนยากแค้น ยังเคียดคง ทำให้สามารถนิยามภาพของชีวิตผู้คนที่ปรากฏตามชนบท อยู่ตามป่าเขา ที่มีความยากแค้น แสนสาหัส ความยากจนที่ปรากฏตามสื่อที่เคยได้พบเห็นเป็นภาพของผู้คนที่ยากไร้แม้กระทั่งอาหาร แหล่งน้ำ อุดอยาก แต่งตัวสกปรก เสื้อผ้าขาดวิน และต้องทำงานหนักเพื่อแลกเปลี่ยนกับอาหาร หรือที่อยู่อาศัย

ด้วยสภาพของชุมชนป่าเขา และสังคมที่เป็นชายขอบของประเทศ จึงไม่แปลกใจที่กวีจะสรุปภาพที่พบเห็น ว่าเป็นสังคมที่ยากแค้น เป็นแผ่นดินที่คนเหล่านี้ยังสู้สุดทน ปากกัดตีนถีบตามยถากรรม

แต่การนิยาม และกล่าวถึงของกวี อาจมีความสมจริงเพียงบางประการเท่านั้น

ข้อเท็จจริงของชุมชนที่นี้มีความเป็นอยู่อย่างไร ต้องอาศัยการสำรวจข้อเท็จจริง ข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ เพราะความยากแค้นนั้น เป็นคุณสมบัติของชาวบ้าน ที่ปรากฏในสื่อวากรรมกรรมของส่วนกลางมานาน ความยากจนที่แท้จริง เป็นเพียงอัตลักษณ์ของชายขอบ ที่นิยามโดยส่วนกลาง

ในหนังสือเล่มที่ชื่อว่า เขียนแผ่นดินนั้น เป็นการรวบรวมการเดินทางของกวีที่ชื่อว่า เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เดินทางไปทั่วประเทศ เพื่อเก็บเกี่ยวเรื่องราวการเดินทาง ตั้งแต่เหนือจรดใต้ ตะวันออกจรดตะวันตก บันทึกภาพที่เห็น วิถีชีวิต สังคม ประเพณี การละเล่น วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และภาษาถิ่นของชุมชนที่ได้พบพานบันทึกเป็นบทกวีตามฉันทลักษณ์ต่างๆ กันไป

ดังนั้นบทกวีส่วนใหญ่จึงมีการกล่าวถึงผู้คนที่พบเห็น และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้คน แต่ในบทกวี ที่ชื่อว่า น้ำเพียงดินนั้น เป็นบทกวีที่ต้องการกล่าวถึงสถานที่แห่งหนึ่ง ที่มีชื่อเดียวกันกับชื่อเรื่อง แต่ขอบของการเดินทาง ต้องกล่าวถึงเจ้าของพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กวีจึงได้แทรกเรื่องราวของผู้คนที่นำเอาไว้ด้วย แต่เพียงสั้นๆ ตามความคิดแบบกวี ตามระเบียบของรัฐ ตามแบบอย่างกวีราชสำนัก ว่าชาวบ้านที่อาศัยตามชนบทจะต้องมีความเป็นอยู่อย่างไร มีชีวิตเป็นอย่างไร ความสะดวกสบายที่แตกต่างจากกวี ต้องเป็นความทุกข์ทรมานประการใด สุดท้ายจึงได้สรุปว่าเป็น...ที่ผู้คนยากแค้นยังเคียดคง

คำกล่าวเช่นนี้เป็นการตีความตามความเข้าใจของผู้เขียนเอง เพราะความสนใจที่มีต่อสถานที่มากกว่าที่จะสนใจวิถีชีวิตของผู้คน อาจทำให้เกิดมิติที่แบนราบ และการเดินทางเพียงเพื่อผ่านทางของกวี ก็อาจเป็นลักษณะการมองและกล่าวถึงอย่างผิวเผิน

สังคมชนบท โดยเฉพาะตามป่าเขานั้น เป็นสังคมที่มีความเป็นอยู่ที่ใกล้เคียงกับสังคมไทยในสมัยก่อนการพัฒนาของสังคมแบบอุตสาหกรรมมากที่สุด เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ที่นี้ ไม่ได้ใช้เงิน สิ่งอำนวยความสะดวกมาเป็นตัววัด แต่เป็นสังคมที่คำนึงถึงความสงบสุขของชีวิตเป็นหลัก วิถีชีวิตที่นี้ อยู่อาศัยแบบพึ่งพาอาศัยกัน ข้าวและผักที่ปลูกกันเอง

ตามไร่ นา อาหารก็มาจากป่าเขา ที่มีความเพียบพร้อมไปทุกอย่าง สัตว์ป่า หน่อไม้ เห็ด และผลไม้ตามฤดูกาล เสื้อผ้าที่ถักทอกันเอง และแลกเปลี่ยนตามหมู่บ้านเพื่อสลบสลายเสื้อผ้า การเดินทางที่นิยมเดินมากกว่ารถโดยสาร ยานพาหนะที่นิยมใช้มากที่สุด ก็คือวัวต่าง เพราะความสะดวกสบายในการขึ้นเขาลงห้วย อันเป็นธรรมชาติของที่นี่ การซื้อขายแลกเปลี่ยนเพียงประการเดียวที่เกิดขึ้น ก็คือเกลือ กะปิ น้ำปลา ที่ไม่สามารถผลิตขึ้นมาได้เอง แต่ชาวบ้านก็ใช้จ่ายอย่างประหยัด เพราะความจำเป็นที่ต้องสะสมทรัพย์นั้นแทบไม่มีความหมาย

ในสมัยที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ความคิดเรื่องของการจัดแบ่งคนจนและคนรวยเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ในเมืองไทยก็มีการสำรวจเกิดขึ้น โดยวัดจากมูลค่าการใช้จ่ายใช้สอยของชุมชนชาวบ้าน ตัวเลขที่ปรากฏคือสถานะของหมู่บ้านว่าอยู่ในระดับใด (มูลค่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือ GDP เป็นค่ามาตรฐานสากลที่ใช้เป็นเกณฑ์การประเมินของโลก) ปรากฏว่าหมู่บ้านที่มีมูลค่าเติบโตทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด หรือยากจนที่สุดก็คือหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในจังหวัดน่าน (จำไม่ได้แล้วว่าชื่อหมู่บ้านอะไร) หลังจากนั้น นักวิชาการที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดที่เอาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไปครอบงำชาวบ้านก็ไปพิสูจน์ความจริงด้วยตนเอง โดยให้เหตุผลว่ากองทุนหมู่บ้านที่เป็นนโยบายของรัฐบาลจะทำลายระบบเศรษฐกิจแบบชาวบ้านได้ หากรัฐยังสนับสนุนการใช้จ่ายเงินที่เกินตัวของชุมชน ผลการสำรวจปรากฏว่า หมู่บ้านดังกล่าว เป็นหมู่บ้านที่ยากจนใน ความหมายของรัฐชัดเจน เพราะว่ากองทุนหมู่บ้านที่รัฐให้ไป ไม่มีใครเอาไปใช้แม้แต่คนเดียว เพราะว่าชุมชนที่นี่มีการผลิต และบริโภคที่จำกัดอยู่ในชุมชน การซื้อขายด้วยเงิน ไม่จำเป็นในหมู่บ้านแห่งนี้ ความ

เป็นอยู่ที่เรียบง่ายเหล่านี้ ไม่ได้ทำให้ชาวบ้านเป็นกลุ่มคนที่จนที่สุดในประเทศ แต่ในทางกลับกัน ชาวบ้านที่นี้กลับเป็นคนที่รวยที่สุดในประเทศเสียอีก

ปี 2533 กับปีที่ นายคนเดิมอยู่ห่างกันถึงเกือบ 17 ปี เชื่อแน่ว่าสภาพของผู้คนที่ หมู่บ้านน้ำเพียงดิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน กับชาวบ้านในจังหวัดน่าน คงไม่ต่างกัน มีสังคมที่อยู่อาศัยกับป่าเหมือนกัน แต่กลับถูกคนจากส่วนกลางขนานนามเหมือนกันว่าเป็นคนที่ยากแค้น และจนดักดาน

การตีความในบริบทดังกล่าว จึงอาจเป็นเพียงมุมมองที่ไม่รับผิดชอบต่อสังคมมากนัก เพราะวิถีที่มีความโดดเด่น และเป็นต้นแบบของสังคม ควรละเอียดอ่อนต่อชาวบ้านที่ตนพบเห็นเช่นกัน คุณค่าของชิ้นงาน จึงจะสามารถสื่อความหมายของคุณค่าผู้คนได้อย่างแท้จริง และเป็นน้ำเพียงดินที่งดงามด้วยธรรมชาติ และผู้คนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2536). *เขียนแผ่นดิน*.

กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พลีลิตซิง.

พจนานถ พจนานพิทักษ์. (2547). “สี่สัน – สีสรรพ์ท้อง
ทะเล (3),” *สารคดี*. 20(231) : 3 ;
พฤษภาคม

ใบสมัครขอส่งบทความลงตีพิมพ์
(การกรอกใบสมัครโปรดใช้วิธีการพิมพ์)

เรียน บรรณาธิการวารสารลำปางหลวง

ข้าพเจ้า นาย นาง นางสาว อื่นๆ (โปรดระบุ)
ชื่อ - สกุล.....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์
 อื่นๆ ระบุ.....

สถานที่ทำงาน

.....
.....
.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ.....
.....

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารลำปางหลวง

กองบรรณาธิการสามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ที่ สถานที่ทำงานที่ระบุข้างต้น ที่อยู่ดังต่อไปนี้

.....
.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร.....E-mail.....

กรณีที่ไม่สามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ กองบรรณาธิการสามารถติดต่อบุคคลดังต่อไปนี้

ชื่อ - สกุล.....

โทรศัพท์.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความเกี่ยวข้องเป็น.....

.....ลายมือชื่อ

(.....)

เจ้าของบทความ

รายละเอียดการเตรียมบทความเพื่อส่งตีพิมพ์

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้มีนโยบายสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการในรูปแบบของวารสาร เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ทางวิชาการแก่สังคม และประเทศชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณาจารย์และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการที่มีเนื้อหาในลักษณะสหวิทยาการด้านภาษา - ภาษาศาสตร์, วรรณกรรม - วรรณคดี, ศิลปะและวัฒนธรรม, สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ฯลฯ อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เข้มแข็ง

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสารได้แก่ 1) นิพนธ์ต้นฉบับที่เป็นบทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ 3) บทความวิชาการ 4) บทความเชิงวิชาการ โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ เอ 4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวนไม่เกิน 15 หน้า

ส่วนประกอบของบทความวิจัย ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผล และเอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ตีพิมพ์บทความเป็นภาษาต่างประเทศ ต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยด้วย

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- ขนาดกระดาษ เอ 4
- กรอบของข้อความ ในแต่ละหน้าให้มีขอบเขตดังนี้ จากขอบบนของกระดาษ 1.8 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว
- ระยะห่างระหว่างบรรทัด หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์
 - ตัวอักษร ใช้ไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) และพิมพ์ตามที่กำหนดดังนี้
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) ขนาด 18 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย - อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ที่อยู่ผู้เขียน ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - บทคัดย่อ
 - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา

- ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดขีดขอบ, ตัวธรรมดา
- ข้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดขีดขอบ, ตัวธรรมดา
- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
- **คำสำคัญ (Keyword)** ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ (Abstract) ก่อนขึ้นส่วนของเนื้อหา ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 4-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
- **รายละเอียดบทความ**
 - หัวข้อใหญ่ ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - หัวข้อรอง ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ตัวอักษร ขนาด 14 point, กำหนดขีดขอบ, ตัวธรรมดา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
- **คำศัพท์** ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน
- **ภาพและตาราง** กรณีมีภาพและตารางประกอบ ชื่อภาพให้ระบุคำว่า **ภาพที่** ไว้ได้ภาพประกอบ และจัดข้อความบรรยายภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ชื่อตารางให้ระบุคำว่า **ตารางที่** หัวตารางให้จัดขีดซ้ายของหน้ากระดาษ และได้ภาพประกอบหรือตารางให้บอกแหล่งที่มาโดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพประกอบหรือเส้นค้นใต้ตาราง 1 บรรทัด ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ

ตัวอย่าง ภาพประกอบที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งอ้างอิง

ภาพที่ 1 ศาลาพระเจ้าพันองค์ วัดปงสนุก

ที่มา: <http://www.teeneelanna.com/moojoomhao/home/space.php?uid=1&do=blog&id=1017>

ตัวอย่าง ตารางที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งอ้างอิง

ตาราง 1 แสดงค่าแคลอรีในอาหารประเภทอาหารจานเดียว

ชนิดอาหาร	แคลอรี	หมายเหตุ
ข้าวมันไก่	459	
ข้าวหมูแดง	254	
ข้าวผัดปูใส่ไข่	377	
ราดหน้า	214	
ผัดซีอิ้ว	425	
ผัดไทย	411	
บะหมี่หมูแดง	231	
เส้นหมี่ลูกชิ้นเนื้อสด	187	
สุกี้ก๊ากั๊ว	221	
กระเพาะปลา	138	

ที่มา: <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=blossoms&month=15-08-2010&group=5&gblog=4>

- กิตติกรรมประกาศ ให้ประกาศเฉพาะการได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
- การเขียนเอกสารอ้างอิง 1) เอกสารอ้างอิงทุกฉบับต้องมีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงในบทความ 2) หัวข้อเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่หมายเลขกำกับหน้าหัวข้อ 3) การเรียงลำดับเลขการอ้างอิงตามเอกสารอ้างอิงท้ายบทความให้อ้างอิงโดยการเรียงลำดับหมายเลขอ้างอิงเริ่มจากหมายเลข 1,2,3 ไปตามลำดับที่อ้างก่อน-หลัง โดยใช้เลขอารบิกภายใต้วงเล็บใหญ่ต่อจากบทความที่อ้างอิง เช่น ลักษณะการเจริญเติบโต [1]..... และทุกครั้งที่มีการอ้างซ้ำจะต้องใช้หมายเลขเดิมในการอ้างอิง 4) การอ้างอิงในตารางหรือในคำอธิบายตารางให้ใช้เลขที่สอดคล้องกับที่ได้เคยอ้างมาก่อนแล้วในเนื้อเรื่อง

○ การอ้างอิงจากเอกสารมากกว่า 1 ฉบับต่อเนื้อกันจะใช้เครื่องหมายติงศกัณฑ์ (hyphen หรือ -) เชื่อม ระหว่างฉบับแรกถึงฉบับสุดท้าย เช่น [1-3] แต่ถ้าอ้างถึงเอกสารที่มีลำดับไม่ต่อเนื่องกัน จะใช้เครื่องหมายจุลภาค (comma หรือ ,) โดยไม่มีการเว้นช่วงตัวอักษร เช่น [4,6,10]

○ รายละเอียดของเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม ประกอบด้วย ชื่อผู้เขียน ชื่อบทความ ชื่อเอกสารที่ตีพิมพ์ ผู้พิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์ และเลขหน้าของบทความ หรือเป็นไปตามรูปแบบของชนิดการอ้างอิง เช่น อ้างอิงจากหนังสือ อ้างอิงจากวารสาร เป็นต้น

▪ **รูปแบบการอ้างอิงและบรรณานุกรม** การอ้างอิง ให้ใช้รูปแบบการอ้างอิง แบบ APA (ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ : เลขหน้าที่อ้างอิง) เช่น (รัถพร ชังธาตา. 2549 : 23) สำหรับรายการบรรณานุกรมให้เรียงไว้ท้ายบทความตามลำดับ ตัวอักษรบรรณานุกรมจะมีรูปแบบการพิมพ์แตกต่างกันตามชนิดของแหล่งสารสนเทศ ดังนี้

1. บรรณานุกรมหนังสือ ใช้รูปแบบดังนี้

ชื่อผู้แต่ง.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//ครั้งที่พิมพ์.(ถ้ามี)//เมืองที่พิมพ์./สำนักพิมพ์.

2. บรรณานุกรมจากวารสาร ใช้รูปแบบดังนี้

ชื่อผู้แต่ง.//ปี(ที่พิมพ์).//“ชื่อบทความ,” //ชื่อวารสาร.//ปีที่(ฉบับที่).:/หน้าที่อ้างอิง./วันที่ เดือน.

3. บรรณานุกรมรายงานการประชุม ใช้รูปแบบดังนี้

ชื่อผู้แต่ง.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อบทความ//ชื่อรายงานการประชุม/หน้าที่อ้างอิง.

4. บรรณานุกรมปริยญาานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ ใช้รูปแบบดังนี้

ชื่อผู้แต่ง.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//ชื่อปริญญา (ชื่อเต็ม).//หน่วยงาน.

5. บรรณานุกรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ใช้รูปแบบดังนี้

ชื่อผู้แต่ง.//ปี(ที่เผยแพร่). ชื่อเรื่อง.//[CD-ROM].//สถานที่ผลิต://ผู้ผลิต.

ชื่อผู้แต่ง.//ปี(ที่สืบค้น). ชื่อเรื่อง.//[Online].//เข้าถึงได้จาก://วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล.

การส่งบทความ

เจ้าของบทความต้องส่ง

1. ใบสมัครขอส่งบทความลงตีพิมพ์

2. ไฟล์ต้นฉบับบทความที่จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows บันทึกลงแผ่น CD-ROM

จำนวน 1 แผ่น

3. เอกสารบทความจำนวน 1 ชุด โดยเอกสารชุดที่ 1 ต้องมีรายละเอียดครบตามแบบฟอร์มวารสารลำปางหลวง ส่งถึงกองบรรณาธิการวารสารลำปางหลวง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 ถนนลำปาง-แม่ทะ ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100 E-mail: Lampangluang@gmail.com โทรศัพท์ – โทรสาร 0-5431-6154

ทั้งนี้เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนบทความจะได้รับวารสารฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ จำนวน 2 ฉบับ โดยจะให้ผู้เขียนที่เป็นชื่อแรก

ตัวอย่างแบบฟอร์มวารสาร

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต้นทุนต่ำ (18)

LOW COST DEVELOPMENT COMMUNITY ECONOMICS (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) (18)

จิตรกร แต้มคล้อง¹ (14)

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (14)

	}	
บทคัดย่อ (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
คำสำคัญ: (14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
Abstract (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
Keyword: (14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
บทนำ/Introduction (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
วัตถุประสงค์ของการวิจัย/Aims (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย/Materials and methods (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
ผลการวิจัย/Results (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
สรุปและอภิปรายผล/Conclusions and Discussion (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
.....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด

กิตติกรรมประกาศ/Acknowledgements (16)

(14).....

} เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด

บรรณานุกรม/Bibliography (16)

(14).....

ຮຳເປືອງລຳປາງ

ບາງອ້ອມແລະທຳບາງ : ສັກດີ້ ວັດທະນະ

ຮາ ຮາ ຮາ ຕຳວັດສ່ວນສຳແສງແອ້ງແລ້ວ ຫັບໃສ່ດັວແກ້ວທີ່ປຳຄອກອາດເວົ້າລຳປາງຫລວງ
ຮາກນີ້ອາໄສສາ ຕື່ງບູຢູ່ຜາອອກອາດ ເມື່ອເຮມຍຄັ້ງຄວາມກື່ອນລັງເຮລິນໃບລາດິບ

ຊັບ ຊັບ ຊັບ ເສີນຊັບເລືອດຊ້ອນອາດກາດເຂົ້າ ເປັນອຸປະກອນຂ້າງດິວກ່ອນແຕ່ງເຜົາບູຮຸ້ນ
ແຄບຄຽວດັກສວຍ ປຣຳວຸດຳລຳດັວບວກລັງຄສັບຮາກປັບ ສັດຣ໌ຊ້າ ສັດຣ໌ຊິບ ຕື່ງແມ່ງທີ່ບົບໄປຮາ

ເສີນລັອເສີນເກຣັບຮັບຜ່າງ ຕື່ງເສີນຜ່າງລາງອອກແອດທີ່ເທິງ ຕື່ງເສີນອຸບເອກ
ອຸບເອກ ໄປຊ້ອ ໄປເລີ້ນ ຂໍ້ວິາ ຜ່າງຮາ ອຣ໌ວແພະ ອຣ໌ວປາ ອຣ໌ວປາ ອຣ໌ວໄດ້ ອຣ໌ວເສັ້ນ ຕື່ງແປ່ງແຕ່ງອາ
ປື່ງໃຜຜູ້ເຜົາອອກອາດຮາແລະປາເລນີເປື້ອ

ປີະ ປີະ ປີະ ຫອກລ່ວງບຸຣະດີປະດີ້ ຕື່ງ ສະລັອ ຫອ ສິງ ອຸບກລ່ວງຄືດຣັ້ງຕື່ງຕື່ງໄຮຮ່ງເຮຮ່ງ
ຮຸ້ນເຮຮ່ງກື່ງຮຸ້ນກື່ງ ຕື່ງໄດ້ຕື່ງຮຸ້ນຮຸ້ນອຸບອຸບ ອຸບອຸບອຸບອຸບ ກື່ງກື່ງກື່ງກື່ງ ລຳປາງ

ຄຳແປລ

ເລື້ອເລື້ອອອອແສງທອດຜ່ວງຂັດອາດູເອດິບຮາບອຸດ ຄ ລຳປາງຫລວງ ປຣະຊມນີ້ອາໄສເສີນ
ດັວອຸບອຸບອຸບ ເກລີດຊ້າດັວກື່ງລະລາຍໄຮລລາດອາດອອກຄືບໃບທຸກອາດູອິບ ບວກເສີນອີກຫືກ
ປຣະສມສັບທ່ວອອອອອອອອອອອອ ທັງກອາດອອກອອກລ່ວງທັງກອາດອອກອອກອອກອອກ
ອີກສິບດັວທັງສວຍອອອອອອອອອອ ກລັງຄສັບຮາກປັບ ສັດຣ໌ຊ້າສັດຣ໌ຊິບ ແມ່ງທີ່ບົບໄປຮາ
ເສີນລັອເສີນເກຣັບຮັບຜ່າງ ທັງເສີນຜ່າງລາງອອກແອດທີ່ເທິງ ອອກແອດ(ກອາດິວໄຮ້ກອາດິວໄຮ້)
ອາດເຮຮາະຮາ ອີກເສີນເອີດອິດແລະເສີນກຸ້ງກຸ້ງທັງອອກແອດທັງອອກແອດທັງອອກແອດ
ຮາທັງອອກແອດທັງອອກແອດ ສິບດັວທັງສວຍອອອອອອອອອອ ທັງໄດ້ປຣະອິບອິບແລະກາ
ອັດແຕ່ ອຣ໌ວເຮຮາກປັບໃຜຜູ້ ເຜົາອອກອາດຮາ ແລະປຣະເລນີເປື້ອ (ເພີ່ນເດືອນ 12 ໃດ້)
ເສີນປະປະປະ (ຕື່ງໆໆ) ອາດອອກອອກອອກອອກອອກ ຫອສະລັອຫອສິງອິດອອກອອກອອກ
ອັດແຕ່ ເສີນໄຮຮ່ງເຮຮ່ງ ເອົາອາດອາດໃຜຜູ້ເຮຮ່ງທັງອອກແອດທັງອອກແອດ ຕື່ງອອກແອດ
ກື່ງອອກແອດ ທັງໃຜຜູ້ “ຮຳເປືອ-ລຳປາງ” (ຮຳເປືອລຳປາງ)